

Utlandsnärvaro för **stärkt** konkurrenskraft och tillväxt

Tillväxtanalys föreslår ny inriktning på utlandsverksamheten. Det viktigaste i förslaget har varit att utveckla en svensk modell för tillväxtpolitisk utlandsnärvaro som kan kombinera olika myndigheters behov. Målet är en gemensam funktion för många myndigheter byggs upp i utlandet.

Utlandsnärvaro för stärkt konkurrenskraft och tillväxt

Förslag till inriktning av
den framtida utlandsverksamheten

Dnr: 2009/035

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se
Omslagsbild: www.pixgallery.com

För ytterligare information kontakta Staffan Larsson
Telefon 08 447 44 70
E-post staffan.larsson@tillvaxtanalys.se

Förord

Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar, Tillväxtanalys, bildades den 1 april 2009. Den nya myndigheten har till uppgift att utföra tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Till myndigheten hör också den tillväxtpolitiska utlandsverksamhet som Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) tidigare var ansvarig för. I samband med bildandet av den nya myndigheten gavs i uppdrag till Tillväxtanalys att se över och komma med ett förslag till hur den framtida utlandsverksamheten kan utvecklas i linje med regeringens intentioner uttryckt i ett antal propositioner och utredningar.

Föreliggande rapport är Tillväxtanalys avrapportering av uppdraget. I rapporten presenteras ett förslag till framtida inriktning av verksamheten, lokalisering och samarbetsformer med andra myndigheter. Intervjuer med myndigheter i Sverige och utomlands, intentioner uttryckt i propositioner och utredningar och analyser av andra länders attachéverksamhet utgör grunden för det förslag som läggs. Det viktigaste i förslaget har varit att utveckla en svensk modell för tillväxtpolitisk utlandsnärvaro som kan kombinera olika myndigheters behov, så att en gemensam funktion för många myndigheter kan byggas upp i utlandet.

Arbetet med projektet har involverat många människor, både på Tillväxtanalys och hos andra myndigheter. Arbetet har letts utav avdelningschef Staffan Larsson. Även om det är många som hjälpt till i arbetet är slutrapporten Tillväxtanalys förslag till hur en framtida utlandsverksamhet bör se ut i framtiden.

Avslutningsvis vill vi tacka alla de som bidragit i utredningsarbetet och ställt upp på intervjuer och läst och kommenterat olika utkast.

Dan Hjalmarsson
Generaldirektör
Tillväxtanalys

Staffan Larsson
Direktör
Tillväxtanalys

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Inledning	11
1.1 Redogörelse av uppdraget	11
1.2 Genomförande av uppdraget	12
1.3 Definition av viktiga begrepp	13
1.4 Rapportens disposition	13
2 Stor efterfrågan på utlandsbaserad verksamhet inom tillväxtpolitiken	15
2.1 Behov av förstärkt internationell dimension	16
2.2 Efterfrågan på utlandsverksamheten i främjandet	18
2.3 Utlandsverksamheten under ITPS var uppskattad	20
2.4 ... men utvecklingsområden finns	20
2.4.1 Öka kundorienteringen	21
2.4.2 Koppla verksamheten mer till det strategiska arbetet i Regeringskansliet och andra myndigheter	21
2.4.3 Fortsätt utveckla den kontaktskapande verksamheten	21
2.4.4 Myndigheter behöver operativt stöd i utlandet	21
2.4.5 Sverige uppträder fragmenterat i utlandet	21
3 Nuvarande utlandsverksamhet vid Tillväxtanalys (ITPS)	23
3.1 Den utlandsbaserade verksamheten enligt regleringsbrev, instruktioner och verksamhetsplan 2009	23
3.2 Samverkansaktörer 2008/2009	24
3.3 Finansiering 2009	24
3.4 Hur ser styrningen av verksamheten ut i dag	25
3.5 Verksamheten 2008–2009, vilka arbetsuppgifter utförs och för vem?	26
3.5.1 Hållbar utveckling	27
3.5.2 Informationsteknik och teknisk utveckling	28
3.5.3 Entreprenörskap och näringslivets dynamik	30
3.5.4 Innovations- och forskningspolitik	32
3.5.5 Life sciences	34
3.5.6 Övrigt	35
3.6 En ökad efterfrågan från nya aktörer	36
3.6.1 Utbildningsdepartementet	37
3.6.2 Utrikesdepartementet	38
3.6.3 Socialdepartementet	38
3.6.4 Miljödepartementet	38
4 Den framtida utlandsverksamhetens roll och funktion	39
4.1 Utgångspunkter för den framtida inriktningen	40
4.1.1 Den framtida utlandsverksamhetens mervärde ligger fortsatt i kunskapen om och nätverken till de regioner man är verksam i	41
4.2 Tre tydliga roller	42
4.2.1 Policyanalyser för bättre beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken	43
4.2.2 Facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte	46
4.2.3 Operativt stöd för långsiktigt samarbete inom tillväxtpolitiken	48
5 Hur bör den framtida utlandsverksamhetens främjandeuppdrag tolkas i relation till andra aktörers uppdrag?	51
5.1 Hur ser främjandet ut i dag?	52
5.2 Den framtida utlandsverksamheten bör arbeta för målet att Sverige ska "uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi"	53
5.3 Främjandediamanten som koncept för att beskriva den framtida arbetsdelningen mellan aktörer i utlandet	54
5.3.1 Utrikesdepartementet – ansvar för övergripande koordinering och allmänt främjande	55
5.3.2 ISA och Exportrådet – ansvar för att främja företags utveckling	55
5.3.3 Svenska Institutet – ansvar för att främja vetenskap, studentkontakter och näringslivsutveckling på övergripande nivå	55

5.3.4	Den framtida utlandsverksamheten – ansvar för att främja svenska myndigheters internationalisering inom tillväxtpolitiken	56
5.4	Mervärdet av ett ökat samarbete baserat på en tydligare rollfördelning	57
6	Profilerings av kunskapstriangeln i den framtida utlandsverksamheten.....	59
6.1	Vad menas med kunskapstriangeln?.....	59
6.2	Profilerings av kunskapstriangeln bör ske via utlandsverksamhetens tre roller.....	60
6.2.1	Profilerings av kunskapstriangeln via policyanalyser	60
6.2.2	Profilerings av kunskapstriangeln genom att vara facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte.....	61
6.2.3	Profilerings av kunskapstriangeln genom operativt stöd för långsiktigt samarbete.....	61
7	Vilka kunskapsområden bör den framtida utlandsverksamheten prioritera? ...	63
7.1	Hur har vi gått tillväga för att identifiera de viktigaste kunskapsområdena?	63
7.2	Hållbar utveckling, energi och klimat	64
7.3	Livsvetenskaper.....	65
7.4	Teknisk utveckling	66
7.5	Innovationer och entreprenörskap	66
7.6	Regional tillväxt	67
7.7	Regelförenklings	68
7.8	De framtida utlandskontoren bör byta namn.....	69
8	Vilka länder/regioner bör Sverige vara representerat i?	71
8.1	Principer för att identifiera rätt lokalisering i utlandet	71
8.1.1	Länder som samarbetsmyndigheterna är intresserade av	72
8.1.2	Länder som Sverige har forsknings- och utvecklingsavtal med	72
8.1.3	De ekonomiskt viktigaste länderna i framtiden.....	72
8.1.4	De mest innovativa länderna/regionerna	73
8.1.5	Länder till vilka Sverige har kultur- och språkmässiga barriärer.....	73
8.2	Vilka länder bör Sverige finnas representerat i och inom vilka områden	73
8.3	Motiv till varför Brasilien bör prioriteras i utlandsverksamheten	74
8.4	Motiv till lokalisering i Bryssel	74
8.5	Motiv till att San Francisco på kort sikt läggs ned	75
8.6	Ett nytt arbetssätt – utlandskontoren bevakar tredje land.....	75
8.7	Ett nytt arbetssätt – flexibel land-/regionsbevakning.....	76
9	Finansiering, styrning och avrapportering gällande den framtida utlandsverksamheten	77
9.1	Långsiktig finansiering – två möjliga alternativ.....	77
9.2	Koordinering, förankring och operativ styrning av den utlandsbaserade verksamheten	78
9.2.1	Ett samverkansråd mellan huvudintressenterna bör inrättas	78
9.2.2	Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU) bör vara arenan för förbättrad koordinering av det tillväxtpolitiska främjandet i utlandet.....	79
9.2.3	FINSAM-Forum bör vara arenan för förankring och koordinering med Utbildningsdepartementets myndigheter	79
9.2.4	Samarbetet med Utrikesdepartementet behöver även fortsättningsvis utvecklas	80
9.3	Utvärdering och uppföljning av verksamheten.....	80
	Litteraturlista	81
	Bilaga 1 Organisationer som intervjuats eller som har deltagit i samarbetsamtal ..	84
	Bilaga 2 Beskrivning av olika kostnadsslag som kan användas för att dimensionera den framtida utlandsverksamheten.....	86
	Bilaga 3 Hur gör andra länder?.....	88

Sammanfattning

I april 2009 fick Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, i uppdrag av regeringen att komma med ett förslag till hur de utlandskontor som myndigheten ansvarar för kunde utvecklas. Bakgrunden var dels att regeringen i ett antal propositioner och utredningar pekat ut en utvecklad utlandsnärvaro som viktig för svensk tillväxt- och forskningspolitik. Dels att utlandskontorens funktion behövde ses över med tanke på att de i april 2009 flyttats över till en ny myndighet, Tillväxtanalys. Föreliggande rapport utgör Tillväxtanalys avrapportering av uppdraget.

Arbetet med utredningen har skett interaktivt med de samarbetsmyndigheter som i dag är med och finansierar verksamheten, Regeringskansliet och andra aktörer som berörs av det förslag som läggs (universitet, högskolor, forskningsfinansiärer etcetera). Dessutom har intervjuer med organisationer och med svenska aktörer i utlandet gjorts för att få en bättre inblick i hur andra länder sköter tillväxtpolitisk omvärldsbevakning och hur främjandearbetet är organiserat. Det har varit viktigt i utredningsarbete att lyssna till synpunkter och klarlägga de behov som olika aktörer har av tillväxtpolitisk utlandsnärvaro. Nedan presenteras kort de viktigaste slutsatserna i utredningen.

Ökat behov av tillväxtpolitisk utlandsnärvaro

I både utredningar och i propositioner har det bekräftats flertal gånger de senaste åren att Sverige har ett stort behov av en utvecklad tillväxtpolitisk utlandsnärvaro som bygger på kontakter och kunskap som inte kan fångas på distans. Det är inom närings-, innovations-, forsknings- och främjandefrågor som en utvecklad utlandsnärvaro ses som viktigt. Många utredningar anser att erfarenheterna från den utlandsverksamhet som Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, var ansvarig för ger en bra grund att bygga vidare på.

I de kundundersökningar och utvärderingar som gjorts av den tidigare utlandsverksamheten konstateras att många varit nöjda med verksamheten, samtidigt som det finns ett antal förbättringsområden, bland annat en ökad grad av kundorientering, ökad interaktion mellan kontoren i utlandet och Sverige samt en mer långsiktig finansiering. I de intervjuer som genomförts i samband med utredningen har ett antal viktiga behov identifierats som den framtida utlandsverksamheten bör uppfylla: arbetet behöver kopplas närmare till det strategiska arbetet i andra myndigheter, det internationella kontaktskapandet kommer att bli än viktigare och de tillväxtpolitiska myndigheterna kommer att behöva stöd att utveckla långsiktiga samarbetsrelationer med andra länder i framtiden.

Utlandsverksamheten utförs i dag i hög grad i samarbete med myndigheter och aktörer inom näringspolitiken och Näringsdepartementets område, och intresset har ökat framför allt från Utbildningsdepartementet men också från Socialdepartementet och Miljödepartementet. Det breddade nyttjandet av verksamheten visar på att tillväxtpolitiken i dag berör allt fler frågor i takt med att forskning, innovationer, vård och omsorg, miljökompetens etcetera ses som viktiga områden för Sveriges internationella konkurrenskraft.

Förslag till framtida inriktning av verksamheten i korthet

I det följande ges en kort beskrivning av de förslag som läggs i utredningen gällande en ny struktur för den framtida utlandsverksamheten. För en mer utförlig presentation av de olika förslagen hänvisas till respektive kapitel.

Framtida roll – Kapitel 4:

- Förslaget är att den framtida utlandsverksamheten bör begränsas till tre ömsesidigt beroende roller: 1) policyanalyser för bättre beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken, 2) facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte samt 3) operativt stöd för långsiktigt internationellt samarbete inom tillväxtpolitiken.
- Dessa tre roller bör skrivas in i instruktionen för den myndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten. Detta för att tydliggöra mål och avgränsningar för regeringens samordnade satsning på tillväxtpolitisk utlandsnärrvaro. Mål och återrapporteringskrav för arbetet bör även skrivas in i den ansvariga myndighetens regleringsbrev.
- Förslaget är vidare att verksamheten i framtiden bör begränsas till att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i deras internationaliseringsarbete. Den framtida utlandsverksamheten bör i högre grad arbeta inom prioriterade tillväxtområden och för de aktörer som är med och finansierar verksamheten.
- Den framtida utlandsverksamheten bör vara flexibelt uppbyggd så att olika myndigheters behov kan tillgodoses, och att olika myndigheter inte behöver bygga upp egna kontor i utlandet.
- I analysrollen bör en ny arbetsmetod, scenario- och framsynsarbete, utvecklas för att fördjupa och utveckla samarbetet med Regeringskansliet och berörda samarbetsmyndigheter kring viktiga framtidsfrågor.
- I den andra rollen bör arbetet att hjälpa svenska samarbetsmyndigheter till erfarenhetsutbyte och deras behov av att koppla sina operativa insatser till internationella miljöer stärkas.
- I den tredje rollen bör samarbetsmyndigheterna erbjudas en väg till internationalisering där de själva kan leda egen personal ”inbäddad” i en framtida utlandsverksamhet. För denna typ av befattningar bör benämningen programansvarig användas.
- I framtiden bör också utlandsverksamheten vara Utbildningsdepartementets lokala representant vad gäller forskningsavtal.

Den framtida utlandsverksamhetens roll i främjandearbetet – Kapitel 5:

- Utlandsverksamhetens framtida främjandeuppdrag bör baseras på målet att Sverige i utlandet ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi. Detta mål är ett förslag till revidering av det nu existerande målet som satts upp av Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).
- Det är också utredningens slutsats att den hemmamyndighet som kommer att vara ansvarig för den framtida utlandsverksamheten bör få främjandeuppdraget inskrivet i instruktionen för myndigheten. Skrivningen bör utgå ifrån de tre roller som beskrivits i kapitel 4 och begränsas till att främja svenska myndigheters (inklusive universitet och högskolor) internationaliseringsarbete.
- Den hemmamyndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten bör ingå i Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).

Kunskapstriangeln – Kapitel 6:

- Förslaget är att arbetet med att profilera kunskapstriangeln i den framtida utlandsverksamheten bör utgå ifrån de tre roller som utredningen föreslår.
- Den framtida utlandsverksamheten bör bidra till profileringen av kunskapstriangeln genom att utföra policyanalyser av relevanta kunskapsområden. Dessa analyser bör utgå från de kunskapsområden som identifierats som viktiga i utredningen (se nedan), och baserat på beställningar från myndigheter inom innovations-, forsknings- och utbildningsområdet.
- Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten bör stödja profileringen av kunskapstriangeln genom att hjälpa universitet, högskolor och andra myndigheter i att utveckla internationella relationer.
- I rollen att vara Utbildningsdepartementets lokala representant vad gäller att följa upp och utveckla forskningsavtal med andra länder bör den framtida utlandsverksamheten ha ett särskilt ansvar, om detta prioriteras av Utbildningsdepartementet, att fördjupa frågorna kopplat till kunskapstriangelns betydelse för Sveriges bilaterala forsknings- och innovationsutbyte.

Prioriterade kunskapsområden – Kapitel 7:

- Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten initialt bör koncentreras till sex identifierade kunskapsområden: hållbar utveckling/energi/klimat, livsvetenskaper, teknisk utveckling, innovationer och entreprenörskap, regional tillväxt och regelförenklingar.
- De identifierade kunskapsområdena bör löpande utvärderas och förändras i takt med nya behov uttryckt av Regeringskansliet eller samarbetsmyndigheter.
- Utlandskontoren föreslås i framtiden byta namn i utlandet från "Office of Science and Technology" till "Office of Science and Innovation", då tillväxtpolitiken i dag är betydligt bredare och omfattar mer än teknisk utveckling.

Viktiga länder i framtiden – Kapitel 8:

- Förslaget är att Sverige under 2010 bör ha utlandskontor i följande länder: Kina (Peking), Japan (Tokyo), Indien (New Delhi), Europa (Bryssel), USA (Washington) och Brasilien.
- Förutom detta föreslås under 2010 en modell där olika kontor får ett tredjelandsansvar, samt en mer flexibel modell för att täcka nya framväxande ekonomier. I vissa fall krävs det att personal skickas kortare tid till andra länder. Dessa förhållanden bör inkluderas i avtalet mellan den ansvariga myndigheten för utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet i enlighet med förslaget som presenteras i kapitel 9.
- Utredningens förslag innebär att utlandsverksamheten i Kalifornien på kort sikt bör stängas och koncentreras till Washington.

Finansiering och styrning av utlandsverksamheten – Kapitel 9:

- Den framtida finansieringen av utlandsverksamheten behöver vara långsiktig genom att finansiering sker genom ökade anslag till den framtida hemmamyndigheten för utlandsverksamheten eller finansiering via samarbetsmyndigheter, uttryckt i regleringsbrev.

- Utlandsverksamheten bör i framtiden koordineras och styras via ett begränsat antal besluts- eller samordningsgrupper. I möjligaste mån bör redan existerande grupper nyttjas i stället för att nya byggs upp. Operativ styrning i relation till samarbetsmyndigheter och Närings- och Utbildningsdepartementen bör i framtiden ske via en enda grupp, en samrådsgrupp.
- Förbättrad koordinering av tillväxtpolitiken bland främjandemyndigheter i utlandet bör ske via den redan existerande Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).
- På samma sätt bör det redan existerande forumet kring internationella forskningsfrågor, FINSAM-Forumet, bli den arena kring vilken koordinering fördjupas med Utbildningsdepartementets myndigheter i framtiden.
- Vidare föreslås att ett avtal tas fram som bättre reglerar förhållandet mellan den myndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet.

1 Inledning

Regeringen fattade i mars 2008 ett beslut om att öka tydligheten och effektiviteten bland statliga aktörer inom näringspolitiken och den regionala utvecklingspolitiken (Prop. 2007/08:78). Primärt var det Institutet för tillväxtpolitiska analyser (ITPS), Näringsutvecklingsverket (Nutek) och Glesbygdsverket (GV) som ingick i myndighetsöversynen. Ur dessa tre myndigheter skapades den 1 april 2009 två myndigheter: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, även kallat Tillväxtanalys, samt Tillväxtverket. Arbetsfördelningen mellan de två myndigheterna är att Tillväxtanalys ansvarar för analyser och utvärderingar av tillväxtpolitiken, medan Tillväxtverket ansvarar för operativa insatser. Tillväxtanalys har också uppdraget att ansvara för regeringens tillväxtpolitiska utlandsnärvaro via ett antal utlandskontor, samt för skapandet av globala mötesplatser för ett antal samarbetsmyndigheter och departement.

Arbetet med att skapa de två nya myndigheterna leddes av två organisationskommittéer, och därefter av två särskilda utredare, tillika tillträdande generaldirektörer. På grund av den korta utredningstiden valde regeringen att låta ITPS utlandsverksamhet föras över utan förändringar till Tillväxtanalys för att återkomma med ett särskilt utredningsuppdrag efter det att de två nya myndigheterna hade skapats. Den 8 april 2009 gav regeringen Tillväxtanalys i uppdrag att, i samarbete med berörda aktörer, utreda och utveckla den utlandsbaserade omvärldsbevakningen (N2009/3200/SAM).

Föreliggande rapport är Tillväxtanalys slutredovisning av uppdraget.

1.1 Redogörelse av uppdraget

I uppdraget om översyn av den utlandsbaserade verksamheten uttrycks det klart att regeringen har för avsikt att utveckla den utlandsbaserade omvärldsbevakning som Tillväxtanalys ansvarar för. Regeringen har vidare som ambition att göra den utlandsbaserade omvärldsbevakningen för konkurrenskraft och tillväxt till en effektiv och rationell del bland övriga myndigheter i utlandet med uppdrag inom kontaktskapande och främjande. Som en konsekvens vill regeringen se en tydligare och effektivare samverkan mellan huvudmannen för den utlandsbaserade omvärldsbevakningen för konkurrenskraft och tillväxt och de svenska utlandsmyndigheterna samt andra berörda aktörer.

Vidare vill regeringen att verksamheten inriktas mot en bred policyspaning och främjandeverksamhet samt att utbildnings-, forsknings- och innovationsfrågornas betydelse för Sveriges konkurrenskraft och tillväxt specifikt ska profileras. Att främjandet pekas ut som speciellt viktigt innebär en utvidgning av det uppdrag som tidigare ITPS och numera Tillväxtanalys har enligt instruktion avseende utlandsverksamheten. I övrigt ska verksamheten i framtiden följa den inriktning som regeringen anger i propositionen *Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50)* och *Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringsens tid (prop. 2008/09:175)*. Förutom dessa mer övergripande frågor pekar regeringen också ut fyra områden som särskilt ska belysas i uppdraget:

- 1) en översiktlig beskrivning av den planerade verksamheten under 2009 och hur den finansieras av de olika samarbetsparterna,
- 2) hur frågorna kring de tre områdena utbildning, forskning och innovation i den så kallade kunskapstriangel kan profileras i en utvecklad verksamhet,

- 3) hur samverkan kan utvecklas med andra myndigheter med uppdrag inom närliggande områden i Sverige och utomlands samt
- 4) vilka länder som är intressanta för Sverige i ett strategiskt tillväxtperspektiv.

Genomgående är att det efterfrågas en tydligare verksamhetsidé kring vilken den nya utlandsbaserade omvärldsbevakningen kan byggas upp. En annan fråga som går igen är hur ett tydligare samarbete kan uppnås mellan olika aktörer verksamma inom tillväxtpolitiken och det internationella främjandearbetet.

I uppdraget står också att den framtida hemvisten ska ses över. I den dialog som Tillväxtanalys haft med Näringsdepartementet har det bekräftats att frågan inte ingår i uppdraget. Regeringskansliet kommer att avgöra långsiktigt hemvist av utlandsverksamheten i den beredning som sker efter det att utredningen är överlämnad. Av den anledningen används genomgående i utredningen begreppet ”hemmamyndighet” då den framtida utlandsverksamhetens nationella myndighetstillhörighet benämns.

1.2 Genomförande av uppdraget

Tiden som funnits till förfogande för genomförandet av översynen av utlandsverksamheten har varit begränsad. Samtidigt har kraven varit höga på att komma med lösningar på hur samarbetet med myndigheter i Sverige och utlandet ska förbättras. Med andra ord har det funnits krav på ett interaktivt arbetssätt, men under en relativt kort tidsperiod. Det har gjorts att ett antal olika arbetsformer använts.

Arbetet har bedrivits i samarbete med samarbetsmyndigheter¹ – Verket för innovationssystem (VINNOVA), Tillväxtverket och Statens Energimyndighet (Energimyndigheten) – främjandeorganisationer i utlandet – Invest in Sweden Agency (ISA), Exportrådet och Svenska Institutet – samt Närings- och Utbildningsdepartementen.² Det innebär att kommentarer och synpunkter på skrivna texter har inhämtats samt att ett antal möten har ägt rum. Förutom det interaktiva arbetssättet med samarbetsmyndigheterna har ett stort antal intervjuer och samtal genomförts med andra aktörer: dels med myndigheter och organisationer i Sverige, dels med aktörer i utlandet.³ För att komplettera den bild och det behov som kommer till uttryck i Sverige har också tre resor till utlandet arrangerats: Japan, USA och Kina. På plats har både Tillväxtanalys nu existerande utlandsverksamhet studerats, och intervjuer med samarbetspartners och andra aktörer organiserats.

En annan metod som använts är att tidigare utvärderingar och utredningar av utlandsverksamheten har studerats. Det finns ett stort antal utredningar och utvärderingar att tillgå, och de är alla en källa till att förbättra den framtida utlandsverksamheten. Slutligen har också ett antal regeringsdokument sammanfattats. Att läsa igenom och sammanfatta policydokument, propositioner och beslut där regeringen ger uttryck för framtida behov av en svensk utlandsnärvaro har varit viktigt. Det ger en inblick i det behov som finns från Regeringskansliets sida vad gäller tillväxtpolitisk utlandsnärvaro. Det är utifrån dessa olika källor av information och kunskap som slutsatserna i rapporten har byggts upp.

¹ *Samarbetsmyndigheter används fortsättningsvis för de myndigheter som är med och finansierar utlandsverksamheten. I det här fallet rör det sig om Regeringskansliet, Tillväxtverket, VINNOVA och Statens energimyndighet.*

² *Förutom dessa huvudfinansierare har utlandsverksamheten tidigare samarbetet med andra aktörer via projekt och andra kortare uppdrag.*

³ *Se bilaga 1 för en förteckning över vilka organisationer som intervjuats.*

1.3 Definition av viktiga begrepp

I uppdraget att föreslå en framtida utlandsverksamhet ingår ett antal centrala begrepp. Bland annat ska verksamheten i framtiden stärka Sveriges konkurrenskraft och tillväxt. Likaså ska verksamheten bidra till ett bättre främjande och stärka kunskapstriangeln. Vart och ett av dessa begrepp är svåra att definiera. Regeringskansliets och samarbetsmyndigheternas prioriteringar har använts för att definiera utredningens syn på tillväxt och tillväxtpolitikens utmaningar (se vidare kapitel 7). På samma sätt har utredningsarbetet gällande främjandet i huvudsak inriktats mot att lämna förslag på en tydligare arbetsdelning mellan de aktörer som arbetar med främjandefrågor i utlandet och inte till att definiera vad främjandet i sig är (se vidare kapitel 5). Inte heller då det gäller kunskapstriangeln har arbetet i utredningen haft som ambition att fördjupa tankarna kring innehållet i begreppet. Utgångspunkten har i stället varit att tydliggöra hur den framtida utlandsverksamheten skulle kunna bidra till det praktiska arbetet med kunskapstriangeln (se vidare kapitel 6).

1.4 Rapportens disposition

Rapporten är uppdelad i ett antal kapitel där det inledande kapitlet, kapitel 2, handlar om de behov som Regeringskansliet och samarbetsmyndigheterna har gett uttryck för i intervjuer, utredningar och utvärderingar. Kapitel 3 ägnas åt att beskriva hur Tillväxtanalys nuvarande verksamhet ser ut både vad gäller ekonomi och aktiviteter. Kapitel 4, 5, 6 och 7 handlar i fallande ordning om den framtida utlandsverksamhetens roll och funktion, tolkning av det framtida främjandeuppdraget, profilering av kunskapstriangeln och slutligen vilka kunskapsområden som bör bevakas. I kapitel 8 lämnas ett förslag på vilka länder/världsdelar som bör bevakas, medan kapitel 9 lämnar förslag på hur den framtida styrningen och finansieringen skulle kunna se ut.

2 Stor efterfrågan på utlandsbaserad verksamhet inom tillväxtpolitiken

- Det finns ett väl dokumenterat behov av en tillväxtpolitisk utlandsverksamhet som har bekräftats i olika officiella dokument och vid intervjuer.
- En stor medvetenhet finns både hos regeringen och hos myndigheterna om behovet att stärka och fördjupa den internationella dimensionen, inte minst inom innovation och forskning. Det kan ske genom ökade resurser och kompetens såväl i Sverige som genom närvaro utomlands. Ett närings- och tillväxtpolitiskt perspektiv är tydligt.
- Erfarenheterna från den verksamhet som Tillväxtanalys (tidigare ITPS och ännu tidigare Statt) bedriver vid utlandskontoren anses allmänt utgöra en god bas att bygga vidare på och förstärka. Många aktörer ser stor nytta av verksamheten och har goda erfarenheter av det som historiskt gjorts i utlandet, bland annat analyser och seminarier.
- En tydligare struktur för ledning och planering av utlandsverksamheten behöver utvecklas.
- Behovet av samarbete och samordning mellan myndigheter och organisationer som har verksamhet eller aktiviteter i utlandet lyfts fram. Många efterfrågar en ökad effektivitet i det offentliga uppdraget.
- Utlandsverksamheten behöver i framtiden i högre grad bli en strategisk resurs för Regeringskansliet och de myndigheter som nyttjar kontoren. Vidare behöver kundorienteringen öka.
- Det finns ett stort behov av operativt stöd från utlandsverksamheten så att svenska myndigheter kan utveckla långsiktiga relationer till aktörer i utlandet.

Det är centralt att en framtida utlandsverksamhet väl motsvarar den efterfrågan och behov som regeringen, Regeringskansliet och berörda myndigheter dels har i dag, dels kan komma att få i framtiden. I föreliggande kapitel görs en genomgång av dagens behovsbild som den kommer till uttryck i bland annat propositioner, utredningar samt vid ett stort antal möten och samtal med berörda aktörer, såväl samarbetsmyndigheter som ett antal andra organisationer inom tillväxtpolitiken.⁴ En särskild studie av myndigheter och organisationer inom Utbildningsdepartementets område har gjorts av Sann & Partners AB.⁵ ITPS arbete med att löpande följa upp verksamheten för att säkerställa nytta och relevans har också studerats.

I redogörelsen nedan finns en viss övervikt på forsknings- och innovationspolitiska frågor. Anledningen är främst att det under de senaste åren förekommit en hel del utredningsarbete inför den forsknings- och innovationspolitiska proposition som regeringen presenterade hösten 2008. Motsvarande utredningsarbete har inte gjorts inom det mer renodlade näringspolitiska området på senare tid.

⁴ Se bilaga 1 för en förteckning över de organisationer som intervjuats.

⁵ Se vidare SANN & Partner 2009. *Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?*

Arbetet med att stödja de näringspolitiska aktörerna med utlandsbaserad omvärldsbevakning har en längre historik och därför är samarbetsformerna mer utvecklade. Den relativa tyngd som läggs vid forsknings- och innovationsfrågor i framställningen nedan ska sålunda inte tolkas som att övriga näringspolitiska frågor har tappat i betydelse, utan ska i stället ses som att behovet av utlandsverksamhet inom de näringspolitiska frågorna sedan längre tid är mer väldefinierade i utredningar och analyser av äldre datum.

I alla de utredningar som presenteras nedan framkommer ett tydligt behov av en utlandsverksamhet kopplad till tillväxtfrågor och att erfarenheterna från ITPS tidigare verksamhet utgör en god bas att bygga vidare på och förstärka. Nedan presenteras några av de viktigaste slutsatserna gällande behovsbilden.

2.1 Behov av förstärkt internationell dimension

Det finns en ökad insikt inom i stort sett alla samhällssektorer om beroendet av, och påverkan på Sverige, av utvecklingen på den internationella arenan. I detta sammanhang blir omvärldsanalys, omvärldsbevakning och internationell närvaro av allt större betydelse.

Globaliseringsrådet

Globaliseringsrådets kansli publicerade sin slutrapport i maj 2009: *Utvecklingskraft och omställningsförmåga – En globaliserad svensk ekonomi*. Rapporten utgör både ett underlag till och ett komplement till Globaliseringsrådets slutrapport: *Bortom krisen – Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin* (Ds 2009:21). Ingen av dessa två rapporter berör specifikt utlandsverksamheten vid Tillväxtanalys (eller tidigare ITPS) men de frågor som diskuteras har koppling till denna.

Regeringskansliets och riksdagens organisation och funktionssätt berörs i båda rapporterna. Man konstaterar bland annat att analyskapaciteten i Regeringskansliet i dag är otillräcklig såväl i departementen som i statsministerns kansli. Vidare konstateras att bevakningen av omvärlds- och framtidsfrågor nära nog är obefintlig i statsministerns kansli. I rapporterna föreslås därför att man förstärker den analytiska kompetensen inom Regeringskansliet genom att inrätta och utöka utredningssektariatet på departementen samt att också i statsministerns kansli stärka analyskompetens och inrätta en analytisk enhet med inriktning på framtids- och omvärldsfrågor.

Forsknings- och innovationspolitiska propositionen

I den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, *Ett lyft för forskning och innovation*, prop. 2008/09:50 (oktober 2008) som generellt innehöll en kraftig resursförstärkning för forskning och innovation, uttalade regeringen en tydlig ambition att ytterligare stärka och utveckla den internationella dimensionen och närvaron i forsknings- och innovationspolitiken.

Regeringen pekade bland annat på ett brett behov av internationell forskningssamverkan, ”om att skapa möjligheter för svenska företag att utveckla sin kunskapsbas och hitta nya marknader, och om att få tillgång till kunskap som kan bidra till att lösa både nationella och internationella frågeställningar såsom klimat, hälsa med mera”.⁶ För att åstadkomma detta anser regeringen att det krävs en stark svensk närvaro i vissa länder i forsknings-, utbildnings- och innovationspolitiska frågor.

⁶ Prop. 2008/09:50, sid 207

I såväl den forsknings- och innovationspolitiska propositionen som i propositionen *Gränslös kunskap* (se nedan) bygger resonemang, initiativ och ställningstaganden kring en internationell strategi i stor utsträckning på en promemoria *Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik* (dnr U2008/2555/F – daterad 2008-03-31). Denna PM togs fram under beredningsarbetet och remitterades också. Promemorian har behandlats i beredningsarbetet med propositionerna men eftersom den har fått en central roll i diskussioner kring hur det internationella arbetet ska organiseras och bedrivs nämns denna särskilt. I denna PM lämnades en rad förslag kring innehållet i en strategi och hur den skulle verkställas. Den verksamhet som ITPS (i dag Tillväxtanalys) bedriver i utlandet föreslogs ”utvidgas och ges i uppdrag att ansvara för bevakning och kontaktverksamhet inom forskning och innovation samt högre utbildning”.⁷

Regeringen diskuterar i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen en modell med utlandskontor för främjande av forsknings- innovations- och utbildningssamarbete.⁸ Man pekar dock på att det tar lång tid att bygga upp utlandsbaserad verksamhet och att Tillväxtanalys (tidigare ITPS) utlandsuppdrag, som man bedömer utgör en ”kvalificerad närvaro”, därför kan behöva stärkas ytterligare. Man eftersträvar utlandskontor som kan stärka de svenska systemens koppling till strategiska marknader och kunskapsmiljöer och ser bland annat uppgifter som att bidra till att bygga strategiska allianser, att bidra till omvärldsanalys och omvärldsbevakning, att marknadsföra och främja svensk forskning, innovation och utbildning.⁹

Det finns ett tydligt tillväxtperspektiv i regeringens uttalade ambitioner när det gäller utlandskontor och man indikerar att ett syfte med utlandsnärvaron skall vara att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft. Regeringen konstaterar också att ITPS redan i dag har ett uppdrag att ansvara för en utlandsbaserad omvärldsbevakning och att man samarbetar med aktörer inom universitets- och högskoleområdet.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den forsknings- och innovationspolitiska propositionen innehåller en mycket tydlig ambition om att stärka och utveckla den internationella närvaron när det gäller forskning, innovation och utbildning. Man gör dock bedömningen att några nya resurstillskott knappast är nödvändigt utan att ”detta kan ske inom befintliga budgetramar”. I promemorian *Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik* föreslås ett resurstillskott på lägst 120 MSEK/år under fyra år. ITPS dåvarande organisation ses som en väsentlig del i ett sådant arbete. Hur en organisation eller en finansieringsmodell skulle kunna se ut överläts emellertid till kommande utredningar.

Propositionen behandlades av riksdagen i januari 2009 (bet.2008/09:UbU4) utan några erinringar. Utskottet berör inte särskilt frågorna kring en internationell strategi.

⁷ *Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik*, sid 23.

⁸ *Prop 2008/09:50*, sid 213-214.

⁹ *Ibid*

2.2 Efterfrågan på utlandsverksamheten i främjandet

Även inom främjandet går det att utläsa ett ökat intresse av tillväxtpolitisk omvärldsnärvaro.¹⁰ I regeringens proposition om högskolan i globaliseringens tid berörs Tillväxtanalys/ITPS verksamhet och i både Exportutredningen och Globaliseringsrådets rapport diskuteras främjandet.

Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid

Proposition 2008/09:175 (mars 2009), *Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid*, behandlar bland annat frågor om gemensamma examina och om internationaliseringen av den svenska högre utbildningen. Regeringen redogör för sina ställningstaganden hittills i en rad frågor som rör till exempel främjande och marknadsföring av svensk högre utbildning samt omvärldsbevakning. Ledord är att stärka och att effektivisera verksamheten.

En central fråga är hur marknadsföring och information om (främjande av) svensk högre utbildning och forskning kan förbättras och samordnas. Svenska institutet, som redan har ett marknadsföringsuppdrag, får ett resurstillskott för att samordna och förstärka existerande insatser. Regeringen menar att detta ska ske i nära samråd och med avsikten att komplettera insatser som görs av bland annat universitet och högskolor, ambassader samt av ITPS (nuvarande Tillväxtanalys).¹¹

Utöver den mer renodlade främjandeinsatsen av utbildning och forskning, menar regeringen att det behövs insatser för att främja också utbildnings-, forsknings- och innovationsfrågor (den så kallade kunskapstriangeln). Här utgör dagens utlandsbaserade verksamhet för omvärldsbevakning och främjande som bedrivs av olika aktörer en viktig utgångspunkt. Regeringen bygger på ställningstaganden i forsknings- och innovationspolitiska propositionen och pekar på det beredningsarbete som pågår för att se om och hur man kan bygga vidare på existerande strukturer, inte minst ITPS utlandsorganisation.

Flexibilitet är något som eftersträvas framgent. Regeringen anser att det är angeläget att en framtida verksamhet inte är rigid utan att den kan ta hänsyn till de olika behov och förutsättningar som kan finnas för utbildnings-, forsknings-, respektive innovationsområdet.

I de delar som rör den utlandsbaserade omvärldsbevakningen bygger propositionen på den forsknings- och innovationspolitiska propositionen och man refererar till och förstärker de ställningstaganden som gjordes där. Att ITPS (nuvarande Tillväxtanalys) existerande verksamhet utgör en central pusselbit i en framtida modell är tydligt.

Propositionen behandlades av riksdagen i juni 2009 (bet. 2008/09:UbU19) som inte hade några erinringar mot förslagen. Utskottet berörde inte särskilt frågorna kring omvärldsbevakning.

Exportutredningen

Exportutredningen (SOU 2008:90 *Svensk export och internationalisering – utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande*) överlämnade sitt betänkande i oktober 2008. Utredningen analyserar bland annat utvecklingen av exportmarknadsandelar och lämnar ett

¹⁰ Att främja bilden av Sverige i omvärlden och svenska ekonomiska och politiska intressen har blivit en allt mer betydelsefull uppgift för den svenska utrikesförvaltningen. Det handlar om handelsfrämjande, om investeringsfrämjande, att främja Sveriges politiska intressen samt om mer allmänt Sverigefrämjande. Se även kapitel 5.

¹¹ Proposition 2008/09:175, sid 35.

antal förslag till hur de offentliga insatserna kan utvecklas och stärkas. Bland annat menar utredningen att exportfrämjandet bör utgöra en integrerad del av näringspolitiken och att det bör ses som den inhemska näringspolitikens internationella dimension.

I utredningen görs en genomgång av de offentliga aktörer som i dag på ett eller annat sätt genomför främjandeinsatser och bland dessa återfinns Sveriges teknisk- vetenskapliga attachéer.¹² Här konstateras att de teknisk- vetenskapliga attachéerna under ITPS (nuvarande Tillväxtanalys) inte har haft ett främjandeuppdrag. Utredningen menar dock att man ser en god potential i att bättre integrera attachéverksamheten i främjandet och man föreslår att så sker.¹³ Främjandeuppdraget består av att främja Sverige som kunskapsnation. I främjandeverksamheten byggs värdefulla kontaktnät som också kommer omvärldsbevakningen till godo. Utredningen anser att de teknisk- vetenskapliga attachéerna på ett ”tydligare sätt bör identifieras som representanter för viktiga svenska kunskapsområden, med uppdrag att främja svenska företags och forskares internationalisering”. Vidare föreslår utredningen att ansvaret för de teknisk- vetenskapliga attachéerna överläts till en ”myndighet med tydlig koppling till spjutspetsområden inom forskning och företagande”.

Utredningen har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Globaliseringsrådet

I Globaliseringsrådets slutrapport diskuteras främjande. Tillväxtanalys/ITPS verksamhet berörs inte explicit men frågorna har koppling till Tillväxtanalys uppdrag.

När det gäller främjandearbetet menar rådet bland annat att det är angeläget att fördjupa och effektivisera samordningen av de offentliga insatser som görs av olika myndigheter i utlandet för att främja Sverige som turist-, utbildnings- och investeringsnation. ITPS hade inte ett explicit främjandeuppdrag men kunde ändå anses vara berörda av denna uppmaning. När det gäller Sverige bilden och information om Sverige generellt vill Globaliseringsrådet dels att man arbetar fram en mer konsensusinriktad bild (”Land of Innovation”), dels att man skapar ett närmare samarbete med näringslivet i dessa frågor (jämför samarbetet inom NSU – Nämnden för Sverige främjandet i utlandet).

Utrikesdepartementet

DS 2009:35 – *Vad kräver krisen av främjandet?* Beskriver Tillväxtanalys nuvarande uppdrag som en del av näringspolitiken och handels- och investeringsfrämjandet. Tillväxtanalys verksamhet beskrivs i följande ord: ”En utgångspunkt är att verksamheten inriktas mot en bred policyspaning samt främjandeverksamhet och att utbildnings-, forsknings- och innovationsfrågornas betydelse för Sveriges konkurrensförmåga ingår i uppdraget. Utlandskontoren har givits vissa främjandeuppgifter i samverkan med andra främjandeorganisationer på orten”¹⁴

¹² SOU 2008:90 *Svensk export och internationalisering – utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande*. Sid 250

¹³ *Ibid*, sid 287

¹⁴ DS 2009:35 *Vad kräver krisen av främjandet?* Sid 63

2.3 Utlandsverksamheten under ITPS var uppskattad...

ITPS (och tidigare även Statt) följde löpande upp och utvärderade verksamheten.¹⁵ Regeringen gav också Statskontoret i uppdrag att utvärdera ITPS utlandsbaserade verksamhet i mars 2006.

Generellt har utlandsverksamheten fått högt betyg av olika avnämare. Den ansågs vara relevant och av hög kvalitet. Såväl skriftliga rapporter som seminarier uppskattades av dem som tog del av dem. Till exempel i Stelacons undersökning 2004 där 134 personer i departement, myndigheter och organisationer fick svara på frågor om verksamheten, framgick att över 80 procent av de tillfrågade ansåg att kontakten med ITPS i Sverige och i utlandet fungerade mycket bra.

Vid ett remissmöte i mars 2007 över den utvärdering som Statskontoret gjorde 2006, var de flesta deltagare eniga om att någon typ av omvärldsbevakning med personer på plats behövs.¹⁶ Man menade vidare att bevakningen borde vara fortsatt bred men också att den borde bli mer flexibel. Behovet av fokus på bevakning och strategiskt kontaktskapande inom området för innovation, forskning och teknik uppmärksammades av flertalet deltagare.

Den positiva bilden av den tidigare utlandsverksamheten bekräftas även av de intervjuer som gjorts inom ramen för detta regeringsuppdrag. Även i den särskilda studie av myndigheter och organisationer inom Utbildningsdepartementets område framgår det stora intresse som finns för kompetent omvärldsanalys, särskilt från länder på långt avstånd – både kulturellt och geografiskt – från Sverige, men även från länder med intressant och framsynt politik. Här framkommer också en uttalad efterfrågan på skriftlig kommunikation och seminarieverksamhet.¹⁷

2.4 ... men utvecklingsområden finns

Det har också framkommit områden där det finns anledning att utveckla och i bland förändra verksamhetens inriktning. Redan i de utredningar som gjordes i mitten av 2000-talet framkom det viktiga i att driva verksamheten mot en ökad kundorientering och betydelsen av dialog mellan uppdragsgivarna och utlandsverksamheten. Vidare framkom bland annat i den utredning ITPS beställde av Sann & Partners 2004, att det fanns en distans mellan ITPS utlands- och Sverigeverksamhet samt viss osäkerhet kring hur kommunikationsvägarna mellan ITPS och partnermyndigheterna såg ut. I Statskontorets utvärdering 2006 pekade man på ett flertal svagheter, bland annat att regeringens styrning var bristande, att den existerande finansieringsmodellen inte var stabil eller långsiktig samt att verksamheten var svagt integrerad i resten av myndighetens verksamhet.

Vid de intervjuer som genomförts under våren/sommaren 2009 inom ramen för föreliggande regeringsuppdrag har vissa av de utvecklingsområden som redan tidigare påtalats återigen lyfts fram. Vidare har ett antal områden framkommit som till viss mån kan betraktas som nya i förhållande till frågor som lyfts fram i tidigare undersökningar. Nedan utvecklas några av dessa områden.

¹⁵ Se till exempel Avnämardundersökningen 2004 som AB Stelacon genomförde, Enkätundersökningen av verksamhetsåret 2004 som EuroFutures fick i uppdrag att göra samt uppdraget till FBA 2005 att utvärdera samarbetsmyndigheternas syn på samarbetet kopplat till ITPS utlandskontor.

¹⁶ PM 2007-03-27, Dnr N8969/SAM

¹⁷ Se vidare SANN & Partner 2009. Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?

2.4.1 Öka kundorienteringen

En hög grad av kundorientering är grundläggande för att säkerställa nytta och mervärde hos Regeringskansliet och hos myndigheter som utlandsverksamheten samarbetar med. Omvärlden förändras ständigt samtidigt som verksamheter och organisationer utvecklas. Det finns potential för att löpande genomföra förändringar för att tillgodose de behov som aktörerna i Sverige har. Behovet att utveckla kundorienteringen har lyfts fram i tidigare undersökningar och framkommer också i intervjuerna som nu genomförts.

2.4.2 Koppla verksamheten mer till det strategiska arbetet i Regeringskansliet och andra myndigheter

Många aktörer poängterar att det har skett en hel del under de senaste tio åren och mönstergraden är i dag en annan när det gäller internationella relationer. Många myndigheter har gått ifrån att vara nyfikna på att åka ut i världen, få nya lärdomar, skaffa sig nya erfarenheter och träffa nya aktörer till att mer selektivt söka de mest betydelsefulla kontakterna och bygga långsiktiga strategiska relationer. I takt med denna utveckling har behovet ökat av att utlandsverksamheten i än högre grad ska bli en strategisk resurs för Regeringskansliet och samarbetsmyndigheterna. Det tar sig bland annat uttryck i att många ser ett stort behov av en tydligare samplanering av utlandsverksamheten å ena sidan och verksamhetsplaneringen hos myndigheter i Sverige å den andra.

Samtidigt betonas vikten av en fortsatt fri roll i utlandsverksamheten. Som en av de intervjuade generaldirektörerna uttryckte det ”vi behöver fortsatt bli överraskade av sådant vi inte visste att vi behövde”.

2.4.3 Fortsätt utveckla den kontaktskapande verksamheten

Den kontaktskapande verksamheten och dörröppningsfunktionen anses av många aktörer vara värdefull. Det behövs hjälp och stöd för att arrangera möten och besök och att navigera rätt i de olika miljöerna. Här är utlandskontorens lokala kännedom värdefull. Behovet framkommer inom hela det tillväxtpolitiska området och ökar i betydelse.

2.4.4 Myndigheter behöver operativt stöd i utlandet

I dag har många myndigheter börjat utveckla långsiktiga relationer till aktörer i andra länder. I takt med detta ökar kraven på och möjligheterna att, via egna representanter i utlandet, fördjupa samarbetet. Det finns därför ett behov av att utveckla en möjlighet för samarbetsmyndigheterna att få tillgång till personal inom utlandsverksamheten som mer uteslutande arbetar med enskilda myndigheters specifika frågeställningar. Det är inte minst viktigt i länder och regioner där det på grund av kulturella eller språkmässiga barriärer är svårt att arbeta på avstånd. Även i länder där Sverige har lättare att utveckla relationer kan det initialt finnas behov av ha anställda i utlandet som stödjer nya samarbetsrelationer.

Detta behov är dock mindre bland Utbildningsdepartementets myndigheter och organisationer. Här menar de flesta i stället att man antingen har små behov, eller att man vill sköta arbetet själva (handlar ofta om att utveckla campus i andra länder).

2.4.5 Sverige uppträder fragmenterat i utlandet

Som en konsekvens av det ökade svenska intresset för samarbetsrelationer med utlandet har allt fler svenska myndigheter och organisationer utvecklat egna kontaktnät och i en del fall egna kontor i utlandet. Särskilt från ambassaderna uttrycks en oro över att Sverige inte uppträder koordinerat i utlandet.

Många ifrågasätter om det är rimligt att svenska myndigheter utvecklar egna kontor i utlandet. Det kan leda till en överetablering vilket i sin tur är ett mindre effektivt utnyttjande av skattemedel. Vidare riskerar Sverige att inte uppträda koordinerat i internationella sammanhang. I stället anser många att skulle det kunna vara mer effektivt om svenska myndigheter kunde gå ihop och samfinansiera representationen i utlandet. Om detta kan kopplas till en funktion som också företräder Sverige i andra närings-, forsknings- och innovationspolitiska sammanhang kan betydande effektivitetsvinster uppnås.

3 Nuvarande utlandsverksamhet vid Tillväxtanalys (ITPS)

Sammanfattning:

- Den nuvarande verksamheten består av sex kontor med lokalisering i Peking (Kina), Tokyo (Japan), New Delhi (Indien), Bryssel (Belgien), San Francisco och Washington (USA).
- Fullt bemannad har den utlandsbaserade verksamheten en budget på cirka 27 miljoner kronor per år.
- Den finansieringsmodell som gällt för ITPS förutsätter årliga ansökningar till berörda samarbetsmyndigheter, vilket försvårar en långsiktig planering av verksamheten.
- Under senaste verksamhetsåret utfördes, utöver löpande verksamhet, cirka 80 större projekt/aktiviteter inom framför allt hållbar utveckling, informationsteknik och teknisk utveckling, entreprenörskap och näringslivets dynamik, innovations- och forskningspolitik samt life sciences.
- Under senare år har intresset för den utlandsbaserade verksamheten vuxit och breddats. En ökad efterfrågan från bland andra Utbildningsdepartementet, Socialdepartementet och myndigheter i Sverige kan märkas.
- Speciellt vad gäller forskning, utbildning och innovationer, har efterfrågan ökat markant. Som en konsekvens av detta medfinansierar också Utbildningsdepartementet från och med 2009 den utlandsbaserade verksamheten.

I följande kapitel beskrivs den nuvarande verksamheten som den ter sig i förhållande till pågående planering, budget och samarbeten. Eftersom 2009 är ett mellanår för den utlandsbaserade verksamheten, då den både utreds och har ingått i en myndighetsöversyn (skapandet av Tillväxtanalys), kommer utöver 2009 års verksamhet också delar av verksamhetsåret 2008 att återges. Det gör att redovisningen som genomförs i kapitlet avser större projekt och aktiviteter under 2008 samt pågående verksamhet under 2009. Detta för att verksamheten ska få en mer fullständig beskrivning.

3.1 Den utlandsbaserade verksamheten enligt regleringsbrev, instruktioner och verksamhetsplan 2009

Den nuvarande utlandsverksamheten överfördes från ITPS den 1 april 2009 till Tillväxtanalys. Den utlandsbaserade verksamheten tillhör organisatoriskt avdelningen ”Innovationer och globala mötesplatser”, men arbetar integrerat med övriga delar av myndigheten. Bland annat har all support i form av administration, ekonomi och personalhantering centraliserats till avdelningen för verksamhetsutveckling. I övrigt präglas verksamheten i hög grad av den tidigare inriktningen, i avvaktan på den utredning som nu genomförs, och framtida beslut.

I likhet med tidigare styrs verksamheten primärt via Tillväxtanalys instruktion. I instruktionen står att Tillväxtanalys – i likhet med tidigare ITPS – ska ansvara för utlandsbaserad

omvärldsbevakning i samråd med berörda aktörer.¹⁸ I övrigt finns verksamheten inte reglerad i myndighetens instruktion eller regleringsbrev. I avvaktan på utredningen har verksamheten getts följande inriktning och mål i verksamhetsplanen för 2009.

”Tillväxtanalys har till uppgift att söka, systematisera och förmedla kunskap om internationaliseringen av ekonomin och förutsättningar för hållbar tillväxt i olika länder – omvärldsbevakning och policyspaning. Avsikten är att identifiera trender och avgörande skeenden som formar tillväxtpolitikens förutsättningar.

...

Genom att sprida kunskap om grundläggande trender och framgångsrika tillväxtpolitiska åtgärder får regeringen och berörda myndigheter ett underlag för egna ställningstaganden rörande befintliga och potentiella tillväxtpolitiska åtgärder. Tillväxtanalys ska göra omvärldsanalyser och scenarier för att nationella och regionala beslutsfattare ska vinna tid och tidigt kunna genomföra nödvändiga anpassningar av politiken och insatser för att främja nya utvecklingssteg.

Mål: Att Näringsdepartementet och berörda myndigheter får underlag som ger förutsättningar att tidigt se hot och möjligheter i omvärlden för att kunna möta dessa med adekvata politiska åtgärder.”

Dessa uppgifter och mål gäller myndigheten i sin helhet, men i synnerhet den utlandsbaserade verksamheten. Nytt för 2009 är att mer fokus lagts på scenario- och framsynsarbete. Den nya utlandsverksamheten skall också ge ett tydligare stöd till beslutsfattande på nationell och regional nivå. Båda dessa förändringar ligger i linje med ambitionen att Tillväxtanalys, till skillnad från den tidigare myndigheten (ITPS), ska vara en stabsmyndighet till stöd för Regeringskansliets och samverkande myndigheters behov av tillväxtpolitiska analyser, utvärderingar och långsiktigt kontaktskapande.¹⁹

3.2 Samverkansaktörer 2008/2009

Formerna för samarbete har under 2008/2009 varierat från att ett antal, av regeringen utpekade, aktörer är medfinansiärer till verksamheten, till att andra är med antingen genom att bidra med sin specifika kunskap och expertis eller att de lagt direkta beställningar på verksamheten. De som medfinansierar och vars verksamheter tydligast är kopplade till den utlandsbaserade verksamheten är, utöver Närings- och Utbildningsdepartementet, VINNOVA, Energimyndigheten och Tillväxtverket. Till den senare kategorin hör aktörer som Stiftelsen för Strategisk Forskning (SSF), Sabo, Naturvårdsverket, KK-stiftelsen och Formas. Det är ett stort antal aktörer som på olika sätt vill nyttja den utlandsverksamhet som Tillväxtanalys i dag ansvarar för.

3.3 Finansiering 2009

För 2009 omfattar den utlandsbaserade verksamheten en budget – exklusive kostnader för Tillväxtanalys interna stödfunktioner – på nära 23 miljoner kronor. Budgeten för 2008 uppgick till 26,5 miljoner kronor. De största förändringarna som har skett är att Utbildningsdepartementet har tillkommit som ny finansiär. Fördelat på olika aktörer står Regeringskansliet direkt för 54 procent av den totala finansieringen, medan samarbetsmyndighe-

¹⁸ Tillväxtanalys instruktion, §6, SFS 2009:146

¹⁹ Den förändrade ambitionen med den nya myndigheten återspeglas också i de förslag som lämnas på en ny inriktning av utlandsverksamheten. Se specifikt kapitel 4, 5 och 6.

terna VINNOVA, Tillväxtverket och Energimyndigheten – står för 46 procent. Under 2008 var den procentuella fördelningen ungefärligt likvärdig om än på en högre nivå.

Tabell 1 Budget för verksamhetsåret 2008 och 2009.²⁰

Aktör	Kr 2009 (helår)	% 2009	Kr 2008	% 2008
Näringsdepartementets myndigheter				
Tillväxtanalys	8,4mkr	37%	15,5mkr**	58%
VINNOVA	6mkr	26%	3,3mkr	12%
Energimyndigheten	2,5mkr	11%	1,5mkr	6%
Tillväxtverket	2mkr	9%	2mkr*	8%
Utbildningsdepartementet	4mkr	17%	0	0
Övriga (STATT-medel, Naturvårdsverket, Formas, SSF, ISA med flera)	0	0	4,2mkr	16%
Summa	22,9mkr	100%	26,5mkr	100%

* Dåvarande Nutek

** 2mkr avräknade för Sverige – administrativt stöd

Näringsdepartementet har under hösten 2008 samt våren 2009 arbetat för att skapa förutsättningar för en mer långsiktig finansiering av utlandsverksamheten. En målsättning i detta arbete har varit att respektive aktör, som samarbetar kring utlandsverksamheten, i större omfattning ska bidra i förhållande till nyttjande av verksamheten.

Finansieringen per aktör för 2009 återspeglar i högre grad nyttjandegraden av verksamheten än vad som gällt tidigare. Som en konsekvens av detta har det skett en förskjutning av finansieringen från Näringsdepartementet (Tillväxtanalys) direkt till olika myndigheter och till Utbildningsdepartementet.

Under 2008 och framför allt under 2009 har utlandsverksamheten integrerats än tydligare med hela Tillväxtanalys verksamhet. Det gör att utlandsverksamheten och verksamheten i Sverige främjar varandra.

3.4 Hur ser styrningen av verksamheten ut i dag

Historiskt har den utlandsbaserade verksamheten styrts via Tillväxtanalys (ITPS) instruktion, uppdrag i regleringsbrev och via ett antal formella grupperingar kopplade till verksamheten. För övergripande diskussioner om verksamhetens inriktning och finansiering bildades en styrgrupp med de samverkande myndigheternas generaldirektörer. Som stöd till styrgruppen fanns också en samordningsgrupp med representanter från de olika myndigheterna. Till varje sakområde bildades dessutom programråd för att diskutera utvecklingstrender, behov och prioriteringar inom sakområdet. Slutligen fanns kopplat till vissa

²⁰ Då Tillväxtanalys enbart har verksamhet under 3 kvartal 2009 har siffrorna för 2009 räknats om till att vara på årsbasis.

av de konkreta projekten en referensgrupp med intressenter för att följa och diskutera de projekt som genomfördes.²¹

I dagsläget är många av dessa grupper vilande i avvaktan på den utredning som presenteras i föreliggande rapport. Planering och ledning av utlandsverksamheten sker i dag via Tillväxtanalys instruktion, verksamhetsplan för 2009 samt via en interaktiv dialog med Regeringskansliet, samverkande myndigheter och övriga aktörer. I kapitel 9 presenteras ett förslag på hur en långsiktig finansiering och en utvecklad planering av en fortsatt utlandsverksamhet bör se ut.

3.5 Verksamheten 2008–2009, vilka arbetsuppgifter utförs och för vem?

Eftersom verksamhetsåret 2009 bara hunnit halvvägs används även verksamhetsåret 2008 som utgångspunkt för att beskriva den utlandsbaserade verksamheten. Redovisningen av det som utförs i utlandsverksamheten kan göras på olika sätt. I det följande görs redovisningen tematiskt, för att åskådliggöra inom vilka kunskapsområden som utlandsverksamheten arbetar. Redovisningen sker under temana *hållbar utveckling, informationsteknik och teknisk utveckling, entreprenörskap och näringslivets dynamik, innovations- och forskningspolitik* samt *life sciences*. Enligt ITPS verksamhetsplan för 2008 skulle också *globalisering* och *regional tillväxt* vara prioriterade teman, men inom dessa områden har det inte utförts några konkreta projekt under 2008–2009.

I arbetet som utförs i utlandsverksamheten ingår också vid vissa kontor att vara ambassadens stöd i tillväxtpolitiska och vetenskapliga frågor. Detta är ett löpande arbete som innebär att hålla föredrag, svara på frågor och delta på möten som handlar om tillväxtpolitik och vetenskap. I det följande redovisas inte detta arbete, och omfattningen motsvarar mellan 5 och 10 procent av total arbetstid i utlandsverksamheten, med viss variation beroende på vilket land som avses.

De tematiska områden som presenteras är de teman som dagens utlandsbaserade verksamhet arbetar utifrån.²² Inom dessa utförs olika typer av aktiviteter: möten, seminarier, kontaktskapande, rapportskrivande, besvarandet av frågor etcetera. Nedan redovisas för varje prioriterat tema vilka typer av aktiviteter som genomförts. I respektive avsnitt konkretiseras också vem som är avnämare och beställare av uppdragen samt vilka kontor som deltagit i arbetet. Slutligen görs också en redovisning av aktiviteter som faller utanför de tematiska områdena, men som ändå utförts på grund av att arbetet bedömts som viktigt.

Under verksamhetsåren 2008 och 2009 utredde regeringen delar av myndighetsstrukturen inom näringspolitiken, däribland Nutek och ITPS. Det har bland annat inneburit att Nutek, som vanligtvis är en stor nyttjare av utlandsverksamheten, i redovisningen av aktiviteter nedan är underrepresenterad jämfört med tidigare år.

I samtliga redovisningar nedan gäller att det är ett utsnitt av det som utförs i den utlandsbaserade verksamheten som redovisas och att det inte är en total redovisning som genomförs.

²¹ För en utförligare beskrivning se PM 2005-05-09 till Näringsdepartementet från ITPS där styrförmen för ITPS utlandsbaserade omvärldsbevakning beskrivs (ITPS dnr 2005/0135)

²² I kapitel 7 beskrivs förslaget till framtida kunskapsområden som bör fokuseras.

3.5.1 Hållbar utveckling

Inom området genomförs en rad projekt i samarbete med främst Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Formas, VINNOVA och Nutek. Därutöver arbetade medarbetare vid kontoren i Indien, Kina, Japan och USA med regleringsbrevsuppdraget gällande klimatpolitiska initiativ i dessa länder. Nedan redovisas några av de viktigaste aktiviteterna. Området präglas av analysprojekt och delegationsresor.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Hållbar utveckling	Typ av aktivitet	Kontor
ITPS/Tillväxtanalys	Kärnkraft i Asien (Indien, Japan och Kina)	Eget analysprojekt (omvärldsspaning) inklusive publikt seminarium i Sverige	Peking, Tokyo, New Delhi
ITPS/Tillväxtanalys/ Energimyndigheten	Kinas klimatpolitik – överblick, hjärtefrågor och internationellt samarbete	Kartläggning/ analysprojekt inklusive publikt seminarium i Sverige	Peking
ITPS/Tillväxtanalys/ Energimyndigheten	Studie av förnyelsebara energikällor i Kina	Kartläggning/ analysprojekt	Peking
Energimyndigheten	Delegationsresa på temat "innovation and creative environment in Japan"	Delegationsresa	Tokyo
ITPS/Tillväxtanalys/ Energimyndigheten	Kartläggning av svenska aktörer inom klimatområdet i Kina	Kartläggning/ analysprojekt	Peking
Naturvårdsverket	Studie kring marknadsbaserade klimatpolitiska styrmedel i USA – initiativ och utvecklingstrender på regional och federal nivå.	Analysprojekt	San Francisco
Globaliseringsrådet	Förutsättningarna för tillväxt inom miljötekniksektorn i Sverige. I arbetet jämfördes Sverige med regioner/länder som Europa, USA, Japan, Indien och Kina.	Analysprojekt	Bryssel, New Delhi, Peking, Tokyo, San Francisco, Stockholm
Energimyndigheten	Löpande verksamhet inklusive förberedelse delegationsresa till Indien 2009.	Analysuppdrag, delegationsresa	San Francisco, Tokyo, New Delhi
Näringsdepartementet/ Miljödepartementet	Politik för en eko-effektiv Ekonomi – En översikt av vad som	Analysuppdrag	Tokyo, Peking, San

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Hållbar utveckling	Typ av aktivitet	Kontor
	sker i Japan, Kina och USA		Francisco
Ambassaden/UD, Regeringskansliet Miljödepartementet	Delansvar i arrangemang av symposium i samband med statsminister Fredrik Reinfeldt med delegations Tokyobesök, samt stöd för miljöminister Andreas Carlgren. Delarrangemang av symposier kring hållbara städer för Malmö Stad.	Möten, seminarier	Tokyo
VINNOVA	IT och Miljö – analys av aktuella utvecklingsområden	Analysuppdrag	Tokyo, San Francisco/ Los Angeles
Nutek	Ecoinnovation – om framgångsfaktorer för miljödriven näringslivsutveckling	Analysuppdrag	Tokyo, San Francisco, Stockholm
Utrikesdepartementet	Två seminarier i ambassadens vårtema "Living Green" med inbjudna svenska och amerikanska forskare, kring hållbar utveckling och energi.	Seminarier	Washington
ITPS/Tillväxtanalys	Energi och klimat. Seminarier vid svenska ambassaden	Seminarium	Peking
Utrikesdepartementet (Amb.) och Exportrådet	Miljöteknikdelegation i samband med miljöminister Carlgrens besök	Kontaktskapande och rapport	New Delhi
Utrikesdepartementet (Amb.) och Exportrådet	Kärnkraftsdelegation till Indien	Kontaktskapande, mötesplatser	New Delhi
Energimyndigheten i samarbete med ISA, Exportrådet och Utrikesdepartementet	Företagsdelegation för biogas för energi	Analys, rapportering, kontaktskapande	New Delhi

3.5.2 Informationsteknik och teknisk utveckling

Inom området pågår en rad samarbetsprojekt med främst VINNOVA, men även KK-stiftelsen och Näringsdepartementet direkt. Området präglas av kartläggningar och delegationsresor kring specifika frågor. Frågeställningarna som behandlas har ofta haft direkt anknytning till kommande eller pågående program hos avnämaren/beställaren. Det arbete som är utfört med fokus på Sydkorea och Kina är av karaktären av utblickar om vad som sker i andra länder, medan Japan och USA-aktiviteterna präglas av konkreta beställningar från Sverige.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Informations-teknik och teknisk utveckling	Typ av aktivitet	Kontor
Riksdagen	Trafikutskottets resa till Kalifornien	Delegationsresa	Los Angeles
Näringsdepartementet	Hinder för digitala tjänsteinnovationer och införandet av PSI-direktivet i USA.	Analysprojekt	Washington, Stockholm
VINNOVA	Under 2007-2008 hade ITPS ett löpande uppdrag åt VINNOVA som handlar om generell omvärldsbevakning och kontaktskapande verksamhet, rapportering och samarbete: uppdrag som hanterats är IPR/DRM (Korea, USA, Kina och Japan), IT-innovation i USA – miljöer, innovation och trender, IT och Miljö – aktuella initiativ i Japan och USA, Nanoteknik (USA) och Ubiquitous Japan, IT i Kina Bredbandsutvecklingen i USA, New Generation Networks och en studie kring utvecklingen av tjänsteinnovationer i USA.	Analysprojekt, löpande uppdrag inklusive publika seminarier i Sverige	Washington, Tokyo, New Delhi, Peking, Los Angeles
VINNOVA	Tillverkningsdelegation till Japan	Delegationsresa	Tokyo
VINNOVA	Kontaktskapande verksamhet inom THz-teknik för VINNOVA-finansierade miljöer vid KTH och Chalmers, samt inom nanofotonik mellan KTH, ACREO och Japanska miljöer	Publikt seminarium och workshop i Tokyo inom THz-teknik. Seminarium i Sverige inom Nanofotonik	Tokyo
VINNOVA	Fortsättning på IT-innovationsprojektet till USA inklusive seminarium i Sverige.	Delegationsresa inklusive föregående policyanalys och publikt seminarium i Sverige	Washington, Los Angeles
VINNOVA	Nanoteknologidelegation till USA	Delegationsresa	Washington, Los Angeles
ITPS/Tillväxtanalys	Bevakning av utvecklingen av Koreas spelindustri samt förändringen av departementsstrukturen i Korea.	Eget analysprojekt (omvärldsspaning)	Tokyo, Peking,
KK-stiftelsen	Digitalt lärande i USA	Analysprojekt och	San Franci-

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Informations-teknik och teknisk utveckling	Typ av aktivitet	Kontor
		delegationsresa	sco/Los Angeles
VINNOVA	300-timmar – ej projektrelaterade, men VINNOVA-specifika aktiviteter	Analysprojekt, möten, seminarier	Tokyo, New Delhi, Peking, Washington, Los Angeles
SABO	Delegationsresa till Kalifornien	Särskilt uppdrag, möten, seminarier	Los Angeles
VINNOVA/ Näringsdepartementet	Kina och Internet	Analysprojekt	Peking

3.5.3 Entreprenörskap och näringslivets dynamik

Entreprenörskap och näringslivets dynamik bevakades i huvudsak från Bryssel och Stockholm. Området präglas i stor omfattning av analysprojekt av något längre karaktär. I arbetet ingår även att stödja andra myndigheter i deras regeringsuppdrag (Nutek) och att lämna kunskapsunderlag vid utformning av nya operativa insatser.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Entreprenörskap och näringslivets dynamik	Typ av aktivitet	Kontor
Näringsdepartementet	En förstudie kring kvinnors företagande i andra europeiska länder.	Analysprojekt	Bryssel, Stockholm
Nutek	En underlagsrapport till Nuteks regeringsuppdrag avseende handlingsprogram för ökat entreprenörskap inom hälso- och sjukvård samt omsorg. Rapporten ger en översikt av rättslaget inom EU och redogör för föreslagna förändringar och hur vården organiseras i Belgien, Storbritannien och Tyskland samt beskriver några initiativ från de olika länderna.	Analysprojekt och seminarium	Bryssel
ITPS/Tillväxtanalys	En kortare studie av "användandet av amerikanska mellanhänder" genomfördes där amerikanska federala finansieringsprogram för små och medelstora företag studerades.	Analysprojekt (egeninitierat)	Los Angeles, Stockholm
ITPS/Tillväxtanalys/	Personbilar i Kina: Marknad, produk-	Analysprojekt i sam-	Peking

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Entreprenörskap och näringslivets dynamik	Typ av aktivitet	Kontor
Utrikesdepartementet	tion och politik	arbete med Utrikesdepartementet (egeninitierat)	
Näringsdepartementet	Biträda Näringsdepartementet med att ta fram en nationell strategi inom näringspolitiken. Allt fler länder känner av den globala konkurrensen och utformar politiska strategier för att främja det egna landets långsiktiga konkurrenskraft. Av rapporten framgår vilka politiska prioriteringar och konkreta åtgärder man vidtagit i Danmark, Irland, Kanada, Nederländerna och USA.	Regleringsbrevs-uppdrag, inklusive publikt seminarium i Sverige	Bryssel, Stockholm, Washington, Los Angeles
ITPS/Tillväxtanalys	Beskrivning av utvecklingen av indiska multinationella företag.	Analysprojekt (egeninitierat) inklusive publikt seminarium i Sverige	New Delhi
Näringsdepartementet	Kunskapsöversikt upplevelseindustrin/kreativa näringar RB7 (2007 levererades 2008)	Regleringsbrevs-uppdrag inklusive publikt seminarium i Sverige	Stockholm, Östersund, Los Angeles, Bryssel, Tokyo
Näringsdepartementet	Kvinnors företagande	Informellt uppdrag	Bryssel
SSF, Nutek, ITPS/Tillväxtanalys	De sedan många år etablerade Brysselseminarierna i samarbete med FSF och Nutek genomfördes vid tre tillfällen 2008. - "The Global Climate Threat as a Challenge to the EU" (Februari) - "Entrepreneurship and Innovation Policies for Global Competitiveness" (April) - "Regional Economic Growth – how can policy measures be evaluated?" (oktober)	Seminarier i utlandet	Bryssel

3.5.4 Innovations- och forskningspolitik

Många av de projekt/aktiviteter som har bäring på innovations- och forskningspolitiska frågor har redan redovisats under informationsteknik och teknisk utveckling. Här redovisas några av de större aktiviteter som utförts under åren 2008-2009 och som inte har redovisats tidigare. Området innovations- och forskningspolitik har inneburit en jämn fördelning mellan analysprojekt och praktisk hjälp i form av möten och delegationsresor.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Innovations- och forskningspolitik	Typ av aktivitet	Kontor
Utrikesdepartementet/ Ambassaden	Genomförande av Nobel memorial Week i Indien i samarbete med ambassaden.	Möten, seminarier	New Delhi
Näringsdepartementet	En innovationspolitik för tjänster? Drivkrafter och instrument i USA	Analysprojekt, och seminarium	Los Angeles, Stockholm
Ambassaden/ Utbildningsdepartementet	Förberedelsearbete samt genomförande av den transatlantiska forskningskonferensen i Atlanta för Utbildningsdepartementet, samt en veckas studieresa och möten om forskningsinfrastrukturen i USA. Forskningsminister Lars Leijonborg, VINNOVAs GD Per Eriksson och Vetenskapsrådets GD Pär Omling med flera deltog från svensk sida.	Delegationsresa, konferens	Washington
Utbildningsdepartementet	Kopplat till ovanstående genomfördes en studieresa till forskningsinstitutioner och myndigheter för forskningsministern med personal	Delegationsresa	Washington
Närings-, utbildningsdepartementet och SSF	Studie av de brittiska och japanska systemen för innovations- och forskningspolitik samt styrningen av tilldelning av forskningsmedel.	Två analysprojekt inklusive publikt seminarium i Sverige	Washington, Tokyo
VINNOVA	Kommersialisering av forskning – patentering och licensiering från amerikanska universitet.	Analysprojekt	Los Angeles
VINNOVA, SSF, Utbildningsdepartementet	Förberedelsearbete inför STS-Forum i Kyoto i samarbete med VINNOVA, HSV samt SSF.	Möten, seminarier	Tokyo
Ambassaden, UD, Ut-	Delat ansvar med UD kring Globalise-	Delegationsresa	Tokyo

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Innovations- och forskningspolitik	Typ av aktivitet	Kontor
bildningsdepartementet	ringsrådets Japanresa under Lars Leijonborgs ledning, samt utbildningsutskottets besök.		
VINNOVA	Delegationsresa – tillverkningsindustrin	Delegationsresa	Tokyo
Utbildningsdepartementet	Förberedelsearbete och genomförande av joint committee-möten i Japan och USA	Möten	Washington, Tokyo
Befattningsutredningen/ Utbildningsdepartementet	Karriärstrukturer vid universitet och högskolor i USA	Analysprojekt	Washington
Näringsdepartementet	Stöd till inhemsk fordonsindustri i Sveriges konkurrentländer – En snabb inventering av vad som sker i Europa, USA, Indien, Kina, Japan och Korea	Analysuppdrag	Bryssel, Stockholm, Washington, New Delhi, Peking, Tokyo
Svenska institutet	Synen på Sverige som forsknings- och utbildningsnation i Kina och USA	Publikt seminarium	Peking, Washington
Ambassaden	Varje år anordnar utlandskontoret i Washington D.C. ett tvärvetenskapligt seminarium å la "Snillen spekulerar" med årets amerikanska Nobelpristagare precis före deras avresa till Sverige.	Seminarium i utlandet	Washington
RISE (Research Institutes of Sweden)	Studie- och nätverksresa om amerikansk forskningsinfrastruktur och prioriteringar i den nya administrationen	Delegationsresa	Washington

3.5.5 Life sciences

Arbetet inom life sciences har i hög grad handlat om att förse i första hand VINNOVA med omvärldsanalyser kopplade till ett större regleringsbrevsuppdrag, andra uppdrag från regeringen samt att stödja ISA i deras bioteknikprogram. Dessutom har åtskilliga möten, kontakter samt seminarier anordnats i samarbete med myndigheter och andra organisationer inklusive universitet.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Life sciences	Typ av aktivitet	Kontor
VINNOVA	Life Science USA. Bred kartläggning av utvecklingen inom området inklusive federala och vissa lokala strategiska initiativ	Analysprojekt och publikt seminarium	Washington
VINNOVA	An Overview of Initiatives to counter Antibiotics Resistance in the United States of America	Analysprojekt	Washington
VINNOVA	Two of the "new" Sciences – Nanomedicine and Systems Biology in the United States	Analysprojekt	Washington
VINNOVA	Chemical Biology in the USA	Analysprojekt	Washington
VINNOVA	The Departments of Neuroscience at the Karolinska Institute and Columbia University (A comparative study)	Analysprojekt	Washington
Ambassaden/ITPS	Organisation av det svenska deltagandet i internationellt seminarium om global hälsa	Kontaktskapande	Washington
Socialdepartementet	Organiserande av möten och delegationsbesök till amerikanska Department of Health and Human Services samt till National Institutes of Health (NIH)	Kontaktskapande, delegationsbesök	Washington
Universitet, VINNOVA, utredningar	Kontaktskapande och samarbete mellan svenska och utländska myndigheter och universitet	Kontaktskapande	Washington
ISA	Samarbete kring bioteknik och svensk-japanska aktiviteter	Kontaktskapande	Tokyo
SSF, VINNOVA	Samarbete kring planering av delegationsresa av Japanska unga forskare till Sverige, samt Sweden-Japan Bio	Möten, vetenskapliga seminarier i Sverige	Tokyo

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Life sciences	Typ av aktivitet	Kontor
	Nano workshop		
Karolinska Institutet, Lunds Universitet, Ambassaden	Stöd för seminariearrangemang vid ambassaden mellan svenska och japanska universitet	Vetenskapligt seminarium	Tokyo

3.5.6 Övrigt

Under denna rubrik listas de aktiviteter som inte går att sortera in under de tematiska rubrikerna. Den utlandsbaserade verksamheten får över tid många förfrågningar om att stödja och hjälpa organisationer och myndigheter både i Sverige och i utlandet. Det visar på betydelsen av att ha ett flexibelt sätt att arbeta, där nya prioriteringar kan komma att påverka både de frågor och på vilket sätt man i utlandet arbetar med tillväxtpolitiskt samarbete. Under 2008-2009 är det framför allt uppdraget från Utbildnings- och Näringsdepartementet att stödja etablerandet av "House of Sweden" i Washington med innovations- och forskningsrelaterade seminarier och ordförandeskapsåret som medfört nya arbetsuppgifter för den utlandsbaserade verksamheten.

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Övrigt	Typ av aktivitet	Kontor
Utbildningsdepartementet/ Näringsdepartementet	RB 2007 (lev 2008) – biträda ambassaden i Washington i arbetet kring House of Sweden. Forsknings- och innovationsinriktade seminarier främst inom ramen för ITPS värdskap under temat Science and Technology i House of Sweden i Washington. Ambassadprogrammet "Innovation and Technology", för vilket ITPS kontor i DC var ansvarigt, inbegrep tjugotalet seminarier och event varav huvuddelen var kopplade till forskning inom olika discipliner. För att visa på bredden i nätverket kan nämnas att under detta tema samarbetade ITPS med svenska Rymdstyrelsen, VINNOVA, Energimyndigheten, olika universitet, KI, Vårdalsstiftelsen, SSF, Vetenskapsrådet, ISA med flera, samt amerikanska motsvarigheter som NSF, NIH, Dep't of Commerce, NASA med flera.	Regleringsbrevs-uppdrag	Washington
Ambassaden/UD, Rymdstyrelsen	Huvudansvar för Christer Fuglesang och Rymdstyrelsens program i Japan,	Publikt seminarium, studiebesök, möten	Tokyo

Avnämare/beställare	Projekt/aktivitet: Övrigt	Typ av aktivitet	Kontor
	samt deras medverkan i Fredrik Reinfeldts delegationsprogram		
Ambassaden/Polarforskningssekreteriatet	Delararrangemang av seminarium på ambassaden för polarsekreteriatet och dess japanska motpart	Publikt seminarium	Tokyo
Ambassaden/UD/Socialdepartementet/Vårdal/VINNOVA/KK-stiftelsen/Swecare	Ansvarig för delar av folkhälsominister Maria Larsson och Swecares delegationsprogram till Japan	Delegationsprogram, publikt seminarium	Tokyo
Ambassaden/UD	Riksdagens socialförsäkringsutskotts Japanbesök samt föredrag vid finansutskottets och svensk-japanska parlamentarikerförbundets besök	Studiebesök plus föredrag	Tokyo
Ambassaden/UD	Delansvar vid Pär Nuders Japanbesök för att studera japanska utbildnings- och forskningsväsendet.	Studiebesök, möten samt föredrag	Tokyo
Regeringskansliet	Värdskap för "science and technology counsellors' meetings" i tredje land under Sveriges ordförandeskap.	Möten, seminarier	Tokyo, New Delhi, Washington, Peking
Olika myndigheter	Föredragshållare vid andras konferenser och seminarier både i utlandet och i Sverige, till exempel för Nutek, PTS, universitet och tankesmedjor i USA med mera.	Föredrag	Alla

3.6 En ökad efterfrågan från nya aktörer

Utlandsverksamheten har under alla år varit en efterfrågad resurs. Den unika kombinationen av analytisk förmåga, expertkompetens inom tillväxtfrågor och ett gott uppbyggt kontaktnät med viktiga tillväxtpolitiska aktörer i Sverige och i utlandet gör att många efterfrågar de tjänster som de utstationerade erbjuder. Över åren har en brokig aktörsstruktur vuxit fram som nyttjar den resurs som utlandskontoren utgör.

En förändring av tillväxtpolitikens innehåll har lett till en ökad och förändrad efterfrågan. Verksamheten har gått från att i första hand stödja teknisk/vetenskaplig utveckling till att också fokusera på utvecklings- och tillväxtfrågor inom exempelvis vård- och omsorg, energi/hållbarhet och tjänsteinnovationer. I takt med denna förändring har fler än de som i

dag finansierar verksamheten velat nyttja den utlandsbaserade verksamhetens kompetens.²³ Nedan beskrivs några av de tydligaste trenderna i den förändrade efterfrågan.

3.6.1 Utbildningsdepartementet

Den största förändringen som har skett i förhållande till tidigare, är den stora efterfrågan som kommer om stöd gällande utbildnings-, forsknings- och innovationsfrågor. Mycket av det internationella samarbetet kopplat till tillväxtpolitiskt främjande berör innovations-, forsknings- och kunskapsfrågor. Det gör att många av de rapporter, analyser och aktiviteter som genomförs vid utlandskontoren har detta som fokus. Dessutom har behovet för universitet, högskolor och forskningsfinansiärer att komma ut i världen och skapa globala relationer ökat markant. I många fall vill man att Tillväxtanalys utlandskontor ska fungera som stöd till dessa möten, vilket oftast har varit möjligt att tillgodose.

Under senare år har även samarbetet kring Sveriges olika forskningsavtal kommit att intensifieras där Tillväxtanalys utlandskontor i allt större omfattning driver arbetet tillsammans med Utbildningsdepartementet, samarbetsmyndigheterna och ambassaderna kring de avstämnings- och uppföljningsmöten, så kallade Joint Committee-möten, som skett.

Nedan följer några exempel på aktiviteter som berör Utbildningsdepartementets ansvarsområde:

- Rapporter som har relevans även för utbildningsområdet (exempelvis universitetens karriärstruktur i USA, utbildnings- och forskningsfinansiering i Japan).
- Kontaktskapande verksamhet för ett antal universitet, främst för att främja forskning.
- Föredrag för lokala organisationer om det svenska systemet för högre utbildning och forskning.
- I egenskap av ambassadens tekniskt- vetenskapliga kontor hålls regelbundet möten med ministerier, institut och andra intressenter. Dessutom deltar Tillväxtanalys utsända som ambassadens representant vid utdelning av olika vetenskapspriser.
- I egenskap av ambassadens tekniskt- vetenskapliga kontor hålls också föredrag och dragningar om Sverige och det svenska forsknings-, utbildnings- och innovationssystemet för aktörer i värdlandet.
- Forskningsinformation om landet och kontaktskapande möten för ett stort antal svenska delegationer samt andra intressenter (till exempel för utbildningsministern, riksdagsutskott eller andra).

Sett till det som utförs för Utbildningsdepartementet och dess aktörer anordnades under förra året omkring 40 större möten/seminarier, sex ministerbesök och 12 rapporter skrevs förutom det löpande stöd som ges.²⁴ Samarbetet mellan Tillväxtanalys och Utbildningsdepartementet har som en konsekvens utvecklats, och Utbildningsdepartementet beslutade 2009 att avsätta medel för att stödja den utlandsbaserade verksamheten.

²³ I det förslag som läggs senare i rapporten kommer det att argumenteras för att finansieringen av utlandsverksamheten behöver bli mer tydlig och transparent. Det argumenteras också för att den framtida utlandsverksamheten bör fokuseras till finansiärerna av verksamheten.

²⁴ För redovisning av några av de större aktiviteterna se tidigare redovisningar i kapitlet.

3.6.2 Utrikesdepartementet

Med samtliga ambassader och konsulat finns ett väl fungerande och utvecklat samarbete. Tillväxtanalys har stor nytta av kopplingen till ambassaderna och konsulaten och denna koppling är i många avseenden en förutsättning för att kunna verka i andra länder. Utrikesdepartementet och ambassaden har samtidigt stor nytta av Tillväxtanalys expertkunskap och nätverk inom tillväxt-, forsknings- och innovationssystemet. Det finns mellan ambassaderna och utlandskontoren ett starkt ömsesidigt beroende. I takt med att tillväxt- och främjandefrågor rent allmänt, och i synnerhet behovet av att främja Sverige som en innovativ nation, blivit viktigare i alla former av diplomatiska kontakter har behovet från utrikesförvaltningen att nyttja den specialistkompetens som Tillväxtanalys utlandsstationerade besitter ökat.²⁵ Samarbetet är viktigt för Sveriges förmåga att utveckla bra relationer till innovationsdrivande och konkurrenskraftiga ekonomier.²⁶

3.6.3 Socialdepartementet

Över tid har intresset för svensk sjukvård, medicinsk teknik och omsorg ökat, och specifikt då den potential som sektorn har att bidra till Sveriges ekonomiska tillväxt. Intresset för svenska lösningar inom exempelvis e-hälsa är tydligt i bland annat USA. Genom ökad export av tjänster och kunnande till andra länder, samt genom att lära sig av behandlingsmetoder i andra länder, antas svensk sjukvård och omsorg i ökad omfattning kunna bidra till Sveriges utveckling. Den förändrade synen på branschens betydelse för Sverige har lett till att andelen tjänster som Socialdepartementet och andra aktörer efterfrågar markant har ökat. Det som Tillväxtanalys redan aktivt har arbetat med är ministerbesök och aktiviteter initierade för att främja utvecklingsrelationer mellan Sverige och utlandet.

3.6.4 Miljödepartementet

Miljöfrågorna har över tid fått en allt mer strategisk betydelse i många olika sammanhang och Naturvårdsverket liksom Formas har tidigare tillhört ITPS samarbetspartners. Det handlar om att bevara och förbättra människors livskvalité samtidigt som miljöområdet också är en möjlighet för svenska företag att hitta viktiga tillväxtområden. Olika former av projekt har genomförts för Miljödepartementets och dess myndigheters räkning. Bland annat arbetar utlandskontoren i dag med att bevaka den klimatpolitiska utvecklingen med fokus på internationell utsläppshandel inför FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december 2009. Till detta kommer att anordna möten för ministrar och att främja svenska aktörers kontaktnät inom miljöområdet.

²⁵ *Internationellt används allt mera termen "science diplomacy" (USA) eller "science and technology diplomacy" (Japan) för att beskriva hur vetenskapssamhällets goda renommé kan utnyttjas diplomatiskt, och hur teknik och vetenskap kan användas för att stärka bilaterala relationer.*

²⁶ *Se vidare kapitel 4 och 5 för en tydligare beskrivning av det förslag som lämnas i utredningen gällande arbetsdelning mellan Utrikesdepartementet och den framtida utlandsverksamheten.*

4 Den framtida utlandsverksamhetens roll och funktion

Sammanfattning:

- Förslaget är att den framtida utlandsverksamheten begränsas till tre ömsesidigt beroende roller: 1) policyanalyser för bättre beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken, 2) facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte samt 3) operativt stöd för långsiktigt internationellt samarbete inom tillväxtpolitiken.
- Dessa tre roller bör skrivas in i instruktionen för den myndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten. Detta för att tydliggöra mål och avgränsningar för regeringens samordnade satsning på tillväxtpolitisk utlandsnärrvaro. Mål och återrapporteringskrav för arbetet bör även skrivas in i den ansvariga myndighetens regleringsbrev.
- De tre rollerna förutsätter varandra och är inbördes beroende. Analyser behövs för ett skapa relevanta beslutsunderlag men också för att identifiera lämpliga aktörer att samarbeta med på samma sätt som samarbetsrelationer med andra länder ger bättre grund för att göra tillväxtpolitiska analyser av hög kvalitet.
- Förslaget är vidare att verksamheten i framtiden bör begränsas till att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i deras internationaliseringsarbete. Den framtida utlandsverksamheten bör i högre grad arbeta inom prioriterade tillväxtområden och för de aktörer som är med och finansierar verksamheten.
- Den framtida utlandsverksamheten bör vara flexibelt uppbyggd så att olika myndigheters behov kan tillgodoses, och att olika myndigheter inte behöver bygga upp egna kontor i utlandet.
- Genom att få myndigheter med analysuppdrag att samarbeta med operativa myndigheter skapas en grund för ömsesidigt policylärande inom tillväxtpolitiken.
- I analysrollen bör en ny arbetsmetod, scenario- och framsynsarbete, utvecklas för att fördjupa och utveckla samarbetet med Regeringskansliet och berörda samarbetsmyndigheter kring viktiga framtidsfrågor.
- I den andra rollen bör arbetet att hjälpa svenska samarbetsmyndigheter till erfarenhetsutbyte och deras behov av att koppla sina operativa insatser till internationella miljöer stärkas.
- I den tredje rollen bör samarbetsmyndigheterna erbjudas en väg till internationalisering där de själva kan leda egen personal "inbäddad" i en framtida utlandsverksamhet. För denna typ av befattningar bör benämningen programansvarig användas.
- I framtiden bör också utlandsverksamheten vara Utbildningsdepartementets lokala representant vad gäller forskningsavtal.

I tidigare kapitel har det redovisats hur verksamheten ser ut i dag och de behov som kommer till uttryck i intervjuer med olika aktörer och i utredningar. I det följande lämnas ett förslag på en framtida verksamhetsinriktning av utlandsverksamheten som ska hjälpa till att utveckla och stärka Sveriges tillväxtpolitiska utlandsnärrvaro. Förslaget baseras på slut-

satser i tidigare kapitel och det som framkommit i intervjuer och studier av andra länders omvärldsbevakning.²⁷ Genom att fokusera på tre roller kan den framtida utlandsverksamheten uppnå en ökad tydlighet och bidra till en bättre arbetsdelning mellan myndigheter i Sverige och i utlandet.

4.1 Utgångspunkter för den framtida inriktningen

Sverige utgör enbart cirka 0,8 procent av världsekonomin, 0,2 procent av världsbefolkningen och i Sverige produceras ungefär 1 procent av all ny kunskap som tillkommer i världen varje år.²⁸ Förståelse och insikt om globala trender är av den anledningen avgörande för förmågan att upprätthålla och utveckla svensk välfärd.

Internationell närvaro är viktig för myndigheter och särskilt de med centrala uppgifter inom tillväxtpolitiken. Dessa bör inte låta sig avgränsas av nationella gränser när deras ”kunders” framgång, det vill säga företagets konkurrenskraft, så intimt är förknippad med förmågan att vara globala och internationella. Genom att koppla svenska myndigheters verksamheter och program/insatser till myndighetsverksamheter i andra länder skapas bättre förutsättningar för svenska företag och entreprenörer att lyckas i sina satsningar.

En grundläggande slutsats i utredningen är att den framtida utlandsverksamheten bör inriktas mot att hjälpa myndigheter i deras internationaliseringsarbete. Det är en funktion som efterfrågats i de intervjuer som genomförts och i den uppgiften finns inget konkurrensförhållande till andra myndigheter eller privata aktörer. Det ligger också i linje med det uppdrag som Tillväxtanalys har i dag att vara en stabsmyndighet till Regeringskansliet och myndigheter inom tillväxtpolitiken.²⁹ En sådan roll faller inom ramen för det statliga åtagandet kopplat till statens myndighetsutövning. Om den framtida utlandsverksamheten flyttas till en annan myndighet bör det ske till en myndighet som har ett liknande stabsuppdrag och med resurser för bevakning av den tillväxtpolitiska utvecklingen.

En viktig utgångspunkt i förslaget är att den framtida utlandsverksamheten ska kunna vara flexibel och kunna uppfylla olika behov som olika myndigheter har. Det är viktigt av ett antal skäl. För det första präglas tillväxtpolitiken i Sverige och i andra utvecklade länder av en omfattande bredd. Det är inte enbart tillgång till utbildad arbetskraft, teknisk forskning eller riskvilligt kapital som förklarar hållbar ekonomisk tillväxt, utan minst lika viktigt är människors beteende och hur olika institutioner – formella och informella – samverkar i sociala och kulturella sammanhang.³⁰ Det är viktigt att den framtida utlandsverksamheten kan svara upp mot den breddning av tillväxtpolitiken som skett under senare år och klarar av att arbeta med olika frågeställningar.

Ett annat skäl är att Sverige är ett litet land och de flesta av våra myndigheter är små. I enlighet med regeringens ambition om att skapa en effektiv och tydlig statsförvaltning och öka samarbetet mellan myndigheter bör Sverige undvika att hamna i en situation där enskilda myndigheter bygger upp egna utlandskontor.³¹ De blir verksamhetsmässigt underkri-

²⁷ Se bilaga 3 för en genomgång av hur andra länder organiserar sin tekniska attachéverksamhet.

²⁸ Skattingen av Sveriges andel av all den nya kunskap som produceras i världen baseras på patentdata. Se VINNOVA/IVA; *Forskning och Innovation i Sverige – en internationell jämförelse*.

²⁹ I relationen till Tillväxtverket har detta redan kommit till uttryck i båda myndigheternas instruktioner där ömsesidigt stöd och samarbete finns inskrivet.

³⁰ Se till exempel ”En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013”.

³¹ För en beskrivning av regeringens ambitioner gällande statsförvaltningens utveckling, se budgetpropositionen 2009, bilaga 1. Bland de sju prioriteringar som presenteras ingår att effektivisera

tiska samtidigt som offentliga medel riskerar att användas på ett suboptimalt sätt. Sverige riskerar också, om myndigheterna var för sig internationaliserar sina verksamheter, att uppträda fragmenterat i utlandet, vilket är ett problem i sig.³² Den framtida utlandsverksamheten bör av det skälet kunna få så många aktörer inom tillväxtpolitiken som möjligt att samarbeta inom en och samma utlandsorganisation. De viktigaste funktioner som den framtida utlandsverksamheten behöver kunna uppfylla är att kombinera tillväxtpolitisk omvärldsanalys med operativa myndigheters behov av att bygga långsiktiga internationella relationer.

En viktig effekt av en ökad samverkan i en och samma funktion är att policylärandet ökar. När analyser av andra länders konkurrensförmåga kombineras med operativa myndigheters kunskap om praktisk tillämpning av tillväxtpolitiken skapas en korsbefruktning av kompetenser som får policyutveckling och -förståelse i svensk tillväxtpolitik att kraftigt öka. En sådan kombination av kompetenser skulle ge en modell som passar svenska behov av tillväxtpolitisk utlandsnärvaro.

Slutligen har en viktig utgångspunkt i förslaget varit att föreslå en modell för tillväxtpolitisk utlandsnärvaro som bygger på att ett tydligt mervärde skapas. Det finns redan i dag privata företag som tillhandahåller kunskap om omvärlden, det finns operativa myndigheter med både analytisk förmåga och uppbyggda internationella relationer. Regeringskansliet har dagligen kontakter med utlandet och nyttjar både egen personal och underleverantörer i förståelse och tolkning av internationella trender.³³ Den framtida utlandsverksamheten måste bygga upp en kompletterande funktion till, och skapa ett mervärde för dessa, redan pågående aktiviteter.

4.1.1 Den framtida utlandsverksamhetens mervärde ligger fortsatt i kunskapen om och nätverken till de regioner man är verksam i

Regeringen har redan i direktiven till utredningen och i andra dokument deklarerat betydelsen av en utvecklad tillväxtpolitisk utlandsnärvaro.³⁴ Det kan ändå här finnas skäl till att poängtera några av de viktigaste orsakerna till varför en tillväxtpolitisk utlandsnärvaro är viktig för att utveckla svensk tillväxtpolitik.

Ett skäl är att behovet av att förstå tyst kunskap med tiden har ökat. Det är en kunskap som inte kan fångas i skriftlig form, genom Internet eller andra formaliserade media. I forskningslitteraturen beskrivs detta ofta som skillnaden mellan kodifierad och icke-kodifierad kunskap eller specifik och icke-specifik kunskap.³⁵ Utgångspunkten är att i takt med ökad internationalisering och globalisering blir länder och regioner mer beroende av att utveckla konkurrensfördelar som inte går att kopiera, det vill säga översättas till formaliserad information. För att komma åt denna tysta kunskap är geografisk närhet viktig för att kunna

den statliga förvaltningen samt att öka samverkan mellan myndigheter. Ökad effektivitet och bättre samordning mellan myndigheter ingår också i Näringsdepartementets åtta prioriterade projekt under mandatperioden.

³² *En ambition med regeringens främjandepolitik i utlandet är att hålla ihop den för att tydligare kunna verka för att profilera Sverige-bilden. Se bland annat <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10697>*

³³ *En huvudinriktning i förslaget är att utlandsverksamheten, som naturligtvis alltid kommer att ha mycket begränsade egna resurser i förhållande till uppgiften, ska utveckla former för effektiv upphandling för att utnyttja kommersiella aktörer, såväl små specialistföretag som stora internationella kunskapsföretag.*

³⁴ *Se utredningsdirektivet N2009/3200/SAM samt kapitel 2 för en presentation av de viktigaste motiven.*

³⁵ *Se till exempel Metcalfe 1995 eller Nonaka 1991.*

bygga upp personliga nätverk och informationskanaler som möjliggör åtkomst av information som inte går att erhålla över långa avstånd. I det här avseendet är närhet till ambassaden viktig då det ger tillgång till kontakter och nätverk som inte är tillgängliga på annat sätt.

Behovet av kontextuell förståelse är också viktig inom tillväxtpolitiken – att förstå kulturella förhållanden, i vilket sammanhang politiska beslut och program utvecklas, vilka olika perspektiv som styr olika aktörers handlingsmönster och vägval är avgörande för de tolkningar som görs. Kontexten ger en möjlighet att tidigt identifiera intressanta trender och är svår att uppnå utan deltagande och dialog på plats. Kontexten ger också en förmåga att värdera information som inte är möjlig utan personliga kontakter på plats.³⁶ I takt med att tillväxtpolitiken blir allt mer komplex ökar betydelsen av den kontextuella förförståelsen för att kunna tolka och förstå tillväxtpolitiska beslut. Geografisk närhet och lokalkännedom ger också Sverige en möjlighet till tidig förvarning (early warning) om förändringar i andra länders tillväxtpolitik som annars inte skulle gå att få.

Även när det gäller kontaktskapande är geografisk närhet och tillgång till specialister på plats av stor betydelse. Utlandsverksamheten har genom rekrytering av specialister – ofta med forskarbakgrund – med kompetens inom områden av stor betydelse för tillväxtpolitiken (exempelvis forsknings- och innovationspolitik, IT, klimatfrågor, life sciences, ekonomi) och via ingående analyser av viktiga utvecklingsfrågor en unik kunskap om de länder där verksamheten i dag finns lokaliserad. Det gör att den utlandsstationerade personalen har goda kunskaper om och relationer till viktiga organisationer. Denna typ av långsiktigt relationsbyggande, som förutsätter forskningskompetent personal, går mycket längre än det traditionella diplomatiska kontaktskapandet. Det är utifrån ovan nämnda utgångspunkter som den framtida utlandsverksamheten har sina främsta kompletterande fördelar.

4.2 Tre tydliga roller³⁷

Baserat på en genomgång av de arbetsuppgifter som i dag utförs och de behov som uttrycks av Regeringskansliet och samarbetsmyndigheter kan tre tydliga roller identifieras som den framtida utlandsverksamheten bör uppfylla. I detta delkapitel beskrivs de tre rollerna, först mer övergripande och senare i mer detalj.

- Policyanalyser för bättre beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken

Används som samlande begrepp för de typer av analyser som utlandsverksamheten i framtiden bör utföra för att stärka svenska beslutfattares förmåga att skapa konkurrensfördelar, förbättra planeringen och att identifiera möjligheter och hot inom tillväxtpolitiken.

³⁶ Inte minst är detta viktigt i högkontextuella kulturer som de asiatiska länderna. Högkontextuella kulturer och dess motsats lågkontextuella definierades i socialantropologen Edward T. Halls bok "Beyond Culture" från 1976. I en högkontextuell kultur, typiskt en kultur utan stor etnisk diversitet, finns en gemensam kulturell och historisk grund som möjliggör flera lager av uttryck i språket som kräver ytterligare tolkning utöver de faktiskt skrivna orden.

³⁷ De tre roller som definieras bör göras om till mål för den hemmamyndighet som kommer att ansvara för verksamheten i framtiden. Målen för verksamheten bör handla om att bidra till bättre beslutsunderlag, skapandet av erfarenhetsutbyte och etablerandet av långsiktiga utvecklingsrelationer inom tillväxtpolitiken. Målen bör vara synliga i regleringsbrev och i den återrapportering som ska ske i årsredovisningar etcetera.

- Facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte

Används som samlade begrepp för de möten som utlandsverksamheten i framtiden bör anordna i syfte att få svenska aktörer att lära sig av aktörer i andra länder och att utveckla internationella nätverk och relationer inom tillväxtpolitiken.

- Operativt stöd för långsiktigt samarbete inom tillväxtpolitiken

Används som samlade begrepp för utlandsverksamhetens framtida åtagande att vara Näringsdepartementets, Utbildningsdepartementets och samarbetsmyndigheternas representant vad gäller forskningsavtal, långsiktiga samarbeten och att härbärgera Regeringskansliets och samarbetsmyndigheters anställda.

I de tre rollerna föreslås den framtida utlandsverksamheten bistå myndigheter i deras internationaliseringsarbete.³⁸ Det vill säga att utveckla företags internationella relationer – det operativa främjandet av enskilda företag och branscher – är andra organisationers huvuduppgift, och det görs bara indirekt i det förslag som läggs här gällande den framtida utlandsverksamheten.

När det gäller de tre rollerna är det viktigt att förstå att de är beroende av och stödjer varandra. Genom tillväxtpolitiska analyser av viktiga områden och länder skapas kunskap som kan användas för att identifiera och bygga upp erfarenhetsutbyte och långsiktiga relationer. På samma sätt medför utvecklandet av nätverk och relationer till länder större möjligheter att kunna utföra bra analyser som kan ligga till grund för tillväxtpolitiska beslut i Sverige. I de samarbetsavtal som bör träffas med de myndigheter som är med och finansierar verksamheten kan tyngdpunkten på de olika rollerna variera beroende på myndigheternas behov.³⁹

För att de tre roller som beskrivs ska få en tydlig plats i den myndighet som i framtiden kommer att ansvara för verksamheten behöver de komma till uttryck i instruktioner och regleringsbrev.

4.2.1 Policyanalyser för bättre beslutsunderlag inom tillväxtpolitiken⁴⁰

I Regeringskansliets och myndigheters dagliga arbete finns det ett stort behov av relevant kunskap och information inför strategiskt beslutsfattande. Det kan exempelvis handla om att inför planering av nya tillväxtpolitiska insatser få kunskap i hur andra länder arbetar med att stimulera entreprenörskap, företagsutveckling, forskning och innovationer. Det kan handla om att löpande få rapportering av viktiga tillväxtpolitiska händelser i ett antal prioriterade länder. I samtliga intervjuer, i de olika utredningsunderlagen, i möten med samarbetsmyndigheterna och universitet och högskolor har denna roll lyfts fram som mycket viktig och betydelsefull.⁴¹ Det handlar om att Sverige behöver ha en uppdaterad och korrekt kunskap om tillväxtpolitiken i ett antal för Sverige viktiga länder och regioner. Den

³⁸ Se även kapitel 5 för en mer utförlig diskussion om hur den framtida arbetsfördelningen mellan olika aktörer i utlandet bör se ut i det tillväxtpolitiska främjandearbetet.

³⁹ Se även kapitel 9.

⁴⁰ I det följande görs ingen åtskillnad mellan omvärldsanalys eller omvärldspaning även om det i andra sammanhang är vanligt att använda den typen av distinktion. I rollen som skissas ovan ingår båda perspektiven, även om omvärldsanalys, det vill säga underlag med slutsatser och orsaksanalyser, bör vara det som dominerar.

⁴¹ Se bland annat Sann & Partner 2009. *Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?*

roll som ska utföras är att säkerställa att olika kunskapsunderlag tas fram till stöd för myndigheters och regeringens beslutsfattande.

Den framtida utlandsverksamheten kan inte tillfredsställa alla de behov som finns av tillväxtpolitiskt analysarbete. Det är därför viktigt att rollen kompletteras och stärker det arbete som redan utförs av forskare, privata företag, myndigheter och även Regeringskansliet självt. Det är också viktigt att kunskap från organisationer som EU, OECD, Världsbanken med flera tas tillvara.

En princip som bör vara vägledande är att policyanalyser ska prioriteras. Ordet policyanalys används här för att poängtera att underlagen bör syfta till att underlätta tillväxtpolitiskt beslutsfattande genom att så långt som möjligt ge råd och information om hur svensk tillväxtpolitik kan utvecklas. Det innebär att mer djupgående forskningsrapporter eller allmänna makroekonomiska betraktelser av ekonomins utveckling i andra länder inte bör prioriteras. En stor del av policyanalyserna skall göras på beställning från Regeringskansliet eller myndigheter.⁴² Varje underlag ska också i möjligaste mån ingå i det strategiska beslutsfattandet hos samarbetsmyndigheter och Regeringskansliet. Hur detta ska ske bör preciseras i det samarbetsavtal som föreslås ska träffas med de aktörer som är med och finansierar verksamheten i framtiden.⁴³

Det tillväxtpolitiska analysarbetet bör i framtiden fokuseras till prioriterade områden inom innovations-, närings-, utbildnings- och forskningspolitiken.⁴⁴

Ett viktigt område att utveckla är situationsanpassade och snabba utredningar av viktiga förändringar i andra länders tillväxtpolitik. Det strategiska beslutsfattandet bland myndigheter och i Regeringskansliet präglas av en allt större tidspress. Ett exempel som med tydlighet visar på detta, och som också påvisar den roll som den framtida utlandsverksamheten i högre grad kan fylla, är den kris som svensk bilindustri genomgår. Som en effekt av den globala finansiella krisen har bilproduktionen i världen under det senaste året nära halverats. Många länder har valt att möta krisen med att på olika sätt försöka stimulera och subventionera bilbranschen. Inför egna politiska beslut behövde Sverige få en dagsaktuell uppfattning om hur politik bedrivs i andra länder så att rätt instrument kunde utvecklas. I just det här fallet gjorde Tillväxtanalys våren 2009 en snabbutredning om hur andra viktiga konkurrentländer subventionerar och stödjer den inhemska bilindustrin.⁴⁵ Underlaget användes för att ge stöd i det inhemska beslutsfattandet. I den framtida utlandsverksamheten behöver denna typ av analyser få en större roll och betydelse, vilket förutsätter att samarbetet med Regeringskansliet och samarbetsmyndigheterna fortsätter att utvecklas.

Den framtida utlandsverksamheten bör fortsätta att rekrytera erfarna och kompetenta medarbetare, som många gånger också kommer att ha expertkompetens. Men det är inte därför som de i första hand är utskickade, utan för att kunna täcka mer breda områden. Det innebär att samarbetsmyndigheterna i framtiden själva bör stå för, alternativt upphandla, den mer specifika expertkompetens de behöver, och att den framtida utlandsverksamheten

⁴² Även om rapporter i högre grad i framtiden bör göras på beställning av finansärer kan nyttan av dem även komma fler till del eftersom de är offentliga handlingar. Många länder satsar också aktivt på att sprida information till ganska breda kretsar av aktörer (se exempelvis SWISSnex utvecklat av Schweiz, <http://www.swissnex.org/>). Den framtida utlandsverksamheten bör också överväga att utveckla instrument för detta, men huvudpoängen i utredningen är att det är ett sekundärt mål i förhållande till att göra policyanalyser som underlag för ett bättre beslutsfattande.

⁴³ Se kapitel 9

⁴⁴ Se kapitel 7 för en genomgång av prioriterade områden.

⁴⁵ Svar Direkt: Stöd till inhemska fordonsindustri i Sveriges konkurrentländer. Tillväxtanalys 2009.

bara i undantagsfall kan anta den rollen. Genom en sådan omdefinition av uppdraget blir det mer tydligt hur den framtida utlandsverksamheten kompletterar de myndigheter som är verksamma inom tillväxtpolitiken.

Utifrån dessa mer övergripande principer kan behovet av tillväxtpolitiska policyanalyser uppstå på två olika sätt. *Ett nationellt behov uppstår* av kunskap för att förbättra existerande politik eller utveckla ny politik. Denna typ av analyser kan beskrivas som inifrån och ut, det vill säga det är ett nationellt behov som identifierats av någon samarbetsmyndighet eller Regeringskansliet som styr vad som analyseras. Den ovan nämnda fordonsrapporten är ett exempel på ett sådant behov, men även en nyligen genomförd rapport om ”politik för en eko-effektiv ekonomi i Japan, Indien, Sydkorea, Kina och USA” är ett annat.⁴⁶ Regeringskansliets beställning av en snabbt genomförd kartläggning av olika länders rådgivning till småföretag är ytterligare ett exempel på en ambition att genom en aktuell studie lära av andra för att effektivisera arbetet i Sverige.

Den andra typen av analyser är sprungna utifrån att *något sker i omvärlden* som behöver rapporteras tillbaka till aktörer i Sverige. I den dagliga verksamheten i utlandet kommer ny tillväxtpolitisk kunskap att uppstå om beslut och trender som kan komma att påverka svensk ekonomi. Denna typ av analyser kan kallas för utifrån och in, det vill säga att det är händelser utanför Sveriges gränser som är ursprunget för den analys som genomförs. I den senare rollen är utlandsverksamheten mer fri att identifiera vad som ska återrapporteras och analyseras. Det är viktigt att denna roll även fortsättningsvis finns kvar i den framtida utlandsverksamheten. Det är omöjligt att i varje avseende i Sverige kunna avgöra vilken kunskap som behövs i det tillväxtpolitiska beslutsfattandet. En mer fri återrapportering tillbaka till Sverige är viktig för att kunna identifiera nya behov och frågeställningar inom tillväxtpolitiken som ännu inte uppmärksammas. Dessa båda typer av analyser finns redan i dag i utlandsverksamheten, och är uppskattade av samarbetsmyndigheter och Regeringskansliet, men bör få en tydligare form i framtiden.

Scenario- och framsynsarbete i den framtida utlandsverksamheten

Det analysarbete som skisserats ovan har en tydlig funktion att fokuserat och anpassat utföra konkreta analyser för tillväxtpolitiskt beslutsfattande. Förutom denna typ av analyser finns det också till och från behov av mer omfattande analysunderlag som mer på djupet försöker beskriva framtida tillväxtpolitiska utmaningar för Sverige. Den framtida utlandsverksamheten bör därför, i samarbete med den framtida hemmamyndigheten för verksamheten, utveckla kompetens för att utföra scenario- och framsynsarbete. De största förtjänsterna med att utföra den typen av projekt är att kopplingen mellan utlandsverksamheten och myndigheter i Sverige förbättras och att det operativa agerandet baserat på analyser ökar.

Scenario- och framsynsarbete är en metod för att skapa bättre kunskap om framtida handlingsvägar baserat på möjligheter och hot. Vanligtvis sker arbetet i samspel med en bred krets av intressenter och syftet är att uppnå en högre samsyn över framtida utmaningar för organisationer eller samhället. Ser man till den konkreta användningen i olika länder skiljer

⁴⁶ Svar Direkt: Politik för en eko-effektiv ekonomi. En översikt av vad som sker i Japan, Indien, Sydkorea, Kina och USA. Tillväxtanalys 2009.

den sig åt, både vad gäller modeller som används och i vilken mån analytiskt djup eller kollektivt lärande varit den viktigaste utgångspunkten.⁴⁷

Utredningen föreslår ett utvecklat scenario- och framsynsarbete inom ramen för den framtida utlandsverksamheten. Arbetet bör bedrivas av den hemmamyndighet som ansvarar för verksamheten, men där utlandsverksamhetens kompetens utgör grunden för de framsyner och scenarier som tecknas. De största förtjänsterna med en sådan kunskap och kompetens är att arbetet med att analysera internationella utmaningar ges en större tyngd och fokusering och att arbetet alltid sker i samspel med berörda aktörer. Det leder till att relevanta frågeställningar identifieras och att mer genomarbetade beslutsunderlag tas fram. En annan effekt, som är minst lika viktig, är att den kollektiva läroprocessen ökar. Genom att aktörerna deltar aktivt i arbetet utvecklas över tid ett samförstånd och ett gemensamt språk som gör det möjligt att kombinera kunskaper från olika håll för att nå nya insikter och kunskaper.

När de som innehar besluts- och utförandemakt deltar i arbetet skapas också grunden för ett gemensamt handlande; det vill säga analyserna leder inte bara till kunskap utan också till ett handlande baserat på de nya insikterna. Genom att utföra och utveckla en sådan kompletterande komponent i den framtida utlandsverksamheten skulle graden av handlande baserat på de tillväxtpolitiska analyserna kunna öka.

Den här typen av projekt tar relativt mycket resurser i anspråk – både i form av tid och i pengar – vilket gör att arbetet bör begränsas till högst ett projekt om året. Scenario- och framsynsprojekten bör vara förankrade utifrån en viktig frågeställning som är sprunget ur ett nationellt behov och där det finns mycket att lära av andra länder i världen. Arbetet bör vidare vara tydligt förankrat i ett intresse från Regeringskansliet och från samarbetsmyndigheterna.

4.2.2 Facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte

Många av de företag och entreprenörer som tillväxtpolitiken vill stödja är för sin konkurrenskraft beroende av internationella och globala marknader, kundkontakter och forskningsrelationer. För att tillväxtpolitiken ska kunna verka effektivt behöver de myndigheter och organisationer som ska stärka näringslivets konkurrenskraft också utveckla sina internationella kontaktnät. Därför behöver den framtida utlandsverksamheten utvecklas till att i än högre grad bli myndigheters brygga ut i världen. Detta är ett arbete som redan utförs i Tillväxtanalys nuvarande utlandsverksamhet, men har inte tillräckligt uppmärksamats med tanke på det behov denna del av verksamheten fyllt. Betydelsen av rollen har bekräftats i samtliga möten och intervjuer med berörda samarbetsmyndigheter och universitet, högskolor och forskningsfinansiärer. Funktionen finns också i de flesta andra jämförbara länder som har internationell attachéverksamhet och anses av många utgöra kärnverksamheten.⁴⁸

Arbetet bör riktas mot de samarbetsmyndigheter som är med och finansierar utlandsverksamheten inklusive Närings- och Utbildningsdepartementet. I det senare fallet kan, beroende på Regeringskansliets prioritering, även myndigheter som universitet och högskolor

⁴⁷ Se bland annat *Teknisk Framsyn 2004, för en genomgång av metoder och hur andra länder använder scenario- och framsynsarbete.*

⁴⁸ *Rapport publicerad av EU Science Counsellor Network in the United States, Washington 2009. Se även sammanställning kring "Science diplomacy network" gjord av Swiss Innovation Network' Londonkontor 2009*

ingå bland dem som ges stöd att utveckla relationer till andra länder. Den framtida utlandsverksamheten bör bara i undantagsfall hjälpa organisationer med kontaktskapande utanför Närings- och Utbildningsdepartementets ansvarsområden.

Vad är det då som behöver utföras? Baserat på intervjuer med samarbetsmyndigheter och universitet, högskolor och forskningsfinansiärer är det i första hand en kedja av aktiviteter som behöver utföras och som leder från mer inledande och sökande möten till mer strukturerade och specifika möten.

En viktig funktion är att öppna dörrar och skapa inledande kontakter. Många aktörer i Sverige har ett stort behov av att få hjälp med att identifiera de rätta organisationerna och individerna att ta kontakt med. Syftet kan vara att hitta andra aktörer att jämföra sig med, lära av andras erfarenheter eller aktörer som man på sikt kan utveckla mer långsiktiga relationer till. Oavsett målet är utlandskontorens lokala kännedom om det tillväxt- och innovationspolitiska systemet i olika länder oumbärligt för att redan i inledningsskedet identifiera de rätta kontaktvägarna. Många gånger sker den första kontakten via gemensamma seminarier och möten. I nästa skede av kontaktskapandet organiseras ofta mer omfattande besöks- eller delegationsresor. Här handlar det om att mer strukturerat välja ut både de som reser från Sverige och vilka de ska möta. I bästa fall uppstår slutligen en mer långsiktig relation.

Det finns många exempel på hur detta arbetssätt är en lyckosam metod för att etablera relationer. Processen kan åskådliggöras via ett konkret exempel, bara ett av ett stort antal exempel genom åren. Nanoteknologi är ett område som är prioriterat av många aktörer i Sverige och något som ITPS har gjort ett antal analyser av, inte minst för att identifiera intressanta utvecklingsmiljöer i andra länder.⁴⁹ Utifrån den kunskap som framkom i analyserna av nanoteknologi i USA anordnades i början av 2008 ett seminarium i Washington med Lunds Universitet och Northwestern University, med syftet att skapa fler kontaktytor mellan Sverige och USA. Fram mot sommaren anordnades en delegationsresa med tioalet forskare vid svenska universitet och institut på uppdrag av VINNOVA. Utifrån dessa kontaktskapande aktiviteter håller nu mer långvariga kontakter på att skapas mellan organisationer och företag i Sverige och USA. Denna typ av aktiviteter bör finnas kvar och utvecklas än mer i den framtida utlandsverksamheten. Framför allt bör kopplingen till prioriterade nationella utvecklingsområden stärkas.⁵⁰

Slutligen finns det bland samarbetsmyndigheterna ett stort behov av att öppna upp och internationalisera redan pågående program och aktiviteter. Vid operativa myndigheter som bland andra VINNOVA och Tillväxtverket bedrivs ett stort antal program och insatser. I många fall behöver dessa aktiviteter få internationella relationer. Det kan handla om att hitta miljöer som kommit längre i programaktiviteter, som kan bidra med ny kunskap om viktiga utvecklingsområden eller som är intressanta framtida samarbetspartners. Behovet är stort och Tillväxtanalys har redan börjat utveckla en form för ett sådant samarbete. Bland annat kommer Tillväxtanalys att bistå VINNOVA med att länka ihop projektgrupper inom programmet "Globala länkar" med lämpliga utvecklingsmiljöer i Indien, Sydkorea, Japan, Kina och USA.⁵¹ I den framtida utlandsverksamheten bör arbetet med att bistå sam-

⁴⁹ *Policy for a New Industrial Revolution – a Study of Nanotechnology in the USA. A2005:007; Two of the "new" Sciences – Nanomedicine and Systems Biology in the United States (2009)*

⁵⁰ Se även kapitel 7 för en diskussion om prioriterade områden.

⁵¹ *Globala länkar* är ett program som drivs av VINNOVA med syftet att stödja pågående projekt inom VINNOVAs övriga programverksamhet att utveckla relationer och samarbeten med framgångsrika kunskapsmiljöer i andra länder.

arbetsmyndigheterna med att koppla upp deras operativa insatser till lämpliga internationella miljöer få en viktigare och mer framträdande roll.

Sammanfattningsvis kan konstateras att rollen som facilitator och katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte via närvaron på plats är viktig och bör utvecklas i den framtida utlandsverksamheten. Framför allt behöver processkunskandet för hur långsiktiga relationer kan utvecklas utifrån inledande möten och seminarier, förmågan att lära av varandra mellan olika kontor i utlandet samt kopplingen till prioriterade nationella områden och finansierare utvecklas. En viktig förändring som föreslås är att det framtida arbetet bör begränsas till de aktörer som är med och grundfinansierar verksamheten.

4.2.3 Operativt stöd för långsiktigt samarbete inom tillväxtpolitiken

De två inledande rollerna som beskrivits kan ses som tidiga faser av att utveckla samarbetsrelationer till andra länder. Att först ta reda på vilka innovations- och tillväxtpolitiska styrkor ett land har är en inledande kunskap som behövs för att kunna identifiera de viktigaste samarbetspartnerna att ta kontakt med. Att därefter få möjlighet till möten, seminarier och erfarenhetsutbyte är viktigt för att börja lära känna de miljöer man vill samarbeta med. Men dessa roller behöver kompletteras med en mer långsiktig och tydlig roll kopplat till att stödja svenska aktörers långsiktiga operativa arbete. Den roll som beskrivs i det följande handlar om att för Sverige utveckla en gemensam organisation för långsiktig tillväxtpolitiskt samarbete, i stället för att varje myndighet bygger upp egna separata utlandsorganisationer.

Ser vi till de arbetsuppgifter som bör utföras så bör de begränsas till tre. Den första arbetsuppgiften är kopplat till de forskningsavtal som Sverige har med ett antal länder.⁵² ITPS (Tillväxtanalys) har på senare år varit involverat i förberedelser kopplat till förhandlingar av forskningsavtal och med uppföljning och avstämning av avtal. Ofta sker dessa möten i form av joint-committe-möten. I många fall har Tillväxtanalys relativt sent, och i många fall under initialt oklara förhållanden, blivit engagerade i arbetet. I den framtida utlandsverksamheten föreslås arbetsuppgiften bli tydligare och ingå som en stående uppgift för verksamheten. Det blir också logiskt med tanke på att Utbildningsdepartementet blir en viktig finansierare i framtiden. Uppgiften för utlandskontoren bör sålunda i framtiden vara att på plats i de länder där Sverige har forskningsavtal eller liknande utgöra Utbildningsdepartementets lokala representant i förberedelser, planering och uppföljning av träffade avtal. I arbetet bör ingå att, tillsammans med samarbetsmyndigheterna, bidra till att fylla forskningsavtalen med relevant innehåll. Det görs förslagsvis genom att identifiera viktiga kunskapsområden, lämpliga myndigheter och aktörer i Sverige och initiera möten med intressanta kunskapsmiljöer i berörda länder.

Den andra arbetsuppgiften som finns i rollen som operativt stöd är att vara Sveriges teknisk-vetenskapliga kontor i utlandet.⁵³ Det är ett ansvar kopplat till ambassaden och åtföljs av ett antal uppgifter. Det handlar om att vara Sveriges representant i multilaterala teknisk-vetenskapliga mötesgrupper. I de flesta länder finns det mötesformer för hur utsända teknisk-vetenskapliga attachéer eller vetenskapsråd möts och informerar om viktiga pågående händelser och aktiviteter och genomför gemensamma projekt (exempelvis EU:s ”Science

⁵² Sverige har i dagsläget forskningsavtal med Sydafrika, Japan, Kina, Indien och USA. Därutöver har Sverige ”Memorandum of Understanding” med ett antal länder, bland annat Brasilien.

⁵³ I kapitel 7 argumenteras för att utlandsverksamheten i framtiden bör ändra namn till ”office of science and innovation”, som en konsekvens av att svensk tillväxtpolitik i dag har ett betydligt bredare angreppssätt än tidigare.

and Technology Counsellor Meetings” i Japan, USA, Kina och Indien). En annan uppgift är att under de år Sverige är ordförande i EU ansvara för de möten som under ordförandeskapet anordnas inom innovations- och forskningsfrågor i utlandet. Slutligen bör också ingå i rollen att vara tekniskt-vetenskapligt råd och attachéer vid de ambassader utlandsverksamheten finns representerad vid.⁵⁴ Det kan likställas vid de handels- och industriråd som i dag finns vid många ambassader. Funktionen handlar om att vara Sveriges representant i utlandet kopplat till frågor om konkurrenskraft, innovationer och teknik. Omfattningen på arbetsuppgiften bör regleras i det avtal som bör tas fram mellan den framtida hemmyndigheten för utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet.⁵⁵

Den tredje arbetsuppgiften bör fokusera på att göra det möjligt för samarbetsmyndigheter och finansärer av verksamheten att skicka ut egen personal med uppgift att specifikt arbeta med myndighetsorienterat samarbete. Till skillnad för ett antal år sedan, är Sverige i dag ett moget land vad gäller myndigheters internationella samarbete. Det finns i dag ett mycket större behov av att på plats i olika länder arbeta med samplanering och koordinering av operativa insatser. Det kan handla om att arbeta för ett specifikt program och att planera, genomföra och följa upp gemensamma utlysningar. Det kan också handla om att påverka beslutsfattandet kopplat till en för myndigheten viktig fråga (exempelvis Östersjöstrategin i EU). I den här arbetsuppgiften bör styrning och ledning av personalen ske via de myndigheter som betalar för denna typ av tjänster. Den framtida utlandsverksamheten blir i det här avseendet mer som en värdmyndighet som tillhandahåller stöd och kontakter, medan faktisk ledning och styrning av arbetet sker via de myndigheter som är ansvariga för den operativa verksamheten.

Fördelarna med den föreslagna modellen är många. Det skapas för Sverige en enhetlig utlandskontorsverksamhet som tar fasta på olika organisationers kunskapsmässiga fördelar, och minskar behovet av att svenska myndigheter bygger upp egna utlandskontor. Tillväxtanalys och tidigare ITPS har genom sin långvariga utlandsnärrvaro byggt upp en stor kompetens att rekrytera och administrativt sköta utstationering av personal till andra länder. Att andra myndigheter bygger upp en liknande kompetens är inte ekonomiskt försvarbart. Möjligheten att lokalisera fler myndigheter till ett och samma kontor i utlandet kommer också att öka tydligheten i Sveriges utlandsnärrvaro. Sverige är ett litet land och om utlandsnärrvaron kopplat till tillväxtpolitiken sker via många olika kontor riskerar Sveriges globala förhandlings- och samarbetsförmåga att minska. En enhetlig kontorsstruktur ökar också möjligheten till samplanering med övrigt utlandsfrämjande som sker via Utrikesdepartementets ambassader och ökar kunskaps- och kompetensöverföring mellan myndigheter och organisationer.

Som en konsekvens av förslaget bör en ny form av befattning i utlandsverksamheten tas fram för att särskilja de personer som arbetar specifikt på enskilda myndigheters uppdrag från övrig utlandsstationerad personal. Förslaget är att programansvarig blir benämning på de nya tjänsterna, med engelsk titel *programme manager*.

⁵⁴ Över tid har betydelsen av "science diplomacy" ökat och samarbete mellan ambassader och vetenskapligt utbildad personal blivit viktigare. I denna roll skapar den framtida utlandsverksamheten ett tydligt bidrag till Sveriges bilaterala samarbete med olika länder. Att de utsända i utlandsverksamheten har doktors- eller docentkompetens, kompletterar den breda generalistkompetens som till exempel UD-anställda har. Det möjliggör andra typen av möten och relationsbyggande.

⁵⁵ Se vidare kapitel 9.

5 Hur bör den framtida utlandsverksamhetens främjandeuppdrag tolkas i relation till andra aktörers uppdrag?

Sammanfattning:

- Utlandsverksamhetens framtida främjandeuppdrag bör baseras på målet att Sverige i utlandet ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi. Detta mål är ett förslag till revidering av det nu existerande målet som satts upp av Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).
- Det är genom att utföra policyanalyser, skapa erfarenhetsmöten och arbeta för utvecklandet av långsiktiga operativa relationer som den framtida utlandsverksamheten främjar målet att Sverige ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi.
- Det är också utredningens slutsats att den hemmamyndighet som kommer att vara ansvarig för den framtida utlandsverksamheten bör få främjandeuppdraget inskrivet i instruktionen för myndigheten. Skrivningen bör utgå ifrån de tre roller som beskrivits i kapitel 4 och begränsas till att främja svenska myndigheters (inklusive universitet och högskolor) internationaliseringsarbete.
- För att arbetet ska vara lyckosamt behöver utlandsverksamheten bygga sitt främjande på analyser av prioriterade länders tillväxtpolitik. Genom att ta fram sådana underlag stödjer och kompletterar den framtida utlandsverksamheten också andra aktörers arbete.
- Den hemmamyndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten bör ingå i Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU). Det är också inom ramen för NSU som den fortsatta utvecklingen, och utformningen av främjandearbetet bör ske.

Att främja bilden av Sverige i omvärlden och svenska ekonomiska och politiska intressen har blivit en allt mer betydelsefull uppgift för den svenska utrikesförvaltningen. Det handlar om handelsfrämjande, om investeringsfrämjande, att främja Sveriges politiska intressen samt om mer allmänt Sverigefrämjande. Begreppet främjande är inte alltid helt enkelt att definiera men ges inte sällan en vid innebörd, vilket försvårar en tydlig arbetsdelning mellan aktörerna inom den utlandsbaserade främjandeverksamheten.

Enligt uppdragstexten till utredningen ska den framtida utlandsverksamheten inriktas mot ”bred policyspaning och främjandeverksamhet samt att utbildnings-, forsknings- och innovationsfrågornas betydelse för Sveriges konkurrenskraftsförmåga och tillväxt ska fokuseras”.⁵⁶ I regeringens målbild ingår vidare att den framtida verksamheten ska vara en effektiv och rationell del i den i övrigt utlandsbaserade myndighetsverksamheten för kontaktskapande, kunskapsinhämtning och främjande samt att verksamheten i framtiden bättre ska samverka med andra aktörer i Sverige och i utlandet som har ett främjandeuppdrag.

⁵⁶ Regeringsbeslut 2009-04-08, Dnr N2009/3200/SAM

I denna utredning besvaras frågan som ställts i ett separat kapitel trots att främjandet är en integrerad del i de tre roller som beskrivits i kapitel 4. Anledningen är att främjandefrågan i sig är komplex och att utredningen på det här sättet tydligare kan belysa den fråga som ska utredas.

Huvudambitionen med kapitlet är att beskriva hur en bättre arbetsdelning mellan aktörer i utlandet med ett främjandeuppdrag kan uppnås och hur främjandeuppdraget i den framtida utlandsverksamheten kan tolkas. En viktig utgångspunkt i utredningen har också varit att i möjligaste mån utgå från redan uppsatta mål och samarbetsformer och bara i undantagsfall, och där det verkligen behövs, föreslå förändringar.

5.1 Hur ser främjandet ut i dag?

I dagsläget finns ett flertal aktörer som har ett offentligt främjandeuppdrag. Det finns två huvudsakliga främjandekategorier – en som handlar mer om bilden av Sverige inte sällan med fokus på kultur, turism och så vidare, och en som har ett mer tillväxtpolitiskt fokus, till exempel export- och investeringsfrämjande. Generellt finns en trend där dessa mer och mer går hand i hand och man talar allt mer om ”integrerat främjande” där de två perspektiven stärker varandra.⁵⁷

För att skapa ett forum för diskussion och samråd mellan de aktörer som arbetar med Sverige-främjande bildades 1995 Nämnden för Sverige-främjande i Utlandet, NSU. Representerar från UD (enheten för främjande och EU:s inre marknad samt enheten för press, information och kommunikation), Exportrådet, Invest in Sweden Agency (ISA), Svenska institutet, VisitSweden och Näringsdepartementet (enheten för forskning, innovation och näringslivsutveckling) deltar.

NSU formulerar målet för Sverige-främjandet på följande vis: att skapa intresse, förtroende och goodwill för Sverige och att medverka till att Sverige betraktas som

Mål 1	en pålitlig handels- och samarbetspartner
Mål 2	en attraktiv marknad för utländska direktinvesteringar
Mål 3	ett attraktivt resmål med berikande upplevelser
Mål 4	en ledande nation inom högteknologi, forskning och utveckling
Mål 5	ett uppskattat land att arbeta, studera och forska i
Mål 6	en framstående aktör inom arkitektur, formgivning och design
Mål 7	en kreativ kulturnation

De huvudsakliga utlandsbaserade aktörerna inom tillväxtpolitiken är följande:

- *Utrikesdepartementet* (den Sverige-baserade verksamheten samt ambassader och konsulat) – med uppgift att främja svenska ekonomiska intressen och bilden av Sverige. Utrikesdepartementet är i huvudsak ansvarig för koordinering av samtliga målen på övergripande nivå.
- *Exportrådet* – främjar svenska företags internationalisering bland annat genom exportinformation, rådgivning, analyser och konsulttjänster på marknader över hela världen.

⁵⁷ För en utförlig beskrivning av dagens handels- och investeringsfrämjande se DS2009:35 ”Vad kräver krisen av främjandet”.

- *Invest in Sweden Agency (ISA)* – har till uppgift att medverka till att öka de utländska investeringarna i Sverige.
- *Svenska Institutet (SI)* – främjar genom strategisk kommunikation och utbyte inom kultur, utbildning, vetenskap och näringsliv samt samarbete och långsiktiga relationer med andra länder.
- *Visit Sweden* – har till uppgift att marknadsföra Sverige som turistmål. Visit Sweden är ett kommunikationsföretag som ägs till lika delar av Näringsdepartementet och den svenska besöksnäringen.

Dessa främjandeaktörer står också bakom www.sweden.se som en gemensam portal för information om Sverige.

Det finns ytterligare aktörer som arbetar med främjande. Till exempel Sida arbetar med främjande som en konsekvens av omställningen av biståndet. Sida har som målsättning att fler delar av det svenska samhället (inklusive utbildningsväsendet och näringsliv) ska delta i genomförandet av Sveriges politik för global utveckling.⁵⁸ Emellertid är detta arbete fortfarande i en inledande fas och inkluderas därför inte i den fortsatta analysen.

År 2006 inleddes också en omfattande satsning med en förstärkning av Sverigefrämjandet vid ambassader och konsulat. Totalt ett 30-tal tjänster tillsattes på 2–4 år. Inget tyder dock på att denna satsning skall permanentas. Därför ingår inte heller dessa aktörer och resurser i analysen.

5.2 Den framtida utlandsverksamheten bör arbeta för målet att Sverige ska "uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi"

Baserat på den genomgång som gjorts i utredningen bör den framtida utlandsverksamheten verka inom NSU:s fjärde mål att Sverige ska vara "en ledande nation inom högteknologi, forskning och utveckling". Det är det mål som bäst stämmer överens med de roller som beskrivs i kapitel 4 samt det är det mål där det i dag inte finns någon tydlig huvudman för arbetet. Det är också denna utrednings bedömning att målbeskrivningen behöver få tydligare fokus på andra aspekter än de som i dag nämns, och att den nuvarande skrivningen behöver modifieras något.

Förslaget är att målbilden i framtiden bör beskrivas i termer av att Sverige i utlandet ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi. Slutligt fastställande av målet bör ske inom ramen för Nämnden för Sverigefrämjandets arbete.

Anledningen till att målet behöver modifieras är att tillväxtpolitiken i Sverige genomgått stora förändringar under de senaste tio åren. Analyseras regeringsförklaringar, propositioner och strategier för nationell och regional tillväxt har intresset under senare år breddats till att omfatta, förutom forsknings- och teknologifrågor, även miljöfrågor, energifrågor, innovationer, entreprenörskap och regelförenklingar.⁵⁹ Det är inom dessa områden som

⁵⁸ <http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1350&a=24825>

⁵⁹ Se bland annat de senaste tre årens regeringsförklaringar samt regeringens arbetsprogram för ordförändringsåret 2009.

Sverige i dag försöker att profilera sig i utlandet.⁶⁰ Det är också i dessa frågor som Tillväxtanalys samarbetsmyndigheter i allt högre grad vill nyttja utlandsverksamheten i framtiden. Nämnden för Sverigefrämjandet bör se över den målbild som i dag finns gällande det fjärde målet. Skrivningarna bör anpassas till en ny målbild som bättre stämmer överens med regeringens politik och den framtida utlandsverksamhetens roll inom främjandearbetet.

Det är också utredningens slutsats att den hemmamyndighet som kommer att vara ansvarig för den framtida utlandsverksamheten bör få främjandeuppdraget inskrivet i instruktionen för myndigheten. Skrivningen bör utgå ifrån de tre roller som beskrivits i kapitel 4. Det är genom att utföra policyanalyser, skapa erfarenhetsmöten och arbeta för utvecklandet av långsiktiga operativa relationer som den framtida utlandsverksamheten främjar målet att Sverige ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi.

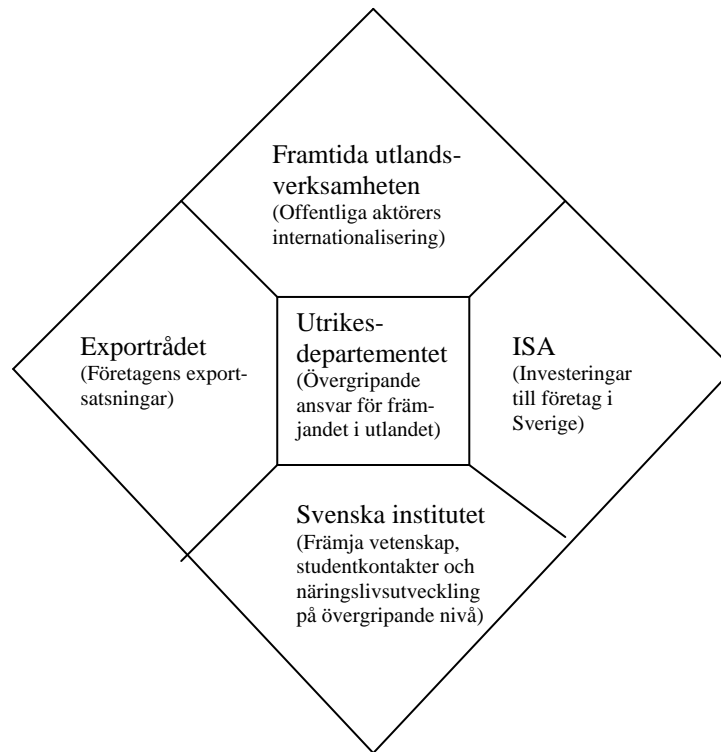
5.3 Främjandediamanten som koncept för att beskriva den framtida arbetsdelningen mellan aktörer i utlandet

Baserat på de förändrade mål som den framtida utlandsverksamheten bör verka inom kan en fungerande arbetsdelning mellan aktörerna i utlandet beskrivas. För att tydliggöra den arbetsdelning som bör råda mellan de aktörer som har uppgifter inom tillväxtfrämjandet i utlandet har ett koncept utvecklats som kan beskrivas som en främjandediamant (se figuren nedan). Syftet med konceptet är att tydliggöra skillnader mellan aktörer och deras inbördes beroenden. Ambitionen är naturligtvis inte att definiera andra aktörers uppdrag, utan att utkristallisera det mervärde som de olika aktörerna ger till varandras verksamhet och att tydliggöra på vilket sätt den framtida utlandsverksamheten kan komplettera och stödja andra aktörers arbete. Specifikt ägnas intresset åt de aktörer som har ett tydligt uppdrag inom tillväxtpolitiken, även om andra aktörer också har viktiga funktioner att fylla inom Sverigefrämjandet i utlandet.

Det är tydligt, baserat på de genomförda intervjuerna, att nyttan av ett ”integrerat främjande” är stort där Sverigefrämjandet och det tillväxtpolitiska främjandet fungerar i samspel och är ömsesidigt stärkande. Utrikesdepartementet har ett fortsatt ansvar att vara den centrala aktör som håller samman arbetet i utlandet. I det fortsatta beskrivs hur utredningen har uppfattat att en fungerande arbetsdelning mellan aktörerna i utlandet skulle kunna beskrivas och utvecklas. Nedan beskrivs först kortfattat andra aktörers uppdrag och därefter förslaget till den framtida utlandsverksamhetens främjandearbete.

⁶⁰ Se även kapitel 7 för en mer detaljrik genomgång av viktiga frågor i framtiden.

Figur 1 Främjandediamanten i utlandet och olika aktörers roller och uppgifter.

5.3.1 Utrikesdepartementet – ansvar för övergripande koordinering och allmänt främjande

Utrikesdepartementet, via sina ambassader och konsulat, har rollen att koordinera främjandearbetet i utlandet. Det innebär att koordinera övriga aktörers främjande samt vara regeringens officiella representant i respektive land.

5.3.2 ISA och Exportrådet – ansvar för att främja företags utveckling

ISA och Exportrådet har uppdraget att i första hand främja enskilda företags och branschens utveckling. Det görs på två olika sätt, men båda organisationerna har företags utveckling som mål. ISA gör det genom att i första hand locka investeringar till företag i Sverige, medan Exportrådet hjälper svenska företag ut på internationella marknader. Även Visit Sweden kan sägas tillhöra denna kategori, då syftet med organisationen är att locka kunder till svenska turistföretag och -anläggningar.

5.3.3 Svenska Institutet – ansvar för att främja vetenskap, studentkontakter och näringslivsutveckling på övergripande nivå

Svenska Institutet har ett brett uppdrag att främja omvärldens intresse för Sverige. Inom ramen för det målet främjar man också inom tillväxtpolitiken då institutet verkar för uppmärksamhet för Sverige som ett framstående kunskapsland. Institutet verkar också för att informera om högre utbildning och forskning till utländska studenter.

5.3.4 Den framtida utlandsverksamheten – ansvar för att främja svenska myndigheters internationalisering inom tillväxtpolitiken

Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten baserat på det nya målet ska främja myndigheters internationalisering. Det är myndigheter i Sverige som verkar inom tillväxtpolitiken som är den målgrupp den framtida utlandsverksamheten bör inrikta sig mot. Detta stämmer också överens med de roller som beskrivits i kapitel 4. Det är också i första hand samarbetsmyndigheterna (under Näringsdepartementet) samt myndigheterna under Utbildningsdepartementet som bör vara de aktörer som den framtida utlandsverksamheten arbetar för.⁶¹ Det ligger också i linje med tidigare beskrivningar att den framtida utlandsverksamheten bör bli mer fokuserad på de behov myndigheter och departement som finansierar verksamheten har.

Syftet med arbetet är att, utifrån de tre roller som beskrivs i kapitel 4, stärka svenska myndigheters konkurrenskraft genom att hjälpa dem att utveckla relationer till internationellt framstående kunskapsmiljöer. Viktigt att poängtera i detta sammanhang är policyanalysernas betydelse (roll 1) för uppdraget. Underlagen bidrar till kunskap när tillväxtpolitiska beslut ska fattas i Sverige, men är också underlag som kan nyttjas av andra aktörer i deras främjandeuppdrag i utlandet. Det är också viktigt att den framtida utlandsverksamheten kompletterar det internationella arbete som många myndigheter redan i dag utför. Myndigheter som Tillväxtverket, VINNOVA och Energimyndigheten har lång erfarenhet av internationellt samarbete och den framtida utlandsverksamheten bör komplettera och förstärka det arbete som dessa samarbetsmyndigheter prioriterar.

I arbetet ligger också, i enlighet med roll 3, att främja målet att Sverige ska uppfattas som en ledande nation inom hållbar ekonomisk tillväxt, innovationer, forskning och högteknologi genom att vara Utbildningsdepartementets representant för uppföljning och utveckling av forskningsavtal.

Ser man till denna definition av den framtida utlandsverksamhetens främjandeuppdrag innebär det att verksamheten i framtiden inte ska ägna sig åt att allmänt främja Sverige som kunskapsnation – eller ”Land of Innovation” som Globaliseringsrådet uttrycker det. Utredningens uppfattning är att detta i första hand är en uppgift för Utrikesdepartementet och Svenska Institutet till exempel genom att arrangera Nobel-seminarier eller andra vetenskapsarrangemang. Den framtida utlandsverksamheten kan exempelvis bidra som föredragshållare eller genom att bistå med kunskap om till exempel individer, organisationer som är betydelsefulla i ett sådant sammanhang, men att arrangera bör inte vara en uppgift för verksamheten i framtiden.

Att främja enskilda svenska företags och branschens internationalisering är en uppgift som både Exportrådet och ISA har. Därför bör inte den framtida utlandsverksamheten inrikta sig mot denna målgrupp. Den framtida utlandsverksamhetens relation till företags utveckling bör vara mer indirekt och baseras på analyser av näringslivets utveckling och genom att stödja myndigheter i deras operativa arbete. Genom att bidra med kunskapsunderlag och stärka myndigheters internationella arbete stödjer utlandsverksamheten indirekt företags utveckling genom att program och insatser som utvecklas bättre anpassas efter svenska företags och entreprenörers behov.

⁶¹ Detta bör utgöra ambitionen inledningsvis. Om det finns andra departement som ser behovet av tillväxtpolitisk utlandsnärvaro kan dessa på ett likartat sätt som Närings- och Utbildningsdepartementet knytas till den utlandsverksamhet som föreslås i utredningen.

Inte heller främjandet av svensk högre utbildning, bland annat genom att i utlandet direkt marknadsföra och informera om utbildning och forskning är en uppgift som bör ingå i den framtida utlandsverksamhetens uppdrag. Detta uppdrag bör primärt ligga på Svenska Institutet.

5.4 Mervärdet av ett ökat samarbete baserat på en tydligare rollfördelning

Det som är genomgående i alla de intervjuer som genomförts i utlandet är att det praktiska arbetet ute i världen ofta fungerar bra. En sammanfattning av de inbördes relationer och konkurrensfördelar som olika aktörer har i dag kan kort beskrivas på följande sätt. Ambassadernas roll som Sveriges officiella representant i andra länder och den djupa kunskap som finns om utrikespolitiska frågor ger de andra aktörerna i utlandet kontakter och nätverk som annars inte skulle kunna nås. Ambassaden som dörröppnare och koordinator är oundgänglig för det tillväxtpolitiska främjandearbetet.

ISAs och Exportrådets djupa kunskap om utvecklingen bland svenska företag ger de övriga aktörerna i utlandet insiktsfull kunskap om näringslivets behov. Svenska Institutets kunskap om kommunikation, marknadsföring, profilering och internationellt utbyte ger övriga aktörer kompetens i hur främjandet av bilden av Sverige i utlandet kan förstärkas. Slutligen förser utlandsverksamhetens analyskompetens de andra aktörerna med djupare analyser om trender och viktiga tillväxtpolitiska samband. Utlandsverksamhetens kontakter med tillväxtpolitiska myndigheter ger också en god inblick i den praktiska tillväxtpolitikens behov i Sverige som övriga aktörerna kan ha nytta av i sitt eget främjandearbete.

Det är utredningens slutsats att det arbete som beskrivs ovan kan förbättras än mer om aktörernas inbördes roller fortsätter att utvecklas i enlighet med den främjandediamant som beskrivits ovan. Forumet för detta fortsatta utvecklingsarbete är förslagsvis Nämnden för Sverigefrämjandet (NSU), i vilken också hemmamyndigheten för den framtida utlandsverksamheten bör ingå som fullvärdig medlem.

6 Profilering av kunskapstriangeln i den framtida utlandsverksamheten

Sammanfattning:

- Förslaget är att arbetet med att profilera kunskapstriangeln i den framtida utlandsverksamheten bör utgå från de tre roller som utredningen föreslår.
- Den framtida utlandsverksamheten bör bidra till profileringen av kunskapstriangeln genom att utföra policyanalyser av relevanta kunskapsområden. Dessa analyser bör utgå från de kunskapsområden som identifierats som viktiga i utredningen (se kapitel 7), och baserat på beställningar från myndigheter inom innovations-, forsknings- och utbildningsområdet.
- Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten bör stödja profileringen av kunskapstriangeln genom att hjälpa universitet, högskolor och andra myndigheter i att utveckla internationella relationer.
- I rollen att vara Utbildningsdepartementets lokala representant vad gäller att följa upp och utveckla forskningsavtal med andra länder bör den framtida utlandsverksamheten ha ett särskilt ansvar, om detta prioriteras av Utbildningsdepartementet, att fördjupa frågorna kopplat till kunskapstriangelns betydelse för Sveriges bilaterala forsknings- och innovationsutbyte.

I utredningsuppdraget ingår att beskriva hur frågorna kring de tre områdena utbildning, forskning och innovation i den så kallade kunskapstriangeln kan profileras i en utvecklad verksamhet. Utredningen har valt att, på liknande sätt som med främjandeuppdraget, redovisa slutsatserna i ett separat kapitel. Detta för att säkerställa att frågan som ställs i utredningen besvaras. Även när det gäller profilering av kunskapstriangeln är förslaget att uppdraget utförs i enlighet med de tre roller som pekats ut i kapitel 4, och som bör vara vägledande för den framtida utlandsverksamheten. De förslag som framförs för att profilera kunskapstriangeln baseras på hur efterfrågan i dag ser ut vid utlandskontoren och de intervjuer som genomförts med universitet, högskolor, forskningsfinansiärer och andra myndigheter.

6.1 Vad menas med kunskapstriangeln?

Sedan några år tillbaka har EU använt begreppet kunskapstriangeln för att beskriva samverkan mellan utbildning, forskning och innovation, och satsat på att förbättra samspelet mellan aktörer på dessa områden. Vid halvtidsgranskningen av Lissabonstrategin år 2005 påtalades att Europas innovationspotential var långt ifrån realiserad, snarare hade tillväxt- och innovationsgapet till USA och Asien ökat. Ett antal åtgärder lyftes därför fram för att accelerera Europas tillväxt och innovationsförmåga⁶² (se även det strategidokumentet ”creating an innovative Europe” som togs fram inför Europarådets vårmöte 2006⁶³). Bologna-processen ger den högre utbildningen, liggandes i gränslandet mellan forskning, utbildning och innovation, en nyckelroll i arbetet för att stärka Europas konkurrenskraft. Förstärkningen av kunskapstriangeln är också en drivkraft i moderniseringsprocessen av universite-

⁶² COM (2005) 24, COMMUNICATION TO THE SPRING EUROPEAN COUNCIL, “Working together for growth and jobs A new start for the Lisbon Strategy”

⁶³ EUR 22005, “Creating an Innovative Europe”, utredning under ledning av Esko Aho.

ten med krav på att dessa ska ägna sig åt innovation och forskning jämte utbildning. Ett exempel på ett konkret initiativ för att stärka kunskapstriangeln, inspirerat av amerikanska förebilder främst Massachusetts Institute of Technology (MIT), är etablerandet av ”the European Institute of Technology” (EIT).⁶⁴ Begreppet har också varit viktigt i Ljubljana-processen, som syftar till att skapa ett gemensamt europeiskt forskningsområde, ERA (European Research Area). Betydelsen av en väl fungerande kunskapstriangel har understruktits vid varje möte i Europeiska rådet om Lissabonstrategin sedan 2006 och att stärka kunskapstriangeln är även ett centralt tema för det svenska ordförandeskapet.⁶⁵

Kunskapstriangelns ingående områden och synergierna och samspelet mellan dessa beskrivs ofta som motorn i den globala kunskapsökningen. För att Sverige och EU ska behålla sin attraktionskraft hos kunskapsarbetare från andra länder samt för att minska den så kallade innovationsklyftan, är ambitionen att skapa en starkare innovations- och entreprenörskapskultur. Insatser krävs inom kunskapstriangelns samtliga sidor.

6.2 Profilerings av kunskapstriangeln bör ske via utlandsverksamhetens tre roller

Begreppet kunskapstriangeln är i många fall vagt, och i en mening utgör det en väsentlig del av hela innovations- och tillväxtpolitiken. Det har därför i utredningen inte varit möjligt att definiera de exakta och mest intressanta frågeställningarna som bör profileras. I stället har utredningen valt att besvara frågan utifrån hur utlandsverksamheten, baserat på de tre roller som definierats i kapitel 4, kan hjälpa till att profilera kunskapstriangeln.

6.2.1 Profilerings av kunskapstriangeln via policyanalyser

Den framtida utlandsverksamheten bör bidra till profileringen av kunskapstriangeln genom att utföra policyanalyser av relevanta kunskapsområden. I utlandskontorens uppdrag ligger redan en kontinuerlig bevakning av de tre ingående områdena i kunskapstriangeln. Infrastrukturen och arbetsmetoderna för att verka och stärka den svenska kunskapstriangeln finns redan till största delen på plats i den verksamhet som Tillväxtanalys (och föregångaren ITPS) bedriver för att stödja departement, myndigheter, universitet och offentliga organisationer med analyser, information och kontakter.

Den framtida utlandsverksamheten bör bidra till att utveckla arbetet med kunskapstriangeln genom att följa initiativ och policyutveckling som sker främst utanför EU, eftersom Sverige som medlem i EU redan är en del av EU:s interna process. Till skillnad mot tidigare då denna bevakning ofta skett på ”ad-hoc” basis, eller genom att utlandsverksamheten i rollen som ambassadens tekniskt- vetenskapliga kontor självpåtaget axlat denna roll, bör arbetet i framtiden få en tydligare struktur. I första hand bör detta göras utifrån Utbildningsdepartementets, och i viss mån Näringsdepartementets, behov och de myndigheter som verkar inom närings-, innovations- utbildnings- och forskningspolitiken. Ambitionsnivån bör stå i relation till den finansiering som i första hand Utbildningsdepartementet är beredd att gå in med för att stödja den framtida utlandsverksamheten. Policyanalyserna bör utgå ifrån de kunskapsområden som identifieras i kapitel 7.

⁶⁴ <http://eit.europa.eu/>

⁶⁵ Under Sveriges ordförandeskap anordnar Högskoleverket på uppdrag av regeringen den 31 augusti till 2 september 2009 en konferens om kunskapstriangelns utveckling och betydelse för det framtida Europa. Även andra konferenser under ordförandeskapet är av relevans för kunskapstriangeln.

6.2.2 Profilering av kunskapstriangeln genom att vara facilitator/katalysator för tillväxtpolitiskt erfarenhetsutbyte

I tidigare kapitel har den framtida utlandsverksamhetens roll att vara katalysator för att skapa möten och erfarenhetsutbyte och att stödja utvecklingen av relationer mellan Sverige och utlandet diskuterats. Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten stödjer profileringen av kunskapstriangeln genom att i första hand hjälpa universitet och högskolor att utveckla internationella relationer baserat på denna kompletterande och unika roll. Det handlar om att koppla samman universitet från Sverige och andra länder och mer generellt stimulera samarbeten mellan forskningsmiljöer.

Profileringen av kunskapstriangeln från en sådan utgångspunkt bör ingå i det uppdrag som Utbildningsdepartementet ger utlandsverksamheten i framtiden. Att universitet, högskolor och forskningsfinansiärer efterfrågar denna typ av stöd har också bekräftats i de intervjuer som genomförts.⁶⁶

6.2.3 Profilering av kunskapstriangeln genom operativt stöd för långsiktigt samarbete

I rollen att vara ett stöd för utvecklandet av operativa relationer har det redan i kapitel 4 beskrivits hur den framtida utlandsverksamheten bör vara Utbildningsdepartementets representant för att följa upp och utveckla de forskningsavtal som Sverige träffat med ett antal länder. Kontoren har redan en viktig roll som lokal koordinator vid de bilaterala Joint Committee-mötena kring forskningsavtalen, men rollen och ansvarsfördelningen bör tydliggöras på det sätt som beskrivits tidigare. I den rollen bör den framtida utlandsverksamheten, om det är prioriterat av Utbildningsdepartementet, fördjupa frågorna kopplade till kunskapstriangelns betydelse för Sveriges bilaterala forsknings- och innovationsutbyte.

Även på annat sätt kan kunskapstriangeln komma att spela roll. Att fungera som nod och kontaktpunkt vid ambassaden för frågor som rör tillväxt, forskning, utbildning och innovation är en viktig roll. På samma sätt att, i de länder där utlandskontoren är lokaliserade, samarbeta och samverka med EU:s och de andra EU-ländernas diplomatiska representationer i frågor om forskning, utbildning och innovation kan ha betydelse för arbetet med att profilera kunskapstriangeln.

När det gäller att utgöra värdmyndighet för andra myndigheters behov att skicka egen personal till andra länder för att stödja operativt arbete, kan det tänkas att det finns en roll för den framtida utlandsverksamheten att fylla inom ramen för profilering av kunskapstriangeln. I de intervjuer som genomförts med universitet, högskolor och forskningsfinansiärer är det dock denna roll som efterfrågas minst. I många fall vill dessa aktörer, om behovet finns, etablera egen representation (vanligtvis campus) i de länder som prioriteras. Det är dock utredningens slutsats att det även här kan finnas samordningsvinster att hitta på sikt om olika aktörer kan fås att samarbeta om gemensamma satsningar och etableringar. Inte minst bland Näringsdepartementets myndigheter torde ett behov finnas.

⁶⁶ Se bland annat SANN & Partner 2009. *Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?*

7 Vilka kunskapsområden bör den framtida utlandsverksamheten prioritera?

Sammanfattning:

- Det är utredningens förslag att den framtida utlandsverksamheten initialt bör koncentreras till sex identifierade kunskapsområden: hållbar utveckling/energi/klimat, livsvetenskaper, teknisk utveckling, innovationer och entreprenörskap, regional tillväxt och regelförenklingar.
- Dessa kunskapsområden har identifierats via strategiskt viktiga dokument från Regeringskansliet, samarbetsmyndigheter och via intervjuer.
- De identifierade kunskapsområdena bör löpande utvärderas och förändras i takt med nya behov uttryckt av Regeringskansliet eller samarbetsmyndigheter.
- De identifierade kunskapsområdena används i utredningen för att göra prioriteringar mellan olika länder.
- Förutom kunskapsområdena bör utlandsverksamheten i framtiden även bevaka och analysera frågor av mer institutionell och generisk karaktär som exempelvis företagsklimat, kluster, innovationssystem och forskningspolitik. Dessa frågor ses i utredningen mer som projekt inom ramen för kunskapsområden än självständiga områden.
- Utlandskontoren föreslås i framtiden byta namn i utlandet från "Office of Science and Technology" till "Office of Science and Innovation", då tillväxtpolitiken i dag är betydligt bredare och omfattar mer än teknisk utveckling

I följande kapitel identifieras de kunskapsområden som den framtida utlandsverksamheten bör inriktas mot. Områdena utgör tentativa områden som i utredningen använts för att i senare kapitel kunna göra prioriteringar mellan olika länder och att ge förslag på kostnadslag för en framtida budget.⁶⁷ Slutlig inriktning gällande kunskapsområden får avgöras i den fortsatta dialogen mellan hemmamyndigheten för utlandsverksamheten, samarbetsmyndigheter och Regeringskansliet.

De områden som pekas ut som viktiga för den framtida utlandsverksamheten är områden där närings-, innovations- och forskningspolitiska ambitioner tydligt möts. De kan därför ses som viktiga delar av svensk tillväxtpolitik, trots att någon enhetlig definition inte finns av svensk tillväxtpolitik.

7.1 Hur har vi gått tillväga för att identifiera de viktigaste kunskapsområdena?

Det är en grannlaga uppgift att identifiera viktiga kunskapsområden som den framtida utlandsverksamheten bör prioritera. Uppgiften får också i dagens globaliserade kunskapsökonomi sägas vara än svårare. Det finns inga enkla recept kring hur hållbar ekonomisk tillväxt skapas. Det är viktigt att ha den förförståelsen vid läsandet av de kunskapsområden som i utredningen identifierats som viktiga för utlandsverksamheten i framtiden.

⁶⁷ Se bilaga 2 för en beskrivning av olika kostnadslag.

Vid framtagandet av de kunskapsområden som identifierats har olika tillvägagångssätt använts. Ett har varit att läsa officiella dokument där regeringen pekar ut för Sverige prioriterade områden. Till sådana dokument kan nämnas ”*Forsknings- och innovationspolitiska propositionen*, prop. 2008/09:50, ”*Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning*”, ”*Näringsdepartementets åtta prioriterade projekt under mandatperioden*”, ”*Globaliseringsrådets slutrapport*”, ”*Lissabonagendan*” samt ”*Regeringsförklaringar*”.

Utöver detta har samarbetsmyndigheternas prioriteringar varit viktiga. De kunskapsområden som pekas ut utgör väsentliga områden för många myndigheter inom tillväxtpolitiken, exempelvis VINNOVA, Tillväxtverket och Energimyndigheten. Det har varit viktigt att kunskapsområdena har en tydlig operativ koppling till framträdande myndigheters verksamhet.

Även Tillväxtanalys utsända teknisk- vetenskapliga attachéer har utifrån deras kunskap om olika länders konkurrensfördelar lämnat underlag om prioriteringar.

När det gäller områdena som är utpekade behöver inte alla innebära att personal rekryteras för att på plats utföra analyser och kontaktskapande. Vissa bör kunna täckas via personal stationerade i Sverige, men med kopplingar till de olika kontoren. Särskilt gäller detta för regional tillväxt och regelförenklingar.

Det är också viktigt att konstatera att generiska och institutionella frågor också bör bevakas och utredas, till exempel företagsklimat, forskningssystem, kluster, innovationssystem etcetera. Dessa ses dock i detta förslag som projekt som kan genomföras beroende på de samarbeten som utvecklas, medan de kunskapsområden som pekas ut i högre grad bör påverka rekrytering av personal och dimensionering av utlandsverksamheten.

7.2 Hållbar utveckling, energi och klimat

Det finns många olika definitioner av begreppet hållbar utveckling, men den vanligaste är den som finns i FN-rapporten ”Vår gemensamma framtid” från 1987, den så kallade Brundtlandrapporten. I den beskrivs hållbar utveckling som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Ofta talar man om hållbarhetsbegreppets tre dimensioner, det vill säga ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. En hållbar samhällsutveckling innebär således hänsynstagande till alla tre dimensioner så att ekonomisk utveckling förenas med social välfärd och omsorg om miljön.

Sveriges arbete för hållbar utveckling sker dels på det internationella planet (inom FN, OECD, EU och Norden), dels på det nationella och lokala planet. På samtliga dessa nivåer har strategier för arbetet med hållbar utveckling tagits fram.⁶⁸ Dessa strategier har alla ett mycket brett angreppssätt och spänner över de flesta aspekter av samhällets utveckling. Hållbar utveckling är ett av de områden som får anses vara mest prioriterat av alla när dokument som regeringsförklaringar, forskningspropositioner och andra typer av strategidokument på både nationell och regional nivå studeras. Att den framtida utlandsverksamheten bör ägna sig åt denna fråga är viktigt med tanke på den prioritet den har.

Hållbarhetsbegreppets bredd gör det nödvändigt att identifiera vissa tydliga prioriteringar för de aktiviteter som skall genomföras inom ramen för den framtida utlandsverksamhetens

⁶⁸ I samtliga de tre senaste regeringsförklaringarna och i regeringens prioriteringar inför ordförandeskapsåret 2009 läggs stor vikt vid hållbarhetsfrågornas betydelse.

internationella omvärldsbevakning inom området. Detta kommer att göras inom ramen för den fortsatta dialogen med samarbetsmyndigheter och Regeringskansliet. Några områden som kan lyftas fram är: klimatpolitisk utveckling och klimatpolitiska styrmedel, utveckling av energisystemen och energipolitiska styrmedel, forskning, utveckling och kommersialisering av ny miljö- och energiteknik samt hållbart samhällsbyggande (transporter, hållbara städer etcetera).

Intressanta regioner i sammanhanget är USA, Japan, Kina, Indien, Brasilien och EU som helhet.

7.3 Livsvetenskaper

I den tidigare utlandsverksamheten låg huvudfokus, inom livsvetenskaper, på biomedicin (life sciences), och dess betydelse för svensk utveckling. Förslaget här är att den framtida utlandsverksamheten bör bredda intresset även till frågor som berör hälso- och sjukvård samt omsorg. Orsaken är att Regeringskansliet, samarbetsmyndigheter och inte minst regionala aktörer ser dessa områden som viktiga.⁶⁹ Sverige och andra länder står inför avsevärda hälsomässiga utmaningar, bland annat till följd av en åldrande befolkning, klimatförändringar och andra hot. Åtgärder för att förbättra hälsa och sjukvård är högt prioriterat och biomedicinsk forskning har en stark ställning i svensk innovations- och forskningspolitik. Ur tillväxtpolitisk synpunkt är biomedicinsk forskning, utbildning och innovation av stor och central betydelse, och läkemedels- och bioteknologisektorn är av stor vikt. Hälso- och sjukvården är också Sveriges enskilt största bransch med nära 700 000 anställda. Framväxten av nya tillväxtföretag och branschens förmåga till produktivitet utveckling är viktiga tillväxtpolitiska utmaningar för Sverige.⁷⁰

Biomedicinsk forskning och innovation (FoI) är högt prioriterad i många länder inklusive Sverige.⁷¹ Sådan FoI är också tätt länkad med hälso- och sjukvården och utgör grundvalen för nya behandlingsformer, för nya produkter (exempelvis diagnostika, läkemedel med mera) samt för att bättre förstå biologiska system. Tillgång och kunskap om hur vård och omsorg utvecklas i andra länder är också viktigt för att sprida kunskap om hur dessa branscher organiseras och utvecklas vilket kan ligga till grund för viktiga policybeslut i Sverige.

För Sverige och svenska aktörer är det av stor vikt av att ha ingående kunskap om policyutvecklingen i andra länder vad gäller kunskapstriangeln och kopplingen mellan FoI- och utbildningspolitik i allmänhet och utvecklingen inom biomedicin/hälsosektorn i synnerhet. Exempel på intressanta frågeställningar inom livsvetenskaper är: kopplingen mellan nya vetenskapsområden och behovet av regleringar, relationen mellan interdisciplinär och multidisciplinär forskning, hälso- och sjukvårdens betydelse för samhällsutveckling och ekonomisk tillväxt.

Några intressanta regioner att studera är USA, Japan, Indien och länder i Europa som Storbritannien, Schweiz, Tyskland och Frankrike.

⁶⁹ Regeringen har genomfört ett antal initiativ – ökat patientinflytande, förbättrade förutsättningar till entreprenörskap, kortare vårdköer etcetera – för att stärka utveckling och tillväxt inom svensk sjukvård och omsorg. Se bland annat Nutek Info 075—2008 för en mer ingående presentation av olika initiativ.

⁷⁰ Se bland annat Almega/Nutek Info.nr. 059-2007 för en mer detaljerad beskrivning av branschens utvecklingsmöjligheter.

⁷¹ Se bland annat den senaste forskningsproppen 2008/09:50.

7.4 Teknisk utveckling

En stark drivkraft bakom tillväxt är den tekniska utvecklingen. Nya branscher föds genom ny teknik, nya organisationsformer uppkommer och gamla verksamheter skjuter fart genom ny teknik. Teknisk utveckling i form av till exempel energieffektivisering, förnyelsebara energikällor och energisnåla transporter är också avgörande pusselbitar för att uppnå en hållbar utveckling.

Ser vi till specifika branscher så har Sverige en stark verkstadsindustri som har ett stort beroende av teknisk utveckling, både bland små och stora företag. Verkstadsindustrin är viktig för svensk ekonomi då branschen under de senaste femton åren haft en hög produktivitet utveckling, stor exportandel och sysselsätter många människor.⁷² Att utveckla svensk verkstadsindustri och andra branscher med ett stort teknikberoende är fortsatt en viktig utmaning för Sverige.

Ett annat område där Sverige ligger långt framme är IKT, speciellt IKT användningen i samhället. Sverige står dock bara för drygt 1 procent av världens FoU-insats, huvuddelen av den tekniska utvecklingen sker utanför landets gränser.⁷³ Forsknings- och utvecklingsmiljöer är många gånger underkritiska och underfinansierade i jämförelse med ledande miljöer. Strategin för att attrahera humankapital kan utvecklas vidare. Omvärldsbevakning av den tekniska utvecklingen från, och skapandet av utvecklingsrelationer till, relevanta regioner är därför av vikt.

Ser vi till Sveriges fördelar så är Sverige ett väl fungerande civilt samhälle med en hög grad av teknikmognad, en hög bildningsnivå och en hög grad av ”vertical trust”. De svenska företagen, även små och medelstora, har ett globalt fokus. Det finns i Sverige en förmåga till snabb omställning och att utveckla ny teknik. En god IT mognad och systemförståelse skapar möjligheter för innovation och snabb tillämpning och acceptans av ny teknik. Väsentligt att notera är att flera tekniker, såsom IKT och nanoteknik är generiska för ett antal tillämpningar.

Några områden av speciellt intresse som kan nämnas är: materialteknikens betydelse för andra tekniktillämpningar (IKT, nanoteknik etcetera), informations- och kommunikationsteknikens användning och tillämpning, bioteknikens betydelse för att förändra framtida livsvillkor samt transport- och produktionsteknik.

Några regioner som är speciellt intressanta att följa är: USA, Japan, Kina, Indien, länder i EU samt Ryssland.

7.5 Innovationer och entreprenörskap

Innovationer och entreprenörskap är två centrala och närbesläktade begrepp inom tillväxtpolitiken. Båda handlar om att använda resurser på ett värdeskapande sätt. Ofta förknippas innovation och entreprenörskap med införandet av någonting nytt och unikt i ekonomin som till exempel ny produkt, teknik, tjänst eller startandet av ett nytt företag. Entreprenörskap innefattar i praktiken dock även utnyttjandet av redan kända möjligheter men som av olika skäl är underutnyttjade. Både innovationer och entreprenörskap återfinns inom samhällets alla områden – från rent sociala sammanhang till politiken och storföretagen,

⁷² Se bland annat Nutek och IVA:s projekt ”Framtidens näringsliv” för en mer detaljerad analys av verkstadsindustrins betydelse.

⁷³ Skattningen baseras på patentdata.

men för omvärldsanalys är det främst ekonomiskt viktigt entreprenörskap och innovationer som sätts i fokus.

Innovationer och entreprenörskap är två viktiga utmaningar för Sverige.⁷⁴ FoU-paradoxen, det vill säga att Sverige satsar stora resurser på forskning och utveckling men får ut lite i form av marknadsanpassade innovationer, hämmar svensk ekonomisk tillväxt. Entreprenörskapsgapet, det vill säga att många kan tänka sig att starta företag i Sverige men få väljer att göra det, bidrar till att minska dynamiken bland svenska företag. Att studera andra länder för att få kunskap om hur det går att minska FoU-paradoxen och entreprenörskapsgapet är viktigt för Sverige.

Innovationer och entreprenörskap antas ofta vara förknippade med individer och/eller småföretag – den ensamme uppfinnaren eller entreprenören som slår världen med häpnad. Dessa är viktiga, men både innovation och entreprenörskap är centralt även inom stora företag och organisationer. Innovationslitteraturen visar inte på något klart samband mellan storlek på företag och innovationskraft och det finns en hel del forskning kring ”intraprenörskap” som visar vikten av entreprenörskap inom större organisationer. Omvärldsanalys bör därför täcka vad som skapar förutsättningar för innovation inom företag och hos individer. Att precisera innovationsområden är svårt, eftersom det ligger i sakens natur att innovationer är nyheter. Det finns emellertid vissa typer av innovationer som är av en mer systemkaraktär och därför mer omvälvande och långlivade från ett konkurrensperspektiv.

Några frågor som är intressanta ur ett svenskt perspektiv är: institutionell förståelse av innovationer och entreprenörskap (kultur, regler, normer, värderingar etcetera), frugala innovationer (nya billiga innovationslösningar på stora marknader) samt tjänsteinnovationers ökade roll i konkurrenskraften.

Ser vi till intressanta regioner att studera kännetecknas innovations- och entreprenörskapsfrågorna av att många länder är intressanta. Några som dock sticker ut är USA, Brasilien, Kina, Indien, Japan, länder inom EU (inte minst de nordiska) och Ryssland.

7.6 Regional tillväxt

Arbetet för regional utveckling och tillväxt har blivit ett allt viktigare instrument i tillväxtpolitiken. I princip går det att hitta två förklaringar till utvecklingen. Dels förklaras det av finansieringsmässiga skäl. Regionala aktörer har, på grund av egen beskattningsrätt omfattande ekonomiska resurser. Som en konsekvens satsar kommuner, enskilt och i samarbete (landsting, kommunförbund etcetera), stora resurser årligen på att stimulera företagsutveckling, innovationer och entreprenörskap. Om man till det även lägger de statliga medel som har ett regionalt fokus (länsanslag, regionala företagsstöd, infrastrukturinvesteringar), inklusive EU:s regionala fond och andra EU-medel, blir de regionala investeringarna betydande.⁷⁵

Dels har det att göra med att ekonomisk tillväxt i allt högre grad förklaras av två ytterligheter, dels utifrån ökad globalisering och internationalisering, dels utifrån förekomsten av dynamiska regionala miljöer. Det senare ses som en konsekvens av det förra, det vill säga när allt mer av teknik, information och kompetenser kan handlas på globala marknader behöver företag och nationer skapa konkurrensfördelar som inte är lika lätta att kopiera.

⁷⁴ Se bland annat globaliseringsrådets slutrapport, Ds 2009:21.

⁷⁵ I början av 2000-talet skattades det regionala tillväxtkapitalet till 19 miljarder kronor, det vill säga de resurser – statliga och regionala – som årligen investeras regionalt för att öka tillväxt och utveckling (se Nutek R1999:12).

Det görs i första hand genom att utveckla icke-kodifierbar kunskap och färdigheter som bygger på interaktion, nätverk och innovationsarbete i lokala och regionala miljöer.

Tillväxtpolitiken i Sverige har tagit fasta på förändringen, och under senare år har många initiativ tagits. Ansvarskommitténs slutbetänkande i februari 2007 utgjorde slutet på ett fyraårigt utrednings- och förankringsarbete som bland annat syftade till att skapa en funktionell struktur i samhällsorganisationen sett ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv. En bärande tanke i arbetet har varit att öka samspelet mellan nationella prioriteringar/investeringar och den utvecklingskraft som kommer ur lokala och regionala miljöers närhet till entreprenörer och företag. En annan grundbult i denna utveckling är den ökade insikten om det territoriella perspektivets betydelse för tillväxt och utveckling. Den sektoriserade samhällsorganisation, i bland kallad ”stuprörsmodellen”, som haft stark förankring i svenskt samhällsliv anses av många numera behöva kompletteras med ett tvärsektoriellt och territoriellt perspektiv som utgår från människors och företags förutsättningar och verksamhet. Även inom till exempel EU och OECD lyfts detta synsätt fram alltmer.

Den politiska aktiviteten, inte minst på regional nivå är stark för att driva på utvecklingen i denna riktning, och den utgör en av de större utmaningarna som svensk tillväxtpolitik står inför.⁷⁶ Att lära av andra länder och att ta vara på goda exempel samtidigt som felsteg undviks är andra viktiga utmaningar.

Några av de mer centrala frågeställningarna som bör ingå i det framtida uppdraget är: regional tillgänglighet och regionförstoring, institutionell samplanering (hur få regional, nationell och internationell, specifikt EU:s, planeringspolitik att harmoniera), gränsregionalt samarbete, regionala innovationsmiljöer samt inomregionala analyser, stad-land och territoriets betydelse.

Några av de mer intressanta regionerna är Europa och USA.

7.7 Regelförenklingar

Regeringskansliet beslutade 2006 att ta fram underlag för en gemensam handlingsplan om regelförenklingar, och i maj 2007 presenterades denna handlingsplan. Det övergripande målet angavs till att göra det enklare, roligare och mer lönsamt att vara företagare i förlängt syfte att skapa växande företag och fler jobb. Delmålen inbegrep att till år 2010 minska de administrativa kostnaderna för företagen med minst 25 procent samt att identifiera och undanröja för företagen ”irriterande regler”. Detta förslag kom efter Europeiska Rådets beslut i mars samma år om att förenkla företagens administrativa kostnader till följd av EG:s regelverk med 25 procent till år 2012.

Samtliga departement och ett antal myndigheter var involverade, liksom näringslivsorganisationer.

Att skapa ett gott företagsklimat via ett regelsystem som uppmuntrar till företagsutveckling och entreprenörskap är ett område som återkommer i de flesta av regeringens strategidokument.⁷⁷ Det gör att det också finns ett antal myndigheter som fått specifika uppdrag att utveckla arbetsmetodik och att mäta och driva på förenklingsarbetet. Bland dessa kan bland annat Tillväxtverket nämnas.

⁷⁶ Se bland annat ”En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013”.

⁷⁷ Se bland annat de tre senaste årens regeringsförklaringar.

En genomgång av Sveriges position vad gäller arbetet med regelförenklingar visar att Sverige kommit långt. Bland annat i Världsbankens ”Doing Business in 2009 – Removing Obstacles for Growth” placerar sig Sverige på en sjuttonde plats av 181 jämförda länder när det gäller en sammanvägning av elva olika indikatorer över hur enkelt det är att bedriva näringsverksamhet.⁷⁸ Trots det gynnsamma utgångsläget finns det några områden som även fortsättningsvis är intressanta, exempelvis: hur utvecklar andra länder metoder för konsekvensanalyser av regelförändringar, hur är arbetet med regelförenklingar uppbyggt rent organisatoriskt samt hur påverkar förändringar i regelsystem incitamenten för företag och entreprenörer.

Några intressanta regioner att följa är EU och USA.

7.8 De framtida utlandskontoren bör byta namn

Som framgår av redovisningen ovan spänner svensk tillväxtpolitik över många områden. Det är en konsekvens av att hållbar ekonomisk tillväxt i allt mindre grad kan förklaras i enkla tekniska termer eller av enskilda faktorer. För att den framtida utlandsverksamhetens engelska beteckning, som är en viktig profilering i alla kontakter utomlands, bättre ska harmoniera med regeringens tillväxtpolitiska ambitioner och främjandearbetet i utlandet (se även kapitel 5) föreslås därför utlandskontoren byta namn från ”Office of Science and Technology” till ”Office of Science and Innovation”.

⁷⁸ *Doing Business 2009 – comparing regulation in 181 economies. World Bank, 2009.*

8 Vilka länder/regioner bör Sverige vara representerat i?

Sammanfattning:

- Förslaget är att Sverige under 2010 bör ha utlandskontor i följande länder: Kina (Peking), Japan (Tokyo), Indien (New Delhi), Europa (Bryssel), USA (Washington) och Brasilien.
- Av kontoren är fem redan existerande och ett, Brasilien, ett nytt kontor. Därutöver bör man under 2010/2011 utreda möjligheten till ett kontor i östra Europa.
- Förutom detta föreslås under 2010 en modell där olika kontor får ett tredjelandsansvar, samt en mer flexibel modell för att täcka nya framväxande ekonomier. I vissa fall krävs det att personal skickas kortare tid till andra länder. Dessa förhållanden bör inkluderas i avtalet mellan den ansvariga myndigheten för utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet i enlighet med förslaget som presenteras i kapitel 9.
- Utredningens förslag innebär att utlandsverksamheten i Kalifornien på kort sikt bör stängas och koncentreras till Washington.

I uppdraget att utreda den framtida utlandsverksamheten ingår att se över de länder som utlandsverksamheten bör vara lokaliserad till. I dagsläget är utlandsverksamheten lokaliserad till USA (Washington, San Francisco), Europa (Bryssel), Indien (New Delhi), Japan (Tokyo) och Kina (Peking). Viktigt att poängtera är att många av samarbetsmyndigheterna i tidigare utvärderingar uttryckt att dagens kontorsstruktur i många avseende täcker de behov som finns. I det följande beskrivs de regioner i utlandet där Sverige bör vara närvarande med en framtida utlandsverksamhet inom tillväxtpolitiken. I valet av lokalisering har de roller som presenterats i kapitel 4, de olika kunskapsområden som identifierats i kapitel 7 och samarbetsmyndigheternas prioriteringar vägt tungt.

8.1 Principer för att identifiera rätt lokalisering i utlandet

För att identifiera i vilka regioner utlandsverksamheten bör vara lokaliserad, har de viktigaste argumenten varit samarbetsmyndigheternas egna prioriteringar. På den korta tid som utredningen har haft till sitt förfogande har det varit centralt att nyttja den kunskap som samarbetsmyndigheterna redan har om andra länder och det behov som finns av att utveckla relationer till dessa. Vidare har de avtal som Regeringskansliet tecknat med vissa länder vad gäller forskning och utveckling vägt tungt. Detta speciellt med tanke på den roll som den framtida utlandsverksamheten föreslås få som Utbildningsdepartementets lokala representant vad gäller dessa avtal.

Förutom dessa tungt vägande principer har också ett svenskt konkurrenskraftsperspektiv på regioners framtida ekonomiska och politiska betydelse i världsekonomin varit ett viktigt kriterium när framtida lokalisering valts. Regioner präglade av stora kulturella och språkliga barriärer relativt Sverige, och att det därigenom är nödvändigt med fysisk närvaro är också en aspekt som är viktig att beakta. I vilken mån regionen är ett föregångsland vad gäller implementering och utveckling av innovations- och tillväxtpolitik är en annan aspekt som haft betydelse i valet av land/region.

För viss kriterier finns statistik (exempelvis förekomst av forsknings- och utvecklingsavtal) medan andra är svårare att bedöma (exempelvis innovationskraft och förnyelse).

Ett bi-villkor som varit vägledande är att det är bättre att bygga upp färre kontor med starkare utlandsrepresentation och att dessa får i uppdrag att täcka större regioner, det vill säga tredje land, än att bygga upp fler kontor med personellt underbemannad verksamhet. Det innebär att krav på att resa under längre perioder till andra länder än där man är stationerad bör ställas på framtida anställda i utlandet. Det gäller både mellan länder och till intressanta regioner inom stora länder.

8.1.1 Länder som samarbetsmyndigheterna är intresserade av

I de samtal som förts med samarbetsmyndigheterna har följande länder lyfts fram som speciellt viktiga: Kina, Indien, Japan, Brasilien, USA och Kanada. För Tillväxtverkets del finns också ett intresse av att vara närvarande i östra Europa. Detta för att kunna fördjupa det ländersamarbete som finns runt Östersjön. I dagsläget är dock en närvaro i Bryssel viktigare för detta arbete och en lokalisering i östra Europa får ses på lite längre sikt. Även VINNOVA har uttryckt intresse för östra Europa på sikt. Förutom utlandsnärvaro via utstationerad personal har intresse uttryckts vad gäller tredjelandsbevakning för länder som Sydkorea, Australien och Kanada.

De länder och regioner som pekas ut av aktörer verksamma inom närings- och innovationspolitiken stämmer väl överens med de länder som myndigheterna under Utbildningsdepartementet ser som mest intressanta. Framför allt lyfts länder som USA, Indien, Kina och Japan fram som viktiga. Även länder som Brasilien, Sydkorea och Ryssland ses som intressanta i framtiden.⁷⁹

8.1.2 Länder som Sverige har forsknings- och utvecklingsavtal med

Sveriges regering har sedan 1999 slutit forskningsavtal med Sydafrika, Japan, Kina, Indien och USA. Syftet med avtalen är att underlätta och fördjupa FoU-samarbetet med dessa länder.⁸⁰ Därutöver har Sverige ”Memorandum of Understanding” med ett antal länder, bland annat Brasilien.⁸¹ Att ha tillväxtpolitisk utlandsnärvaro i dessa länder är viktigt med tanke på den roll som föreslås i utredningen, nämligen att verksamheten i framtiden bör vara Utbildningsdepartementets representant i de länder som Sverige har forsknings- och utvecklingsavtal med.

8.1.3 De ekonomiskt viktigaste länderna i framtiden

Gör man en prognos över vilka länder som år 2050 har den största bruttonationalprodukten är det ett antal länder som framträder tydligt. I fallande ordning är de 10 största ekonomierna med stor sannolikhet år 2050: Kina, USA, Indien, Japan, Brasilien, Ryssland, England, Tyskland, Frankrike och Italien.⁸² Även om inte alla dessa länder ligger i framkant när det gäller innovationer och tillväxtpolitik är de, på grund av sin framtida storlek, viktiga då de kommer att påverka de internationella beslut som skapar ramverken kring internationell utveckling och tillväxt.

⁷⁹ Se vidare SANN & Partner 2009. *Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?*

⁸⁰ <http://www.regeringen.se/sb/d/2470/a/35340>

⁸¹ Handelsminister Björlings samtal med den brasilianska regeringen innebar en överenskommelse att arbeta vidare på följande potentiella spår inom ramen för samarbetet; Högteknologi, Hållbar utveckling, Utbildning och Försvar.

⁸² Baserat på Goldman Sachs.

8.1.4 De mest innovativa länderna/regionerna

Någon enkel indikator för att mäta länders innovativa förmåga finns inte. Baserat på olika studier och indikatorer kan olika resultat fås fram. De mönster som dock ofta uppkommer är att små välfärdsländer vanligtvis hamnar högt upp i denna typ av studier, och då inte minst de nordiska länderna. Även ett antal av de större ekonomierna kommer ofta väl ut. Som exempel kan The Economist återkommande ranking av de mest innovativa länderna i världen användas. Genom att kombinera indikatorer gällande resurser till FoU, infrastruktur, arbetskraftens utbildningsnivå, IT-mognad, politisk stabilitet etcetera rangordnas länder utifrån deras innovationskraft. Listan toppas av Japan därefter följt av Schweiz, Finland, USA, Sverige, Tyskland, Taiwan, Nederländerna, Israel, Danmark och Sydkorea. Bilden bekräftas även av andra studier. Slutsatsen man kan dra av detta är att Europa är ett intressant område att fortsatt följa och då inte minst de mindre ekonomierna. Ser man också till vilka länder som snabbast klättrar på stegen – Kina och Indien – blir även ett asiatiskt perspektiv viktigt. Om man till det lägger storlek och ekonomisk tillväxttakt i ekonomin blir det asiatiska perspektivet än viktigare.

Bilden av stora länder som USA är i sådana studier i bland missvisande till följd av att de uppmätta kvalitéerna utgör medelvärden. USA är mycket heterogent och vissa delstater/regioner uppvisar mycket stor innovationskraft (till exempel Massachusetts, New Jersey, Kalifornien, Maryland med flera) medan andra delstater uppvisar avsevärt sämre förhållanden. Det är värt att komma ihåg att vissa amerikanska delstater har en mycket stor ekonomi och att delstaterna i hög grad är självstyrande. Det nationella snittet kan därför vara missvisande.

8.1.5 Länder till vilka Sverige har kultur- och språkmässiga barriärer

Kultur- och språkmässiga barriärer är något som bör tas med i beräkningen när länder/regioner där den framtida utlandsverksamheten bör finnas ska avgöras. I vissa länder är det svårare på grund av kultur- och språkmässiga barriärer att både genomföra tillväxtpolitiska analyser och att etablera långsiktiga relationer. Närvaro med egen personal är i sådana länder viktig för att kunna tolka och förstå tillväxtpolitiska händelser och att över tid lära känna "rätt" personer och organisationer. Något enkel metod för att peka ut denna typ av länder finns inte att tillgå, men länder i Asien och Mellanöstern och även delar av östra Europa tillhör denna kategori. Utgår vi från viktiga tillväxtpolitiska länder ingår länder som Kina, Indien, Ryssland och även Japan i kategorin.

8.2 Vilka länder bör Sverige finnas representerat i och inom vilka områden

Baserat på de länder som pekats ut under de olika rubrikerna faller följande lista på länder ut. I tabellen nedan pekas också de kunskapsområden ut som ska täckas in i respektive land. Slutligen pekas också för respektive kontor ut ett tredjelandsansvar som bör utföras. Lite senare beskriver vi vad som följer av detta. Förslaget är att det är dessa länder som den framtida utlandsverksamheten bör fokuseras till. Det är dock viktigt att poängtera att länder och regioner löpande måste omvärderas för att säkerställa en så aktuell länder- och regionbevakning som möjligt.

Tabell 2 Framtida länder och kunskapsområden som är viktiga för Sverige.

Land	Energi/ hållbar utveck- ling	Livs- veten- skaper	Teknisk utveckling	Inno- vatio- ner/entre- pre- nörskap	Regional utveckling	Regelför- enkling	Tredje land/region
Kina	X		X	X			Sydkorea
Europa (Bryssel)	X			X	X	X	Ryssland
USA	X	X	X	X	X	X	Kanada
Indien	X	X		X			
Japan	X	X	X	X			Sydkorea
Brasilien	X	X					Sydamerika

8.3 Motiv till varför Brasilien bör prioriteras i utlandsverksamheten

Brasilien är på många sätt ett viktigt land. Det är världens femte största land sett till befolkningsstorlek, världens 10:e största ekonomi (BNP), står för 60 procent av Sydamerikas industriproduktion och för en ambitiös politik för att stimulera innovationskraft och en hållbar ekonomisk utveckling.⁸³ Sverige har sedan en tid tillbaka en överenskommelse ”memorandum of understanding” om att fördjupa samarbetet inom högteknologi, hållbar utveckling, utbildning och försvar. Förutom det övergripande intresset som finns för landet på regeringsnivå, pågår i dag ett omfattande utbyte mellan Sverige och Brasilien.

VINNOVA fick i maj 2009 i uppdrag av regeringen att kartlägga svenska intressen för högteknologiskt samarbete med Brasilien.⁸⁴ I de kontakter som VINNOVA har haft med olika intressenter har ett omfattande utbyte kunnat konstateras. Några områden är informations- och kommunikationsteknologi, smarta förpackningar, biogenetik, nanoteknologi, transportindustri och energi. Inom vart och ett av dessa områden finns det svenska företag, myndigheter och forskningsaktörer som redan i dag har ett omfattande utbyte.

Intresset för Brasilien återspeglas också i samarbetsmyndigheternas prioriteringar. Brasilien ses som ett viktigt land att utveckla tillväxtpolitiska relationer till och landet ses också som en bra ingångsport till övriga Latinamerika.

Förslaget i utredningen är sålunda att en ny utlandsverksamhet etableras i Brasilien under 2010. Slutlig inriktning, dimensionering och lokalisering bör beslutas efter det att VINNOVA slutredovisat sitt uppdrag.

8.4 Motiv till lokalisering i Bryssel

I utredningen föreslås att verksamheten i Bryssel även fortsättningsvis bör vara kvar. De viktigaste motiven till detta är att Bryssel är den snabbaste ingången till europeisk tillväxtpolitik och den politik som förs i enskilda länder. Genom att vara närvarande i Bryssel kan kunskap och erfarenheter om olika länders praktiska tillväxtpolitik erhållas. Redan i dag nyttjar Tillväxtanalys denna närvaro i allt högre grad för att tillgodose samarbetsmyndighe-

⁸³ Se bland annat ”the industrial, technological and foreign trade policy” som lanserades i Brasilien i mars 2004.

⁸⁴ Slutlig avrapportering av uppdraget sker 1 september 2009.

ters och Regeringskansliets behov av kunskap om dagsaktuell tillväxtpolitik. Bedömningen är att detta behov kommer att kvarstå och till och med öka i den framtida utlandsverksamheten. Det innebär att för Bryssel är det i första hand analys- och kunskapsbehovet som är det viktigaste motivet till fortsatt lokalisering.

När det gäller operativt stöd ser bilden annorlunda ut. Många myndigheter i Sverige ingår på grund av europeisk samarbetspolitik redan i bi- och multilaterala ländersamarbeten samt den svenska regeringen är väl representerade i Bryssel via EU-representationen. Behovet av denna del av den framtida utlandsverksamheten i Bryssel får därför anses vara mindre. Det viktigaste undantaget är Tillväxtverkets ambitioner att via representation i Bryssel mer aktivt börja arbeta mot östra Europa och samarbetet runt Östersjön.

8.5 Motiv till att San Francisco på kort sikt läggs ned

Kalifornien uppfyller många av de kriterier som skulle motivera en fortsatt lokalisering till delstaten. Kalifornien är en av de mer innovativa regionerna i världen, den tillväxtpolitiska agendan liknar mycket den nordeuropeiska och entreprenörskaps- och företagsklimatet är väl utvecklat. Att utredningen ändå anser att verksamheten på kort sikt bör avvecklas beror på ett antal faktorer.

Under det senaste året har Sveriges närvaro i Kalifornien förändrats. Bland annat kommer Generalkonsulatet i Los Angeles att stängas och den fortsatta representationen i regionen är osäker. Samtidigt har det i dialogen med samsarbetsmyndigheterna inte uttryckts ett klart behov av fortsatt representation i regionen. Detta, tillsammans med att kontrakten för de analytiker som i dag arbetar där går ut vid årsskiftet, gör att utlandsverksamheten i Kalifornien under 2010 bör stängas och koncentreras till Washington.

Innan en ny etablering övervägs bör en tydligare behovsbild identifieras baserat på samsarbetsmyndigheter och Regeringskansliet behov samt en tydligare helhetslösning för Sveriges närvaro i regionen som också inbegriper andra (exempelvis Exportrådet). Formerna för utlandsnärvaro med fler kontor i samma land bör rent principiellt ses över för fler länder.

8.6 Ett nytt arbetssätt – utlandskontoren bevakar tredje land

Utredningen föreslår att i den framtida utlandsverksamheten ökas möjligheten att bevaka länder där det ej finns kontor, så kallad tredjelandsbevakning. I framtiden bör fler länder/regioner pekats ut som viktiga, utan att detta innebär att ett nytt kontor behöver sättas upp i landet. Det innebär att personal i utlandsverksamheten i framtiden kommer att behöva tillbringa delar av sin arbetstid i andra länder alternativt i fler regioner i det egna landet. Det senare gäller speciellt för stora länder som Kina och USA. Under 2010 kommer, enligt tabellen ovan, denna funktion att utvecklas för länder som Kanada, Sydkorea och Ryssland. Detta görs för länder som redan är identifierade som intressanta, men som i dag inte kräver personal på plats. I framtiden kan naturligtvis situationen förändras.

I den fortsatta utvecklingen av detta arbetssätt bör möjligheten att samarbete med myndigheter som redan finns i dessa länder ses över. Exportrådet med en stor representation i många länder bör i det här avseendet ses om en resurs och lämplig partner. Arbetet med att utveckla arbetssättet bör koordineras inom ramen för det utvecklade samarbete som i framtiden föreslås ske inom Nämnden för Sverigefrämjandet (NSU).⁸⁵

⁸⁵ Se vidare kapitel 9.

Tredjelandsbevakning gör det möjligt att bevaka större regioner. I den mån nya länder och regioner blir allt mer intressanta kan tredjelandsbevakning övergå till etablering av utlandsverksamhet. Det bör ske i de fall där fortsatt tredjelandsbevakning inte längre räcker för att tillgodose djupare kunskapsinhämtning och samarbete.

8.7 Ett nytt arbetssätt – flexibel land-/regionsbevakning

Förutom de kontor/länder som identifierats föreslås också att en mer flexibel länderbevakning utvecklas. Syftet är att kunna analysera nya framväxande ekonomier och att få en bättre grund att stå på för initiala samarbeten. Den flexibla bevakningen baseras på projekt, det vill säga bygger på unika samarbeten och uppdrag som är tidsbegränsade. Det kan både göras utifrån arbeten som utförs i Sverige och genom att anställda skickas till andra länder på kortare uppdrag. I det senare fallet bör hemmamyndigheten för den framtida utlandsverksamheten utveckla ett samarbete med Utrikesdepartementet som möjliggör en mer flexibel utlandsstationering till nya länder och ekonomier. Även här bör andra myndigheters representation i utlandet vara av intresse, inte minst Exportrådet (se punkten ovan). När det gäller Exportrådet bör det övervägas om tillväxtpolitisk omvärldskunskap också i ökad grad kan upphandlas via den personal som Exportrådet har i olika länder.

9 Finansiering, styrning och avrapportering gällande den framtida utlandsverksamheten

Sammanfattning:

- Den framtida finansieringen av utlandsverksamheten behöver vara långsiktig genom att finansiering sker genom ökade anslag till den framtida hemmamyndigheten för utlandsverksamheten eller finansiering via samarbetsmyndigheter, uttryckt i regleringsbrev.
- Den framtida utlandsverksamheten bör i högre grad än tidigare arbeta för Närings- och Utbildningsdepartementet och samarbetsmyndigheterna.
- Utlandsverksamheten bör i framtiden koordineras och styras via ett begränsat antal besluts- eller samordningsgrupper. I möjligaste mån bör redan existerande grupper nyttjas i stället för att nya byggs upp. Operativ styrning i relation till samarbetsmyndigheterna och Närings- och Utbildningsdepartementen bör i framtiden ske via en enda grupp, en samrådsgrupp.
- Förbättrad koordinering av tillväxtpolitiken bland främjandemyndigheter i utlandet bör ske via den redan existerande Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).
- På samma sätt bör det redan existerande forumet kring internationella forskningsfrågor, FINSAM-Forumet, bli den arena kring vilken koordinering fördjupas med Utbildningsdepartementets myndigheter i framtiden.
- Vidare föreslås att ett avtal tas fram som bättre reglerar förhållandet mellan den myndighet som kommer att ansvara för den framtida utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet.

För att den utlandsbaserade verksamheten ska fungera effektivt behöver en tydligare och mer långsiktig finansiering säkerställas i den riktning som regeringen påbörjat under 2009 (se kapitel 3). Kopplat till det finns frågor som berör framtida styrning av verksamheten och inrapportering av resultat och måluppfyllnad. I detta kapitel beskrivs dessa delar av den utlandsbaserade verksamheten. Förslagen baseras på det som beskrivits i tidigare kapitel gällande verksamhetens framtida roll och funktion.

Viktigt att poängtera är att utlandsverksamheten i dag är integrerad i Tillväxtanalys övriga verksamhet. Det gör att samarbetsmyndigheter och Regeringskansliet vid finansiering av Tillväxtanalys utlandsnärvaro får tillgång till hela myndighetens kompetens. Det är viktigt att förstå då verksamheten i Sverige kompetens- och planeringsmässigt i alla avseenden stödjer det faktiska arbete som utförs i utlandet. Detta arbetssätt har varit framgångsrikt och bör även gälla den myndighet som i framtiden kommer att vara ansvarig för utlandsverksamheten.

9.1 Långsiktig finansiering – två möjliga alternativ

Baserat på den tidigare verksamheten och de önskemål som framkommit i denna utredning behöver finansieringen bli mer långsiktig. Det behövs för att verksamheten ska kunna få den stabsroll som i utredningen identifierats som viktig för att stödja svenska myndigheters

internationaliseringsarbete. Av den anledningen bör kortsiktig finansiering via projekt undvikas. Långsiktig finansiering kan säkerställas i huvudsak på två olika sätt.

Den första modellen är att Regeringskansliet väljer att ta ett mer direkt ansvar för finansieringen av utlandsverksamheten. Detta kan ske genom ett anslag till den hemmamyndighet som kommer att ansvara för verksamheten som täcker de kostnader som verksamheten uppgår till.⁸⁶

Den andra vägen är att säkerställa en långsiktig finansiering via de myndigheter som kommer att nyttja verksamheten i framtiden. Detta är en modell som i dag används, men för att den ska bli mer långsiktigt hållbar behöver finansiering och samverkansformer uttryckas tydligare i myndigheters regleringsbrev och i budgetarbetet. För att möjliggöra en sådan modell bör beslut om samfinansiering ske parallellt med beslut om finansiering, det vill säga under budgetprocessen året innan verksamhetsåret och följa treårsplaneringen. Mål och återrapporteringskrav för samarbetet liksom storleken på det belopp som samarbetsmyndigheten ska bidra med, bör beslutas under budgetarbetet året innan verksamhetsåret. Dessa mål, återrapporteringskrav och belopp bör sedan inkluderas i samarbetsmyndigheternas regleringsbrev.

9.2 Koordinering, förankring och operativ styrning av den utlandsbaserade verksamheten

I de tidigare kapitlen har frågan om förankring och hur samarbetet mellan aktörer ska förbättras berörts på olika sätt. Här görs en sammanvägd bedömning av hur de mer formella samarbetsformerna mellan aktörer i den framtida utlandsverksamheten bör utvecklas. En viktig grundtanke i utredningen har varit att så långt som möjligt inte föreslå nya grupperingar eller samverkansformer. Ambitionen har i stället varit att försöka identifiera existerande samarbeten och lämna förslag på att förstärka eller se över de mandat och arbetsformer som finns bland dessa grupper.

Den tidigare styrningen av den utlandsbaserade verksamheten var uppbyggd från fyra olika nivåer.⁸⁷ De olika grupperna fyllde sitt syfte, men gav en viss otydlighet i styrningen av verksamheten. Det gav också en viss distans till samarbetsmyndigheternas operativa verksamheter. Det är vår bedömning att ett liknande system inte bör byggas upp i den nya utlandsverksamheten. I stället bör en mer kund- och behovsorienterad styrning, utifrån de samverkande aktörerna, utvecklas.

9.2.1 Ett samverkansråd mellan huvudintressenterna bör inrättas

När det gäller koordinering och planering av verksamheten mellan huvudintressenterna föreslås endast en, på strategisk nivå, koordinerande grupp inrättas.⁸⁸ Detta är ett samverkansråd som bör bestå av företrädare för respektive samarbetsmyndighet och Utbildnings- och Näringsdepartementet. Huvuduppgiften är att se till att verksamheten följer överenskommelser och uppdrag. Uppgiften för gruppen är också att planera de aktiviteter som ska ske löpande kopplat till samarbetsmyndigheternas operativa verksamhet. Därutöver bildas inga permanenta grupperingar. Strategiska fokusgrupper och projekt- och referensgrupper

⁸⁶ Se bilaga 2 för en beskrivning av olika kostnadslag som kan användas för att skatta budgeten för verksamheten beroende på den ambitionsnivå som regeringen beslutar verksamheten ska ha i framtiden.

⁸⁷ Se sidan 25 för en beskrivning.

⁸⁸ Övrigt samarbete mellan myndigheterna bör som nu ske via de möten som myndighetschefer vanligtvis har inom tillväxtpolitiken.

kring projekt, uppdrag och verksamhetsområden kan givetvis bildas om det finns ett behov för detta. Sådana grupper skall endast ha en rådgivande funktion. I många fall kan dessa grupperingar vara unika för respektive samverkande aktör och det är också möjligt att sammankallande till dessa möten bör vara respektive samarbetsmyndighet. En viktig ambition i framtiden bör vara att skapa unika samarbetsplattformar för de myndigheter som är med och finansierar verksamheten.

Långsiktig överenskommelse

Som tidigare presenterats i andra delar av kapitlet bör en långsiktig överenskommelse träffas mellan samarbetsmyndigheterna och den hemmamyndighet som i framtiden kommer att ansvara för utlandsverksamheten. Överenskommelsen bör sträcka sig över flera år och bara vid behov revideras. I överenskommelsen bör frågor om finansiering av utlandsverksamheten, vilka arbetsuppgifter som ska utföras, eventuell operativ koppling till pågående viktiga program/aktiviteter och utlandsverksamhetens relation till verksamhetsplanering hos samarbetsmyndigheterna preciseras.

9.2.2 Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU) bör vara arenan för förbättrad koordinering av det tillväxtpolitiska främjandet i utlandet

I utredningen argumenteras för att främjandearbete i framtiden behöver få tydligare fokus mot tillväxtfrågor.⁸⁹ Samtidigt behöver det tillväxtpolitiska främjandet av Sverige i utlandet koordineras bättre. Det gäller speciellt i Sverige. I dag sker koordinering av främjandearbete i utlandet via Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU). I nämnden, som leds av utrikesdepartementet, ingår Exportrådet, ISA, Svenska Institutet, Visit Sweden och Näringsdepartementet. Utredningens förslag är att det bör övervägas om inte denna nämnd också bör koordinera arbetet kopplat till tillväxtpolitiken.

Om Nämnden för Sverigefrämjandet inte anses vara forumet för främjandet av tillväxtpolitiken, bör ISA, Exportrådet och Svenska Institutet ingå i det samverkansråd som föreslås skapas mellan huvudintressenterna av utlandsverksamheten.

Den myndighet som i framtiden kommer att ansvara för utlandsverksamheten inom tillväxtpolitiken bör oavsett ingå i Nämnden för Sverigefrämjandet i utlandet (NSU).

9.2.3 FINSAM-Forum bör vara arenan för förankring och koordinering med Utbildningsdepartementets myndigheter

Utbildningsdepartementets myndigheter har ett stort intresse av den framtida utlandsverksamheten. Speciellt gäller det de två första rollerna: policyanalyser för bättre beslutsunderlag och rollen som facilitator för erfarenhetsutbyte.⁹⁰ I dagsläget finansierar dessa aktörer inte utlandsverksamheten – annat än via vissa projekt. I stället har Utbildningsdepartementet från och med 2009 gått med som grundfinansiär av verksamheten.

För att förankra och koordinera arbetet mot Utbildningsdepartementets myndigheter föreslås ingen ny koordineringsfunktion inrättas. I stället är förslaget att det sedan 2008 inrättade forumet FINSAM bör vara den gruppering kring vilken koordinering av analyser och facilitatorverksamheten sker. FINSAM-Forumets huvuduppgift är att lyfta upp och förank-

⁸⁹ Se vidare kapitel 5.

⁹⁰ Se vidare SANN & Partner 2009. *Intressentanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverkan med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden?*

ra internationella forskningsfrågor. Arbetet leds av Vetenskapsrådet och i forumet deltar aktörer som finansierar forskning, har ett stort intresse för forskningsfrågor eller bedriver forskning och utbildning (universitet och högskolor). Den framtida hemmamyndigheten för utlandsverksamheten bör ingå i forumet och forumet bör ses över med tanke på den utvecklade roll som här föreslås vad gäller att diskutera policyanalyser och skapa erfarenhetsutbyte inom forsknings- och innovationsfrågor.

9.2.4 Samarbetet med Utrikesdepartementet behöver även fortsättningsvis utvecklas

Samarbetet mellan dagens utlandsverksamhet och Utrikesdepartementet fungerar bra. Ute på ambassaderna sker samarbetet ofta flexibelt och ändamålsenligt baserat på dagsaktuella behov. Det finns dock ett stort behov av att långsiktigt reglera samarbetet för att förhindra att det framtida tillväxtpolitiska samarbetet i utlandet blir allt för personberoende.

För att göra samarbetet än tydligare än i dag och som stöd för de förslag som lagts i utredningen bör det övervägas om inte ett avtal bör tas fram mellan den framtida hemmamyndigheten för utlandsverksamheten och Utrikesdepartementet. Som förlaga kan tjäna det avtal som norska Utrikesdepartementet träffat med Innovasjon Norge för att reglera förväntningar och befogenheter mellan norska ambassader och de teknisk vetenskapliga kontor som finns i ett antal länder. I ett eventuellt avtal bör den roll som den framtida utlandsverksamheten ska ha i relation till övrig utlandsförvaltning preciseras. Bland annat bör omfattningen på arbetet att utgöra Sveriges teknisk-vetenskapliga kontor i utlandet och den lokala kontorschefens eventuella deltagande i ambassadens ledningsgrupp fastställas.

9.3 Utvärdering och uppföljning av verksamheten

På grund av den korta utredningstiden har det inte varit möjligt att lämna ett konkret förslag på vilket sätt den framtida utlandsverksamheten bör utvärderas och följas upp. Naturligtvis bör uppföljning och utvärdering av verksamheten följa de gängse normer som gäller statliga myndigheter. Det vill säga i årsredovisningen, baserat på de mål som ställts upp för verksamheten i instruktioner, regleringsbrev och verksamhetsplanen, åiterrapportera resultat.

Eftersom den funktion som här föreslås avviker från annan statlig förvaltning, då det finns ett antal myndigheter som är med och grundfinansierar verksamheten bör även ett mer ambitiöst system utvecklas. Detta för att samarbetsmyndigheterna ska kunna värdera verksamhetens resultat. De av ITPS tidigare utvecklade kund- och avnämardundersökningarna kan här tjäna som förlaga till hur ett sådant system bör utvecklas. Det framtida systemet bör också vara en integrerad del i det system som i övrigt byggs upp i den hemmamyndighet som kommer att ansvara för verksamheten i framtiden.

Litteraturlista

- Almega och Nutek, infor.nr059-2007; Vård och omsorg – en framtidsbransch.
- COM (2005) 24, COMMUNICATION TO THE SPRING EUROPEAN COUNCIL, “Working together for growth and jobs A new start for the Lisbon Strategy”
- EU rapport 2005; Creating an Innovative Europe (EUR 22005, 2006).
- Eurofuture 2004; Avnämarsundersökning avseende kvalitet och inriktning av ITPS verksamhet 2004 (ITPS dnr 2004/0266)
- European Union, delegation of the european commission to the USA, June 2009; Report on the Networking of the Science Counselors of the Member states of the European Union and the European Commission in the United States of America (publicerad under EU2009.cz)
- FBA 2005; Nyttan och möjligheterna med SOST – Intervjuer med partnermyndigheterna
- FN-rapport, 1987; Vår gemensamma framtid/Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future
- Globaliseringsrådets kansli, 2009; Utvecklingskraft och omställningsförmåga – En globaliserad svensk ekonomi
- Globaliseringsrådets slutrapport 2009; Bortom krisen – Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin (Ds 2009:21)
- Halls Edward T. 1976; Beyond Culture, Garden City, N.Y.: Anchor Press
- ITPS 2005; Policy for a New Industrial Revolution – a study of Nanotechnology in the USA. (A2005:007)
- ITPS 2007; Verksamhetsplan för året 2007 (Dnr 2006/0268)
- ITPS 2008; Verksamhetsplan för året 2008 (Dnr 2007/0315)
- ITPS 2009; Verksamhetsplan för året 2009 (Dnr 2008/0295)
- Metcalf, J S, 1995; Technology Systems and Technology Policy in an Evolutionary Framework, Cambridge Journal of Economics, Oxford University Press, vol. 19(1), pp 25-46 February.
- Nonaka, I. 1991; The knowledge-creating company. Harvard Business Review, pp. 96-104
- Nutek 1999; De regionala tillväxtavtalen – en utvärdering av regionernas utkast till förslag (R1999:12)
- Nutek info.nr. 047-2008; Samverkan för tillväxt. Regionala tillväxtprogrammen 2007.
- Nutek, info.nr 075-2008; Förslag till handlingsprogram för entreprenörskap och förnyelse i vård och omsorg 2009-2013. Slutrapport från projektet entreprenörskap och upphandlingar i vård och omsorg.
- Nutek/IVA 2006; Framtidens näringsliv. Om de nya förutsättningarna för näringslivets utveckling. Slutrapport (ISBN 91-7082-736-2)

- Regeringens budgetproposition för 2009. Bilaga 1: Statsförvaltningens utveckling.
- Regeringskansliet 2002; ITPS utlandsverksamhet vissa frågor (SOU 2002:123)
- Regeringskansliet 2007; Anteckningar från hearing den 26 mars 2007 om framtidens utlandsbaserade omvärldsbevakning (N8969/SAM)
- Regeringskansliet 2007; En effektivare förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för nationell och regional konkurrenskraft. (Prop. 2007/08:78)
- Regeringskansliet 2007; En effektivare förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för nationell och regional konkurrenskraft (Prop. 2007/08:78)
- Regeringskansliet 2007; En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (2007-2013)
- Regeringskansliet 2007; Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft, Ansvarskommitténs slutbetänkande (SOU 2007:10)
- Regeringskansliet 2008; Ett lyft för forskning och innovation (Prop. 2008/09:50)
- Regeringskansliet 2008; Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid (Prop. 2008/09:175)
- Regeringskansliet 2008; Svensk export och internationalisering – utveckling, utmaningar, företagsklimat och främjande (SOU 2008:90)
- Regeringskansliet 2008-03-31; Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik (U2008/2555/F)
- Regeringskansliet 2009; Förordning med instruktion för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (SFS 2009:146)
- Regeringskansliet 2009; Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser inom utgiftsområde 24 Näringsliv (N2008/8271/SAM (delvis), N2009/3069/SAM)
- Regeringskansliet 2009; Uppdrag om den utlandsbaserade omvärldsbevakningen för Sveriges konkurrenskraft och tillväxt (N2009/3200/SAM)
- Regeringskansliet 2009; Vad kräver krisen av främjandet? (DS2009:35)
- Regeringskansliet; www.regeringen.se för:
- Regeringsförklaring 16 september 2008
 - Regeringsförklaring 18 september 2007
 - Regeringsförklaring 6 oktober 2006
 - Mål för Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet
 - Lissabonagendan
 - Handlingsplan för regelförenkling, maj 2007
 - Sammanställning över forskningsavtal
 - Östersjöstrategin
 - Arbetsprogram för det svenska ordförandeskapet i EU
- SANN & Partner 2004; Översyn av ITPS utlandsverksamhet (Dnr 2004/0020)

- SANN & Partner 2009; Intresseanalys – hur vill Utbildningsdepartementets myndigheter med flera se samverka med Tillväxtanalys utlandsbaserade verksamhet i framtiden. (intern arbetsrapport)
- Statens Energimyndighet, Regleringsbrev 2009 (N2008/8496/E, N2008/8494/E (delvis))
- Statens Energimyndighet; Kartläggning av Energimyndighetens internationella arbete. Dnr 00-08-4795
- Statskontoret 2006; Omvärldsbevakning – vad, var och för vem? En utvärdering av Institutet för tillväxtpolitiska studiers utlandsbaserade verksamhet (2006:11)
- Stelacon 2004; Avnämningarundersökning ITPS utlandsverksamhet och hemsida (ITPS dnr 2004/0104)
- Swiss Embassy London 2009; A Comparison of “Science Diplomacy” Networks
- Teknisk Framsyn 2004; Andra nationella framsyner – en jämförande analys. IVA, Stockholm.
- Tillväxtanalys 2009; Svar direkt: Politik för en eko-effektiv ekonomi. En översikt av vad som sker i Japan, Indien, Sydkorea, Kina och USA (Dnr 2009/135)
- Tillväxtanalys 2009; Svar direkt: Stöd till inhemsk fordonsindustri i Sveriges konkurrentländer (Dnr 2009/119)
- Tillväxtanalys 2009; Two of the “new” sciences – Nanomedicine and Systems biology in the United States.
- Tillväxtanalys 2009; Verksamhetsplan för året 2009 (Dnr 2009/012)
- Utbildningsdepartementet 2008; PM Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik.
- Världsbanken 2009; (A copublication of the World Bank, the International Finance Corporation, and Palgrave Macmillan), Doing Business 2009 – comparing regulation in 181 economies.
- VINNOVA 2008; VINNOVAs internationella strategi – att främja hållbar tillväxt i Sverige genom internationellt forsknings- och innovationssamarbete. 2009-00440.
- VINNOVA/IVA 2008: Forskning och innovation i Sverige – en internationell jämförelse.

Bilaga 1 Organisationer som intervjuats eller som har deltagit i samarbetsamtal

Almi Företagspartner AB

Ambassaden i Washington

Ambassaden i Tokyo

Ambassaden i Peking

Chalmers Tekniska Högskola

EU:s vetenskapliga attaché i Peking

Exportrådet (Sverige samt i USA och Japan)

FAS – Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap

Finansrådet i Washington

Formas – Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Handelsrådet i Washington

Högskolan i Borås

Högskoleverket

ISA (Sverige, USA och Japan)

Karolinska Institutet

KK-stiftelsen

Kulturrådet i Washington

Naturvårdsverket

Referensgrupp bestående av representanter från sakenheter på Näringsdepartementet och Utbildningsdepartementet

SSF – Stiftelsen för strategisk forskning

Statens Energimyndighet

STINT – Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning

Svenska Institutet

Tekniska attachén för Schweiz i Tokyo

Tillväxtverket

Umeå universitet

Vetenskapsrådet för Finland i Washington

Vetenskapsrådet för Österrike i Washington

Vetenskapsrådet för Frankrike i Washington

Vetenskapsrådet för Nederländerna i Washington

Vetenskapsrådet (VR)

Vetenskapsrådet för Norge i Tokyo

VINNOVA

Bilaga 2 Beskrivning av olika kostnadsslag som kan användas för att dimensionera den framtida utlandsverksamheten

Baserat på föreslagen verksamhet vars huvudsakliga funktion ska vara en systemresurs med tre roller:

1. Genomföra policyanalyser (på uppdrag eller egeninitierade)
2. Facilitator/katalysator
3. Direkt operativt stöd

Med huvudsaklig bevakning i följande geografiska regioner:

- USA
- Kanada
- Japan
- Kina
- Indien
- Brasilien
- Sydkorea
- Europa – med tyngdpunkt på östra Europa

Utredningen föreslår vidare uppstart och kartläggning av förutsättningar för geografisk bevakning av Ryssland. Verksamheten disponerar även ”Statt-medel” för vilka en initiering av bevakningen av Ryssland kan finansieras – förslagsvis från Sverige.

Utredningen pekar vidare ut ett antal kunskapsområden vilka ska täckas:

- Hållbar utveckling/energi/klimat
- Livsvetenskaper
- Teknisk utveckling
- Innovationer och entreprenörskap
- Regional tillväxt
- Regelförenklingar

Översiktlig beskrivning av kostnadslag som kan användas som grund för dimensionering av den framtida utlandsverksamheten beroende på regeringens ambitioner.

Kostnadslag i utlandet baserat på dimensioneringen nedan och geografisk placering* (samtliga belopp i Tkr)	
Lokalkostnader	4 000
Övriga kostnader (ej utsänd personal och lokaler)	7 000
<u>Asien</u>	12 000
<u>Kina</u> Energi/Hållbar utveckling, Innovationer/Entreprenörskap, Teknisk Utveckling 3e landbevakning av Sydkorea 2 utsända Teknisk- Vetenskapliga Attachéer	
<u>Indien</u> Energi/Hållbar utveckling, Livsvetenskaper, Teknisk utveckling 2 utsända Teknisk- Vetenskapliga Attachéer	
<u>Japan</u> Energi/Hållbar utveckling, Teknisk Utveckling, Innovationer/Entreprenörskap 3e landbevakning av Sydkorea 2 utsända Teknisk- Vetenskapliga Attachéer 2 lokala analytiker	
<u>USA</u>	5 200
Energi/Hållbar utveckling, Innovationer/Entreprenörskap, Teknisk utveckling, Livsvetenskaper, Regelförenkling 3e landbevakning av Kanada 3 utsända Teknisk- Vetenskapliga Attachéer 1 lokal analytiker	
<u>Sydamerika</u>	1 800
Energi/Hållbar utveckling, Livsvetenskaper, Teknisk utveckling 1 utsänd Teknisk- Vetenskaplig Attaché	
<u>Europa</u>	2 000
Energi/hållbar utveckling, regional utveckling, regelförenkling 2 utsända analytiker	
Summa totalt	32 000

* Inga kostnader som uppstår i Sverige för utlandsverksamheten är upptagna i denna beskrivning.

Bilaga 3 Hur gör andra länder?

De flesta industrialiserade länderna har i likhet med Sverige en omvärldsbevakningsfunktion för teknik, forskning och innovation på strategiskt utvalda platser i världen. Till större delen är dessa placerade på ambassader och konsulat, och utgör beskickningens Office of Science and Technology eller motsvarande. Den diplomatiska statusen och närheten till ambassaden är betydelsefull då de öppnar dörrar i stationeringslandets organisations- och myndighetsvärld samt ger trovärdighet. Samtidigt får den diplomatiska beskickningen viktig kompetens inom teknik och forskning, områden som länders utrikesförvaltningar normalt inte täcker.

Under våren 2009 tog EU-kommissionens delegation tillsammans med medlemsländernas vetenskapsråd i Washington D.C. initiativet till en kartläggning av EU-ländernas Offices of Science i USA avseende aktiviteter, inriktning och struktur.⁹¹ En något mindre ambitiös rapport togs fram i januari 2009 av Swiss Innovation Networks Londonkontor angående ”Science Diplomacy Networks”⁹² där en mix av 20 länder innanför och utanför EU inkluderades. Dessa rapporter är intressanta då de indikerar hur andra länder är representerade utomlands. Rapporten från USA visar på en relativt stor variation mellan EU-länderna vad gäller organisation och bemanning i USA, men huvuddelen av kontoren från med Sverige jämförbara länder har speciellt utsända personer från ett ministerium eller myndighet. I ett fåtal fall täcks uppgifterna på deltid av annan personal utan vetenskaplig eller teknisk bakgrund från utrikesförvaltningen, då oftast från den ekonomiska avdelningen. Denna bild bekräftas även av den schweiziska rapporten som täcker representationen i alla länder. I den senare rapporten framkommer även att Sverige är unikt i att ha enbart speciellt rekryterade utsända, emedan flertalet länder har en mix av karriärdiplomater, utsända personer från departementen, eller speciellt rekryterade. Bland de som är speciellt rekryterade omfattas både utsända från respektive hemmaland, eller i landet lokalanställda.

Även aktiviteterna och huvuduppgifterna skiljer sig åt. Som gemensam nämnare bevakar de flesta ländernas Office of Science övergripande policyutvecklingen inom ansvarsområdet, hjälper besökande tjänstemän och delegationer (inklusive ministerbesök) med programläggning, besvarar inkommande frågor från det egna landet och till beskickningen, främjar landets tekniska och vetenskapliga kompetens till exempel genom att organisera seminarier om forskning, samt rapporterar till hemlandet genom skriftliga rapporter eller nyhetsbrev. Därefter skiljer det sig åt. Vissa länder, som Finland, är mycket operativt inriktade, och deras Office of Science bemannas av Tekes och arbetar direkt med forskningsutbyte och program. Andra länder som Frankrike, som främst bemannas av landets forskningsministerium, arbetar både operativt med koordinering av forskar- och studentutbyten och gör djupgående analyser och skriver rapporter. En del länder som Italien arbetar främst med nätverkande och allmän rapportering. De flesta länderna arbetar endast med offentlig sektor, dock finns undantag som till exempel Nederländerna som arvodesfritt hjälper både privat och offentlig sektor med analyser och undersökningar.

Andra intressanta data som framkommer i den Schweiziska rapporten är hur många länder man bevakar och hur många personer man har i snitt i varje land. En toppgrupp bestående

⁹¹ Report on the Networking of Science Counselors of the Member States of the European Union and the European Commission in the United States of America, juni 2009.

⁹² Sammanställning kring ”Science diplomacy network” gjord av Swiss Innovation Network’ Londonkontor 2009.

av USA, Ryssland, Kina och Frankrike har dedicerad personal för att bevaka vetenskaps- och teknikfrågor i mer än 35 länder. Med Sverige jämförbara länder har dedicerad personal och antal anställda/per land enligt följande: Nation (antal länder, antal pers/kontor); Danmark (4/6), Finland (4/5,5), Sverige (5/4) och Schweiz (8/4,1).

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Bryssel, New Delhi, Peking, San Francisco, Tokyo och Washington.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar, analyser och internationellt kontaktskapande och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser
- tillhandahålla globala mötesplatser och främja internationellt kontaktskapande inom tillväxtpolitiken

Om rapportserien:

Rapportserien är Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer. I rapportserien ingår även myndighetens faktasammanställningar.

Övriga serier:

Statistikserien – löpande statistikproduktion.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

Working paper/PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.